

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародного менеджменту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Міжнародні економічні відносини
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: Денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: **«Лідерство в глобальній економічній системі»**

здобувача **Горбач Зої Ярославівни** 

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
*Рябець Н.М.*_____
(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: к.е.н., доцент Бурмака М.О._____
(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Міжнародні економічні відносини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 «Міжнародні відносини»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

С.І.Ткаленко

М.О.Бурмака

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__ р.

20__ р.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Горбач Зої Ярославівні**

Денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Лідерство в глобальній економічній системі»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "____" _____
20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	Теоретико-методологічні засади дослідження лідерства в глобальній економічній системі (назва розділу)
Розділ 2	Ідентифікація та аналіз країн-лідерів глобально економічної системи (назва розділу)
Розділ 3	Позиціонування України в глобальній економіці в сучасних умовах (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	Феномен лідерства в глобальній економіці, що забезпечує первинство країни у загальносвітовому масштабі та формує тенденції його розвитку.

Предмет дослідження:	Глобальне економічне лідерство США та його вплив на національні економічні системи, зокрема на суб'єктність та позиціонування України.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Ідентифікація та аналіз країн-лідерів глобальної економічної системи, а також дослідження позиціонування України в глобальній економіці в сучасних умовах.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	провести комплексний аналіз економічної природи феномену «глобальна економічна система» та ідентифікувати етапи її формування та розвитку
	дослідити економічний зміст та сутність поняття «лідерства», зокрема в глобальній економіці, виокремити її критеріальні ознаки та компоненти
	здійснити ґрунтовний розгляд видової структури лідерства в глобальній економічній системі та навести принципові ознаки кожного із виокремлених видів
У розділі 2	Провести кількісно-якісний аналіз сучасного етапу функціонування та розвитку глобальної економічної системи в розрізі основних індикаторів індексів, визначити країно-регіональні особливості розвитку;
	Здійснити аналіз стратегій лідерства та окреслити компоненти лідерства США в сучасних умовах розвитку глобальної економіки
	Провести дослідження ролі та значення ізнесу та корпоративних структур в набутті та утриманні США лідерських позицій в глобальній економіці
У розділі 3	Провести порівняльний аналіз соціально-економічного розвитку України до та під час повномасштабного військового вторгнення росії
	Дослідити сучасну систему взаємодії Україна-США, а також ретроспективу її формування та особливості, основні вектори розвитку
	Ідентифікувати потенційні сценарії якісної зміни позицій України на міжнародній арені з урахуванням позитивного досвіду та практик США

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

Горбач З.Я

(ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 123 сторінки, 11 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 2 обов'язкових додатки.

«Лідерство в глобальній економічній системі»

Об'єктом дослідження виступає феномен лідерства в глобальній економіці, що забезпечує первинство країни у загальносвітовому масштабі та формує тенденції його розвитку.

Предметом дослідження становить глобальне економічне лідерство США та його вплив на національні економічні системи, зокрема на суб'єктність та позиціонування України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – ідентифікація та аналіз країн-лідерів глобальної економічної системи, а також дослідження позиціонування України в глобальній економіці в сучасних умовах.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- Дослідити економічну природу та ретроспективу формування глобальної економічної системи;
- Провести комплексний аналіз феномену лідерства в умовах глобалізації, зокрема його сутність та критеріальні ознаки;
- Розглянути видову структуру лідерства в глобальній економіці;
- Здійснити кількісно-якісний аналіз сучасного етапу функціонування глобальної економічної системи: показники, індекси, країно-регіональні особливості;
- Провести аналіз та визначити стратегії та компоненти лідерства США;
- Дослідити роль та значення бізнесу й корпоративного сектору в набутті США статусу лідера в глобальній економічній системі;
- Здійснити компаративний аналіз соціально-економічного стану розвитку та рейтингових позицій України до та під час війни;

- Дослідити систему взаємодії Україна-США: ретроспектива, основні вектори, сучасні особливості та перспективи;
- Визначити потенційні сценарії покращення позицій України на міжнародній арені у післявоєнний період з урахуванням досвіду США.

Практичне значення отриманих результатів. Дослідження теми глобального економічного лідерства може мати практичне значення для різних зацікавлених сторін, таких як уряди, бізнес-лідери, міжнародні організації та академічна спільнота. Також може мати важливе практичне значення для розробки стратегій лідерства, прогнозування трендів, сприяння інноваційному розвитку, співпраці та розвитку бізнесу в глобальному масштабі.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2023

Рік захисту роботи: 2023

Ключові слова: Лідерство, економічна система, конкурентоспроможність, глобалізація, інновації, економічна інтеграція.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Горбач

Зої

Ярославівни

(прізвище, ініціали здобувача вищої освіти)

на тему ”Лідерство в глобальній економічній
системі”

(назва теми)

1. Обґрунтування актуальності обраної теми, витриманість логічного ланцюга тема-об’єкт-предмет-мета-завдання-висновки, відповідність побудови роботи її назві, взаємозв’язок назв розділів та підрозділів (0-10 балів): 10

2. Рівень аналізу та повноти розгляду теоретичних концепцій, понятійного апарату досліджуваної предметної галузі; якість аналізу бібліографічних джерел; достатність глибини теоретичних досліджень за темою; цінність теоретичних висновків (0-10 балів): 10

3. Якість та глибина проведених аналітичних досліджень, застосування аналітичних розрахунків, якісного та кількісного аналізу, відповідність методів і засобів досліджень меті й завданням дослідження, коректність інтерпретації результатів дослідження (0-15 балів): 15

4. Оцінка результатів досліджень; обґрунтування напрямів, наявність альтернативних підходів до вирішення досліджуваної проблеми, можливість впровадження результатів дослідження, рівень обґрунтування запропонованих рішень (0-15 балів): 10

5. Чіткість, обґрунтованість, практичне значення, можливість реалізації висновків (0-10 бал.): 8

1. Оформлення роботи та дотримання графіку виконання БДР (0-10 балів): 8

2. Позитивні сторони дипломної роботи: здійснено ретроспективний аналіз становлення США як лідера глобальної економічної системи, розглянуто елючові чинники та тенденції лідерства США. Досліджено стратегії лідерства та ідентифіковано роль

бізнесу та корпоративного сектора у зміцненні власної економічної політики світового
лідерства і забезпечення геостратегічних інтересів
США.

3. Недоліки роботи: Недостатньо аналітичного обґрунтування отриманих результатів, висновків та рекомендацій, висновки та рекомендації мають дещо описовий характер

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи (0-70 балів): 61
Допущення КБР до захисту перед ЕК

Науковий керівник доцент кафедри міжнародного менеджменту, доцент, кандидат економічних наук

(посада, учене звання, науковий ступінь)

Рябець Н.М.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“05” червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ	6
1.1. Глобальна економічна система: сутність та етапи становлення	6
1.2. Феномен лідерства в умовах глобалізації: економічна природа та ознаки	15
1.3. Видова структура лідерства в глобальній економіці	28
РОЗДІЛ 2. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА АНАЛІЗ КРАЇН-ЛІДЕРІВ ГЛОБАЛЬНО ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ.....	33
2.1. Кількісно-якісний аналіз розвитку глобальної економічної системи: показники, індекси , країно-регіональні особливості	33
2.2. США як світовий лідер: аналіз та складові лідерства.....	39
2.3. Роль бізнесу в набутті лідерських позицій США в глобальній економічній системі	62
РОЗДІЛ 3. ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	71
3.1. Компаративний аналіз рівня соціально-економічного розвитку та рейтингових позицій України до та під час війни.....	71
3.2. Взаємодія Україна-США: вектори, особливості та перспективи	91
3.3. Потенційні сценарії покращення позицій України в світі у післявоєнний період з урахуванням досвіду США	102
ВИСНОВКИ	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	120
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлюється тим фактом, що лідерські позиції та стабільний економічний розвиток в міжнародній системі виступає одними із ключових імперативів глобальної стабільності. Глобальна парадигма для ХХІ ст. - бути лідером в економічних дослідженнях, керованих систематичною інтернаціоналізацією потоків факторів, глобальними експансіоністськими мотивами транснаціональних корпорацій (ТНК), регіонально-континентальною інтеграцією світового економічного розвитку, інституціоналізацією загальних ринків, а також лібералізацією та гармонізацією регулювання.

У глобальній економіці відбувається швидка поляризація національного розвитку, що призводить до появи лідерів і аутсайдерів у світовій економіці. Багато показників оцінки лідерства часто охоплюють усі аспекти сучасного суспільного життя, як правило, у поєднанні з кількома основними показниками, і самі ці показники також можуть бути використані як основа для порівняння. З огляду на це виникла подвійна система оцінювання економічних досягнень, необхідно оптимізувати модель дослідження, вибрати чітку методику виявлення лідерства системи держави (підприємства), сформулювати єдину систему оцінювання для проведення відповідного компаративного аналізу.

Питання лідерства актуалізовано у дослідженнях багатьох учених різних наукових шкіл. Так, загальні питання сутності лідерства, його форм, параметрів та особливостей розглядалися у працях К. Бланшара, Дж. Блонделя, М. Вебера, Ке Де Врі, Д. Каца, Т. Кучмарські, А. Макфарлана, Т. Мітчелла, Х. Оуена, П. Сенге, Р. Стогділа, Е. Холландера та інших.

Загальні питання глобального економічного лідерства підіймалися в наукових доробках Семенюк. І.О., Лук'яненко Д.Г., О. Білорус, І. Валлерстайн та інших.

Моделі та їхні особливості щодо сучасної ідентифікації міжнародного економічного лідерства містять Д. Лук'яненко, Ю., Пахомова, Є. Панченка, Р. Фукуяма та Т. Кальченка, моделям конкурентоспроможності присвячені праці Л. Антонюк, О. Швиданенко, щодо економічної діяльності, то її модної розглянуто у працях М. Кітінга, В. Солета, В.Чужикова та ін.

Метою роботи є ідентифікація та аналіз країн-лідерів глобальної економічної системи, а також дослідження позиціонування України в глобальній економіці в сучасних умовах.

Відповідно до окресленої мети дослідження вирішення потребують наступні завдання:

- дослідити економічну природу та ретроспективу формування глобальної економічної системи;
- провести комплексний аналіз феномену лідерства в умовах глобалізації, зокрема його сутність та критеріальні ознаки;
- розглянути видову структуру лідерства в глобальній економіці;
- здійснити кількісно-якісний аналіз сучасного етапу функціонування глобальної економічної системи: показники, індекси , країно-регіональні особливості;
- провести аналіз та визначити стратегії та компоненти лідерства США;
- дослідити роль та значення бізнесу й корпоративного сектору в набутті США статусу лідера в глобальній економічній системі;
- здійснити компаративний аналіз соціально-економічного стану розвитку та рейтингових позицій України до та під час війни;
- дослідити систему взаємодії Україна-США: ретроспектива, основні вектори, сучасні особливості та перспективи;
- визначити потенційні сценарії покращення позицій України на міжнародній арені у післявоєнний період з урахуванням досвіду США.

Об'єктом дослідження виступає феномен лідерства в глобальній економіці, що забезпечує первинство країни у загальносвітовому масштабі та формує тенденції його розвитку.

Предметом дослідження становить глобальне економічне лідерство США та його вплив на національні економічні системи, зокрема на суб'єктність та позиціонування України.

Методи дослідження. В роботі було використано наступні методи дослідження: аналіз, узагальнення, синтез, табличні та графічні методи, групування, економіко-статистичний методи. Інформаційна база представлена підручниками, науковими посібниками, публікаціями і т.д.

Практичне значення отриманих результатів полягає в аналізі та узагальненні складових лідерства США як світового лідера; визначення ролі бізнесу в набутті лідерських позицій США в глобальній економічній системі; проведенні компаративного аналізу соціально-економічного стану розвитку та рейтингових позицій України до та під час війни; характеристики взаємодії Україна-США; розробці потенційних сценаріїв покращення позицій України в світі у післявоєнний період з урахуванням досвіду США.

Робота має логічно складену будову, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

1.1. Глобальна економічна система: сутність та етапи становлення

Перш за все варто зазначити, що такі поняття, як світова і глобальна економіка досить часто ототожнюють, проте слід підкреслити, що це є лише частково справедливим. Глобальна економіка як явище сформувалося наприкінці минулого століття і сьогодні в наш час являє собою цілісну (на противагу фрагментарній, якою вона була на початку становлення), диверсифіковану, ієрархічну та багаторівневу комплексну систему, умовні межі якої охоплюють всю сукупність та різноманіття транснаціональних форматів науки, технологічних рішень та виробництва, обіг широкого асортименту товарів та послуг, капіталу та людського ресурсу. Її найбільш домінантними серед решти компонентів структурами є глобальні ринки у сукупності із всією розгалуженою комунікаційною та інформаційною системами, які власне і надають їй глобального масштабу, тобто перетворюють міжнародний ринок та світову економіку на глобальний ринок та економіку відповідно, багато численні суб'єкти, які реалізують міжнародну економічну діяльність та провадять міжнародну політику.

За сучасних умов розвитку глобальна економічна система так само як і її домінантна, за функціональною ознакою, складова глобальний ринок (ринки) являють собою одну із найбільш органічних систем, що відрізняються широким різноманіттям своїх підсистем, окремих компонент та суб'єктів.

Варто наголосити на тому, що процес становлення глобальної економіки як такої виступає проявом закономірної тенденції зміст якої становить інтеграція світової економіки до складу єдиного економічного простору – суть процесного феномену відомого як глобалізація економіки (рис. 1.1)

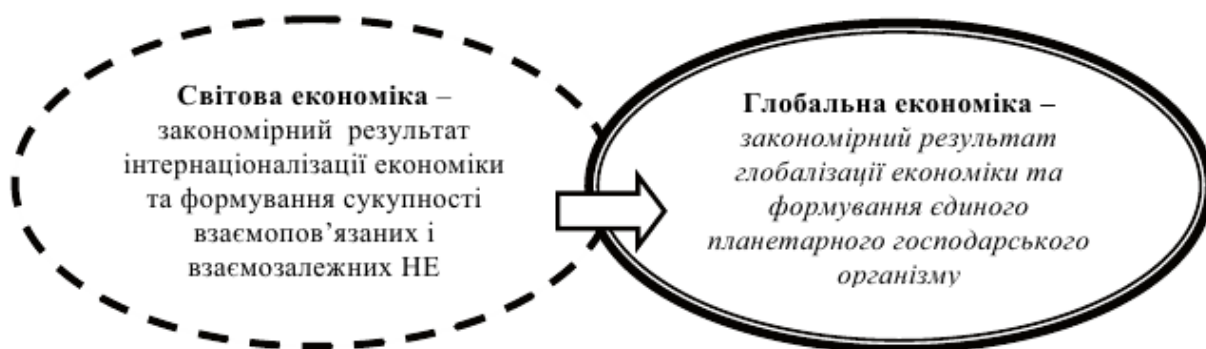


Рис.1.1 Процес глобалізації економіки як перехід від світової до планетарної економічної системи

Глобальна економіка – це якісно новий стан світового господарства, який поступово трансформується в цілісний глобальний організм, об'єднаний величезною виробничо-збутовою мережею, глобальною фінансовою системою та глобальною інформаційною мережею.

Глобальна економіка – це наднаціональна, недержавна економіка, яка базується на ліквідації кордонів (лібералізації транскордонних операцій товарів, праці та капіталу) і починає створювати власні (наднаціональні) механізми, зокрема монетарні механізми (частково протистоять і водночас співпрацює з національними механізмами, залежно від економічної політики кожної країни). Глобальна економічна система стала реальністю, закони та форми її розвитку потребують ретельного вивчення.

Концепція "глобальної економіки" у її суттєвих характеристиках відрізняється від концепції "світової економіки". Світова економіка вимагає наявності управління міжнародними організаціями, що регулюють взаємодію економічно взаємозалежних, але незалежних державних національних утворень.

Р. Варінг, професор університету Ліда, стверджує, що важливим аспектом кризи є не лише питання регулювання, але й важливість моральної поведінки на ринках; Тобто життєво важливий компонент поведінки на ринках

впливає не загальний вплив глобальної економіки, а від ставлення, утворених традиціями конкретних суспільств[1].

Перехід від міжнародного аспекту до глобального передбачає високоякісну трансформацію офіційно рівних національних економічних систем, що займають сегментарне місце в міжнародному відділенні праці, володіючи державною автономією в макрорегуляції, формально залежні щодо глобального регулювання мегаструктур, національних підсистем, які займають залежне локалізоване місце в системі світової економіки, виконують досить суворо регульовані функції та мають обмежені можливості у прийнятті макроекономічних рішень.

У той же час, національні економіки перестають бути незалежними центрами для прийняття мега- та макрофункцій, але також на рівні національної економіки. У зв'язку з цим знаменитий західний економіст Л.К. Туро (1999) зазначив: "щоб змусити глобальну економіку працювати, нам доведеться значною мірою пожертвувати національним суверенітетом".

Світова економіка, перетворена на глобальну економічну систему і є наднаціональним мегаутворенням, яка має світові наднаціональні центри управлінських рішень, в яких національна економіка відіграє роль підпорядкування.

У глобальній економіці однією з найважливіших і складних проблем є визначення принципів її структурно-функціональної організації та розподілу національних економік. Основні характеристики системи глобальної економічної системи – це контроль над найважливішими сегментами світового ринку ресурсів, першості фінансових та валютних механізмів регулювання, централізації влади та функцій управління, визначення та локалізація ролі та функцій національного підсистеми.

Процес ідентифікації передбачає ідентифікацію складових елементів та визначення залежного положення кожного з них у структурі системи глобальної економіки.

Проблема глобальної економіки відображалася в наукових працях Вайта У. Р. «Невдача системи: Всесвітня економіка рясніє дисбалансами, які неможливо виправити в рамках існуючої системи міжнародної валюти»; О. Бланшард, «Тріщини в системі: відновлення пошкодженої світової економіки»; Н. Нанда "Розширення меж глобальних правил торгівлі: політична та економічна динаміка міжнародної торгової системи".

Автори виділяють наступні пов'язані інститути (елементи), які можна знайти в структурі глобальної економічної системи, виконуючи суворо регульовані функції відповідно до підпорядкованих рівнів глобалізації:

1. Місцеві національні економічні системи з обмеженими регуляторними макрофункціями навіть у національній економіці. Наприклад, економічна система індивідуальної країни із середнім доходом, такою як Мексика, економіку якої можна віднести до типу невеликих економік і яка сильно залежить від економіки США.

2. Сегментовані міжнародні утворення, координуючи їх регуляторні дії, які мають обмежений обсяг, але не мають суттєвого впливу на світову економічну систему (наприклад СНД).

3. Центральні банки (та інші регуляторні органи) країн з невеликими економіками, діяльність яких не впливає на глобальні фінансові та товарні ринки, але має певний вплив на окремі країни з невеликими економіками або сегментованими міжнародними формуваннями.

4. Найбільші транснаціональні фінансові та промислові корпорації, масштаб та роль яких прирівнюються до великих економічних систем або глобальних інноваційних компаній (наприклад: IBM, Microsoft, Intel).

5. Центральні банки провідних розвинених країн та міждержавні утворення нового глобально орієнтованого типу, встановлюючи глобальні процентні ставки та емітенти світових валют долара США та євро.

6. Міжнародні фінансові організації, які довіряють функціям координації міжнародних фінансових та кредитних процесів та розрахунків, мобільності капіталу та регулювання компенсації боргів, макроекономічна

політика в певних країнах або сегментованих міжнародних суб'єктах (наприклад, Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Банк міжнародних розрахунків, Unido, провідні рейтингові компанії Standard & Poors, Moody's, визначаючи інвестиції в країну та кредитні рейтинги окремих країн та корпорацій).

7. Глобальний контроль та координаційні фінансові центри, мають складну залежну, структурно-функціональну організацію та виконання функцій управління глобальною економікою та її фінансовою та кредитною сферою, з усіма її місцевими міжнародними сегментами та індивідуальними національними елементами, використовуючи весь комплекс традиційних та інформаційних технологій, а також методи регулювання та контролю.

8. Міждержавні інтеграційні утворення та торговельні та економічні спілки (ЄС, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, БРІКС, ЕАЕУ, NAFTA, Merkosur, ТТР). Міждержавні та міжрегіональні утворення інтеграції та торговельні та економічні спілки мають власну специфіку формування, функціонування та регулювання. У логіці кореляції національної, міждержавної та інтеграції (міжрегіональної) та глобальної, вони співвідносяться між собою як діалектичні категорії єдиних, спеціальних та універсальних.

9. На етапі формування глобальна перебуває такий компонент глобальної економічної системи, як персоніфікована мережа інформації, що розповсюджується та фінансової сили, яка реалізує її функції та повноваження на якісно новому базовому заснованому на передових конкурентних технологіях та методах програмування майбутнього стану. Національні, регіональні, корпоративні, місцеві та нано-субсистеми чинять векторний вплив на інтереси та мотиви національних суб'єктів, а також на їх рішення та управління їх поведінкою.

Глобальні контрольні та координаційні центри активно використовують традиційні методи та нові методи конкуренції перерозподілу (нерівний обмін

між країнами) світових ресурсів (сировина, капітал, праця), створені світовим валовим внутрішнім продуктом.

Найважливішими механізмами цього перерозподілу є такі процедури:

- вплив світової валюти (долар США) та похідні цінні папери (похідні), що незахищені реальними активами;
- стійке заниження (відхилення від паритету закупівельної спроможності) національних валют слабких та середньо розвинених країн порівняно зі світовими валютами більш розвинених країн (гривні до долара);
- невідповідність між цінами, тарифами та санкціями в міжнародній торгівлі (наприклад, недобросовісна конкуренція цін, обмеження митних служб, порушення правил СОТ, запровадження штрафних санкцій);
- кредитування боргу економіці США (покриває борги та дефіцит бюджету), купуючи національними центральними банками інших країн доларів та зберігаючи їх як основну резервну валюту тощо, емітент світової валюти (наприклад економіка США), а також нееквівалентний перерозподіл світових ресурсів та світового валового доходу.

Отже, глобальну економіку пов'язують з динамічною глобальною структурою світової економіки, що розвивається. Це багатогранна і розгалужена система соціально-економічних явищ, що втілює в собі результати структуро-утворювальних і стратифікаційних процесів, становить зміст глобалізації, а її основним атрибутом є глобальна влада. Це слідує:

По-перше, глобальна економіка є ієрархічною структурою, оскільки вона відображає існуючі ієрархії (світова економіка, національні економіки, регіональні економіки у внутрішніх системах, домогосподарства, фірми) та форми економічної взаємодії (наприклад: торгівля та системи, виробничі мережі, багатонаціональні корпорації, глобальні профспілки, такі об'єднання, як Європейський Союз, тощо, що породжує нові парадигми.

По-друге, світова економіка включає всі сфери економічної діяльності, - виробнича, торгова, фінансова, інвестиційна, науково-технічна інноваційна діяльність, освітня діяльність та підготовка кадрів тощо;

По-третє, глобальна економіка будує та реорганізує відносини влади (через інтеграцію та інтернаціоналізацію, особливо у формі глобальних транснаціональних корпорацій), де центри влади просторово віддалені від суб'єктів і територій, з одного боку, а відносини влади глибоко вкорінені в корінних в територіальних процесах. Економіки швидко відходять від влади національних держав і потрапляють під контроль наднаціональних і позанаціональних сил, а не лише зусиль окремих національних урядів.

Водночас світова спільнота, очевидно, не зможе зосередитися на вирішенні локальних проблем. Цим повинні займатися держави. Їх нова місія - обслуговувати локальні проблеми. Отже, можна констатувати, що глобальна економіка є якісно новий етап розвитку, яка поступово перетворюється на цілісний єдиний глобальний організм, утворений гігантською виробничо-збутовою, глобальною фінансовою та планетарною інформаційною мережею (рис. 1.1).

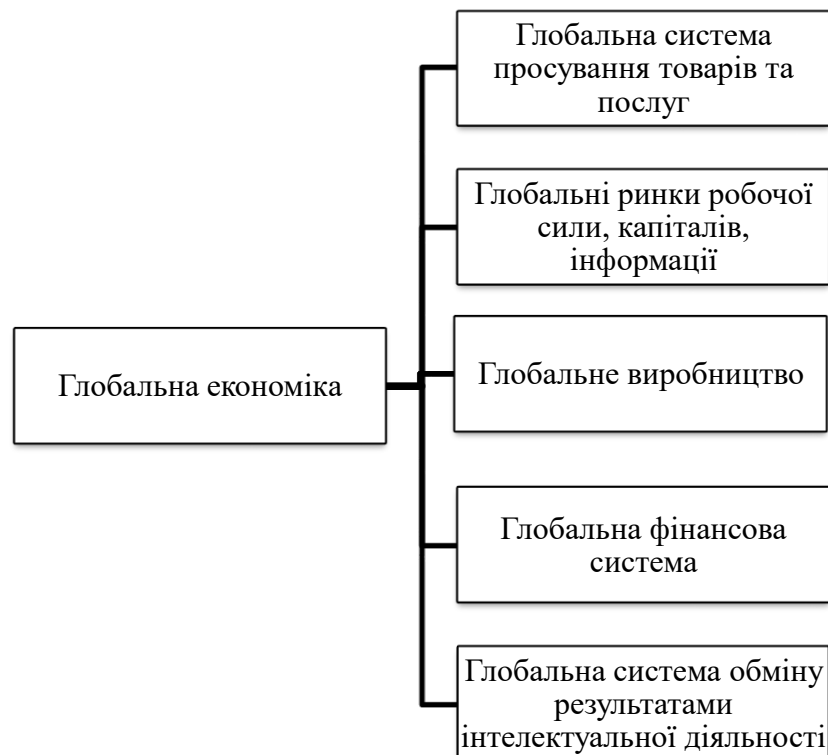


Рисунок 1.1 - Функціональні блоки глобальної економіки [2]

Відповідно до становлення світової економіки, що в свою чергу , становить матеріальний базис глобальної економічної системи , в контексті ретроспективного аналізу, можна виокремити декілька етапів її становлення.

Перша стадія створення світового господарства може бути названа підготовчою, оскільки вона передує формуванню світового ринку і охоплює період від суспільного поділу праці до великої машинної індустрії. Суспільний поділ праці сприяє створенню місцевого ринку, який з часом розвивається у регіональний та регіонально-світовий. Розвиток товарно-грошових відносин у часи феодалізму внесли свій внесок у формування світового ринку в XV-XVII столітті. Розвиток великої фабрично-заводської індустрії у середині XIX століття вимагав наявності світового ринку збуту, що стало новим імпульсом розвитку світового господарства.

В рамках другого етапу розвитку світового господарства (з середини XIX до початку XX століття) відбувся перехід до світового ринкового господарства, що об'єднало країни ринкової системи. Проте, не дивлячись на єдність соціально-економічної системи, країни не були рівноправними. Світове господарство складалося з двох підсистем: ринкового господарства розвинутих країн з високим рівнем промислового розвитку та малорозвинутого ринкового і доринкового господарства колоніальних та незалежних країн. Між ними склалася система нерівного міжнародного розподілу праці та відносин.

Третій етап розвитку світового господарства, який почався в 20-х роках 20 століття, характеризується відокремленням тоталітарного Радянського союзу від капіталістичної системи та виникненням соціалістичної системи господарювання. Після Другої світової війни низка країн Східної Європи, Африки, Азії та Америки також приєдналися до соціалістичної системи. Однією з найбільш суттєвих характеристик цього етапу є те, що капіталістична система господарювання більше не була всесвітньою.

Четвертий етап розвитку світової господарської системи на основі сучасної ринкової економіки є процесом формування глобальної економіки, який продовжується нині.

Структура сучасного світового господарства, яка є основою формування глобальної економіки, складається з двох основних компонентів. Перший компонент - це всі національні господарства, кількість яких на даний момент перевищує 200. Другий компонент - міжнародні економічні зв'язки між країнами-партнерами. Структура світового господарства охоплює глобальні ринки товарів і послуг, капіталів, робочої сили, міжнародну валютну систему, міжнародну кредитно-фінансову систему, а також сферу обміну інформацією, наукою і технологіями.

Головною тенденцією сучасного світового господарства є прагнення до створення єдиного глобального економічного простору, що об'єднує країни у межах єдиного планетарного ринку капіталів, товарів та послуг. Ця тенденція супроводжується процесом економічного зближення та об'єднання окремих країн у масштабні господарські блоки, спрямовані на поліпшення міжнародних економічних відносин та забезпечення ефективного функціонування глобальної економіки.

Отже, глобальну економіку пов'язують з динамічною глобальною структурою світової економіки, що розвивається. Це багатогранна і розгалужена система соціально-економічних явищ, що втілює в собі результати структуро-утворювальних і стратифікаційних процесів, становить зміст глобалізації, а її основним атрибутом є глобальна влада.

Глобальна економіка фактично посилює поляризацію країн, функціонуючи як неоколоніальна імперіалістична система, в якій центральна держава («золотий мільярд») відіграє роль метрополії, а колонії є периферією центральної держави. Зближення умов життя та рівня технологічного розвитку країн центру та периферії має слугувати індикатором становлення планетарних держав, а отже, і глобальної економіки. Здається логічним стверджувати, що майбутня глобальна економіка повинна відрізнитися від

нинішньої економіки зменшенням відмінностей в економічному розвитку її складових і відповідних відмінностей у матеріальних умовах життя населення.

Тобто головною ознакою глобальної економіки має стати збалансований розвиток її складових і таким чином забезпечити незначну різницю за ступенем їх розвитку та умовами життя населення.

1.2. Феномен лідерства в умовах глобалізації: економічна природа та ознаки

Сучасне розуміння лідерства базується на уявленні його як складного явища з багатьма аспектами, що залежать від різних чинників та виконують різноманітні функції. У сучасному світі, де відбуваються якісні технологічні зміни, такі як цифрова трансформація, мережева економіка, соціалізація та екологізація, успіх бізнесу, країн та регіонів залежить переважно від інтелектуального лідерства. У 21 столітті нові ресурсні, науково-технологічні, ринкові та цивілізаційні імперативи формують нову композицію лідерства, яка найбільш повно відображається в стійкості економічного розвитку, структурній динаміці та глобальній конкурентній позиції країн.

Глобальне лідерство, відносно нова концепція на практиці, базується на зв'язку цих двох елементів глобалізації. Політика існує як вісь, що з'єднує два елементи глобалізації, і існує на кількох рівнях. Політична політика поступово адаптується до зростаючого впливу економічної глобалізації, але завдяки представленню глобальних економічних підприємств [3]. Культурна політика різко обмежує потік людей, змінюючи та обмежуючи міграційні моделі, які не приносять користь інтелектуальному капіталу глобального бізнесу чи інститутів[4].

Організаційна політика часто структурована для збереження інтересів організації, але не повністю використовує цінності характеристик або якості сегментів організації з нижчим рівнем [5].

Глобальне лідерство повинно включати не лише розуміння політики та ролі у визначенні відносин між економічними та політичними елементами глобалізації, але також повинно відігравати активну роль у формуванні та змішуванні їх для роботи в найкращому поєднанні. У випадках, коли політичній політиці не є ефективною, для захисту окремих інтересів доцільно підтримувати та організаційну політику.

Особливістю досліджень проблеми глобального лідерства вітчизняної наукової школи є тверде переконання багатьох авторів у необхідності виділення цілого на самостійні частини, що, на думку вчених, відображає характер і значення рухів фактори виробництва та їх надлишок у певних частинах світу.

В умовах економічних наслідків лідерства та конкурентної боротьби, необхідність вивчення лідерства на новому рівні стала актуальною. Лідерство може бути індивідуальним або інституціональним (організаційним), а економічна природа лідерства частіше виявляється на організаційному рівні. На цьому рівні лідерство не тільки контролює ринок або регіон, але й активно впливає на інші підприємства, організації та інституціональні установи. Цей вплив є важливим для визначення майбутнього розвитку самої організації.

У межах теорії П. Сенге «організації, що саморозвивається», організаційне лідерство схарактеризоване як здатність групи людей визначати своє майбутнє та активно здійснювати зміни, необхідні для досягнення цілей, що сприяють цьому майбутньому.

«Джерелом лідерства є здатність підтримувати творче напруження й енергію, що виникає тоді, коли люди говорять правду і передають іншим своє уявлення майбутнього та розуміння теперішнього»

Стівен Кукулас визначав, що глобальне економічне лідерство полягає в прийнятті жорстких політичних рішень (тобто непопулярних серед

електорату), які йдуть на благо країни, навіть якщо це означає забрати щось у тих, хто має корисливі інтереси .

О. Ломтев стверджує, що "світове лідерство" полягає в тому, що лідер та його послідовники мають спільні інтереси, добровільно визнають його авторитет, втілюють його культурні цінності та приймають його економічний та політичний устрій.

За Крейгом О. Брауном ідея економіки лідерства розглядається як посередник між визначенням суті лідерства та тими результатами, які він має досягти. Економіка лідерства є теоретичною позицією, яка спонукає до обговорення реальної практики та застосування лідерства. Розуміння того, як саме досягається лідерство, є надзвичайно важливим для ефективної реалізації національних цілей та результатів. Економіка лідерства працює, щоб пояснити і внести ясність в одвічні питання лідерства: «Як стати кращими? Як задати світові тенденції?»

Згідно з Австрійською школою економіки, економічне лідерство не може бути відокремлено від підприємництва. Людвіг фон Мізес описує феномен лідерства: «Відомо, що люди реагують на зміну умов по-різному та з різною швидкістю. На світовій арені є лідери і ті, хто лише копіює поведінку своїх більш спритних співгромадян. Феномен лідерства так само реальний на ринку, як і в інших сферах людської активності»

Серед останніх праць слід відзначити ґрунтовний аналіз управлінської діяльності провідних транснаціональних корпорацій В. А. Білошапко. Натомість Т. В. Завгородня досліджує визначення проблеми лідерства з позиції оцінки брендів, а Ю. В. Гайдай, навпаки, більше зосереджується на інституціоналізації світового економічного розвитку.

Дослідження Д.Г.Михайлини зосереджено на виявленні зон концентрації світових товарних потоків в умовах транснаціоналізації економічних відносин. Дослідження українських експертів М. П. Хмари та Л. М. Лиськової присвячено аналізу основних механізмів та інструментів інноваційної складової технологічної політики провідних країн, особливо ЄС.

Найбільш глибоко і системно досліджують феномен лідерства вітчизняні автори Д.Г.Лук'яненко та А.С.Філіпенко. Зокрема, А. С. Філіпенко пропонує досліджувати питання лідерства у світовій економіці шляхом дослідження багаторівневої системи, яка охоплює світову глобалізацію, глобалізацію на рівні окремих країн, галузевих частин глобалізації та глобалізаційні рівні фірм. [6, с.22-23].

Отже, щоб визначити лідерство в сучасній системі міжнародних відносин, необхідно розрізнати два рівні – макроекономіку та мікроекономіку, перший – це макроекономічний рейтинг країн-лідерів, другий – лідер – бізнес-структура з високим рівнем мікроекономіки. (питома вага у структурі виробництва конкретних товарів і послуг та їхнє місце у світовій економіці з точки зору обсягу виробництва).

Основними гравцями на світовому ринку є міжнародні компанії, які генерують і поширюють нові ідеї, товари, послуги, виробничі процеси та методи управління в глобальному масштабі. З іншого боку, регуляторна функція залишається урядовою або наднаціональною структурою відповідальності.

Лідерство має найбільш визначальне значення в економічній сфері, особливо на рівні організацій, що прагнуть зайняти позицію контролю на ринку, в регіоні тощо. Ці прояви були охарактеризовані ще в рамках теорії ринкової влади С. Хаймера. В економічній науці існує два можливих підходи до забезпечення організаційного лідерства. Перший підхід базується на внутрішніх процесах, оскільки лідерство формується на всіх рівнях організації, як зазначив К. Бланшар. Другий підхід полягає в протидії зовнішнім чинникам.

При цьому на регіональному рівні можна розглядати не лише потужні інтегровані угруповання, а й мікрорегіони зі швидким економічним зростанням, такі як кластери, технопарки, технологічні міста. Ці форми інновацій часто мають складну реляційну природу, поєднуючи процеси злиття

та дезінтеграції, переплітаючи інтереси, змінюючи фактори виробництва та розподіляючи плоди праці.

Однак на будь-якому рівні лідерської ідентичності вирішальним є процес комодифікації економічних відносин, що означає перетворення речей або ідей на товари, які мають свої ціни на місцевих, регіональних, мегарегіональних і глобальних ринках.

Вивчення національних економічних співвідношень найбагатших і найбідніших країн світу є роботою багатьох дослідників. Так, Н. Бердсолл, президент Центру аналізу проблем глобального розвитку, дійшов висновку, що, незважаючи на всі зусилля тих, хто стверджує, що намагається скоротити відстані в країнах третього світу, їх відставання за останні роки не зменшилося, а на навпаки, явно зросла. «Сьогодні США, країни ЄС і Японія в 100 разів багатші за Ефіопію, Гаїті та Непал (на початку XX століття розрив становив 10:1) % найбідніших ефіопів більш ніж у 10 000 разів» [7]. Не менш вражаючі факти наводить професор Дж. Перкінс, який підраховує, що якщо на початку XX століття багаті були в 19 разів вищими за бідних, то до кінця століття – у 78 разів, тобто сучасне суспільство все більше розшарується. Ці дані свідчать про те, що в сучасних умовах розбіжності між державами світу стають усе більшими.

Первинно лідерство в міжнародних відносинах означає, що певна держава має можливість впливати на формування всього міжнародного порядку або окремих його фрагментів. Фактично ж, лідерство – це можливість організувати міжнародні відносини. На практиці та з точки зору, політичного реалізму це можливість нав'язувати власні інтереси та використовувати інших акторів для їх досягнення. За Дж. Ейкенберрі, лідерство - це влада, влада, яка проявляється в тому, щоб примушувати інших робити те, що вони інакше б не робили. [8, с. 388].

Функціонально лідери міжнародних відносин здатні формувати, визначати та реалізовувати спільні, регіональні, міжнародні чи глобальні інтереси. Лідери визначають засоби і методи реалізації переваг, мобілізації

ресурсів для реалізації, приймають тактичні рішення під час реалізації, забезпечують легітимність рішень і наслідків.

Розглядаючи специфіку лідерства, А. Вендт свого часу зазначив, що лідерство особливо пов'язане з побудовою взаємовідносин у системі та підтримкою лідерства шляхом створення механізмів управління міжнародними відносинами або механізмів їх регулювання. [9].

Коли йшлося виключно про лідерство як прояв владних потенцій на міжнародній арені певних країн, науковці визначали характеристики (ознаки) такої держави в параметрах сили або могутності спочатку з позицій класичної геополітики, а потім вже в оновлених геополітичних вимірах.

Отже, до числа таких характеристик нині потрапляють глобальні силові можливості, ознаки ефективного економічного механізму, заснованого на виробництві інноваційного типу, домінування у міжнародній торгівлі, світовій валютній системі, позиціонування як центру науки і освіти, культурна привабливість, ефективний менеджмент та просування певного світоглядного концепту, що не викликає відвертої відрази в інших учасників міжнародних відносин.

Варто зазначити, що специфіка практики міжнародної взаємодії та умов, за яких вона відбувається, нині призвели до зміни способів реалізації лідерства на регіональному та глобальному рівнях. Відправною точкою для цієї зміни є визнання того, що чиста форма збройного конфлікту марна, тому ми бачимо появу форми лідерства, яка не прагне виправдати або використовувати свої можливості для знищення конкурента, а скоріше обмежує його розвиток, обмежують або цілеспрямовано впливають на вибір і темпи розвитку, фактично маніпулюючи розвитком на свою користь.

Це призвело до формування так званої геоекономічної стратегії, метою якої є забезпечення конкурентної переваги в міжнародному середовищі за допомогою політики якісних стратегічних дій у складному багатовимірному просторі сучасного світу. згідно з такими інструкціями, недоцільно «усувати» супротивників, найкраще використовувати їх у власних цілях та інтересах.

Фактично усі претенденти на міжнародне лідерство зорієнтовані саме на таку форму поведінки, яка реалізується в різних варіаціях з урахуванням специфіки самого претендента, його потенціалу, розстановки сил та доцільності тактичних поступок у постійній конкурентній боротьбі в сучасній системі міжнародних відносин.

Глобальне лідерство в XXI столітті залежить від впливу наступних важливих факторів:

- здатність компанії мінімізувати витрати, використовуючи «ефект глобалізації» інтернаціоналізації виробництва;
- управління глобальним попитом, в якому постіндустріальні країни відіграють найактивнішу роль не лише через комерційні структури, а й через координацію монетарної, податкової, фінансової та структурної політики;
- подальша інституціоналізація системи регулювання соціально-економічних відносин, у якій державно-корпоративні чи альянсно-корпоративні інтереси набуватимуть дедалі більшого значення, а отже, стануть так званими глобальними клубами, що відіграватимуть провідну роль в управлінні світовим відтворенням. процеси;
- регулювати інноваційні потреби, виявляти глобальних інноваторів та імітаторів та здійснювати щодо них збалансовану політику за участю бюджетних коштів та грошових ресурсів міжнародних фондів;
- розробляти оптимальні грошові системи, що забезпечує досить високу оцінку національної (міжнародної) грошової одиниці, що дозволить отримати доступ до дешевих ресурсів, товарів і послуг з країн, що розвиваються;
- подальша віртуалізація економічних відносин і можливість ухилення великих корпорацій від сплати податків;
- гнучкість і вибірковість секторів національної економічної інтеграції в міжнародних економічних відносинах;
- перехід та переформатування традиційної економіки на цифрову.

Щоб визначити напрями руху до світового лідерства, необхідно включити чинники успіху країни-лідера в модель відносин у глобальній економіці. Глобально-регіональний бізнес є важливою складовою цієї моделі, а його взаємодоповнюваність і формування ієрархічних відносин базуються на інноваціях. Зміна лідерів у багатьох сферах сучасної економіки буде досягнута завдяки такій компонентній структурі.

У глобальній економіці відбувається швидка поляризація національного розвитку, що призводить до появи лідерів і аутсайдерів у світовій економіці. Багато показників оцінки лідерства часто охоплюють усі аспекти сучасного суспільного життя, як правило, у поєднанні з декількома основними показниками, і самі ці показники також можуть бути використані як основа для порівняння.

Актуальну модель лідерства (аутсайдера), на думку експертів, можна представити графічно, що репрезентовано нами на рисунку.1.2 [10, с.29–40].

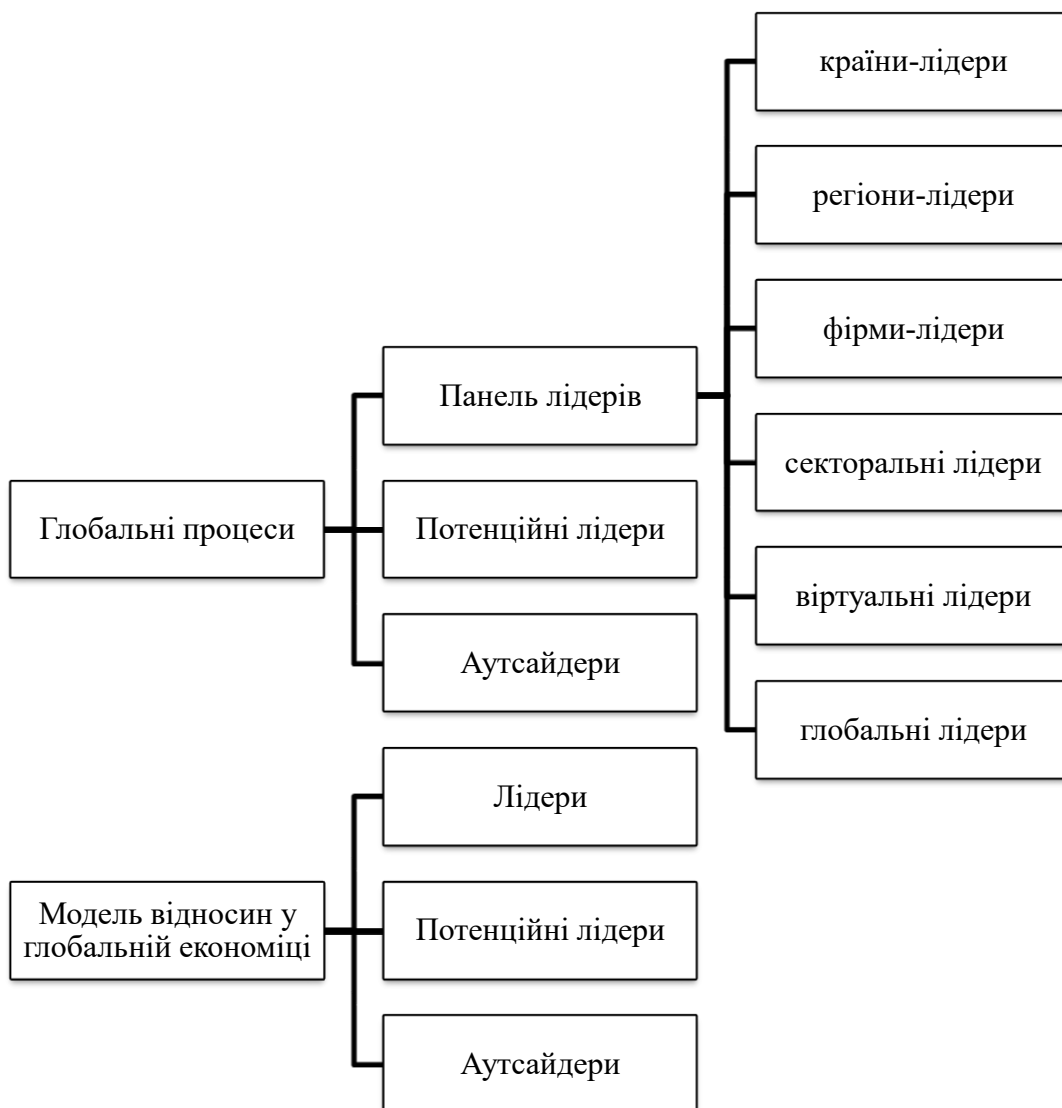


Рисунок 1.2 - Модель глобального лідерства у сучасній світовій економіці

Джерело: побудовано автором на основі[11]

З аналізу рисунку 1.2 очевидно, що в сучасних умовах найважливішим процесом глобалізації є інтернаціоналізація, регіоналізація та економічна віртуалізація, а відповідною новою формою закріплення цього процесу є створення та аутсорсинг мережевого суспільства.

З одного боку, вони сприяють максимізації прибутку власника, а з іншого - зменшують різницю в продуктивності праці та відповідній винагороді між донорами та реципієнтами. Різна природа цих економічних процесів породжує відмінності в результатах економічної діяльності, що призводить до

появи трьох типів гравців у глобальному поділі праці: лідерів, потенційних лідерів і аутсайдерів світової економіки.

На даний момент економічне лідерство в основному можна визначити як країни (країни G20, включаючи країни Західної Європи), а також лідерів великих регіонів, бізнес-лідерів і мережевих лідерів.

Глобальне лідерство країни чи компанії завжди ідентифікувалося цілою системою загальновідомих макроекономічних показників і специфічних аналітичних моделей оцінювання, річні числові значення яких демонстрували міру їх домінування у світовій економіці. Слід зазначити, що традиційні підходи до визначення країни-лідера в глобальній економіці за показником ВВП на душу населення серед науковців піддаються критиці, що пов'язано з наступним:

1) наявність трьох основних підходів до розрахунку ВВП (за паритетом купівельної спроможності (стандарту), за валютним курсом і за Атласною методикою Світового банку) дають доволі неоднозначну картину лідерства. Деякі з країн із загального рейтингу фактично щороку можна міняти місцями. З огляду на це, С. Роузфілд досить слушно зауважив, що ВВП «...є показником ринкової вартості придбаних і придатних для реалізації товарів і послуг, породжених працею, і не враховує корисності, одержаної у вільний від роботи час. Тому цей показник є мірою виробничого потенціалу – спроможності країни виробляти споживчі, управлінські, інвестиційні та експортні товари, і тому він є більш корисним для оцінки економічного потенціалу країни, ніж її добробут» [8, с. 253]. Похідні від нього відносні показники ВВП на душу населення є також важливими, хоч у макроекономічних порівняннях, як правило, використовують також індикатори сукупного доходу, індивідуального доходу, медіального доходу тощо;

2) не завжди враховується технологічна складова ВВП: рівень диверсифікації секторів може інколи сформувати хибне уявлення про те, завдяки чому досягається доволі нестійке лідерство в глобальній економіці;

3) щорічна ідентифікація лідерства за цим показником в умовах глобальної кризи може зробити країну передкризовим лідером і посткризовим аутсайдером (доволі характерним прикладом цього може вважатися Ірландія, яка входила в ЄС аутсайдером, потім перетворилася на так званого європейського тигра, маючи на зламі тисячоліть другий після Люксембургу показник ВВП на душу населення, а згодом знов потрапила до групи країн, що мають суттєві проблеми з розвитком).

Основні показники та індикатори лідерства систематизовано та наведено нами у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні критерії та індикатори глобального економічного лідерства

Індикатор	Характеристика
ВВП	Один із найбільш важливіших показників розвитку економіки країни, що характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних суб'єктів-резидентів (людей) у сфері матеріального та нематеріального виробництва. Вимірюється скупною вартістю товарів та сервісів, виготовлених даними одиницями (людьми) з метою кінцевого використання.
Рівень інфляції	Тривале підвищення загального рівня цін, що презентує падіння купівельної спроможності національної грошової одиниці.
Рівень безробіття	Соціально-економічне явище, в рамках якого частка працездатного населення не має змоги знайти роботу.
Індекс економічної свободи	Індекс економічної свободи розраховується на базі на 10-ти індексів, оцінка яких відбувається за шкалою від 0 до 100, причому, показник 100 презентує максимальну свободу: свобода бізнесу, свобода торгівельної діяльності, податкова свобода, державні витрати, грошова свобода, свобода інвестування, фінансова свобода, належний захист прав власності, свобода від впливу та тиску корупції, свобода трудових відносин.
Індекс глобалізації	Індекс глобалізації швейцарського інституту KOF оцінює економічний, соціальний та політичний виміри процесу глобалізації.
Баланс державного бюджету	визначається із використанням державного надлишку або дефіциту та ВВП. Демонструє поточну спроможність уряду країни виплачувати накопичені борги.
Відношення рівня державного боргу до ВВП	Це співвідношення між рівнем державного боргу країни (виражається в одиницях валюти) та її валовим внутрішнім продуктом (ВВП) (виражений в одиницях валюти на рік). Низьке відношення боргу до ВВП свідчить про те, що економіка, яка виробляє та реалізує товари та послуги, є достатньою для виконання боргових зобов'язань без необхідності подальшого запозичення.

Джерело: складено автором

Щодо лідерства в глобальній економічній системі на організаційному рівні, тобто на рівні окремих компаній, то останнім часом унаслідок посилення глобалізації світового господарства частіше використовуються індекси, які розкривають суть успішності тієї чи іншої компанії (фірми), а також країни, адже використання складних агрегованих показників дає можливість, з одного боку, оцінити успішність реформ, а з другого – ідентифікувати динамізм експансії. В оцінці економічних показників, що активно впливають на ціну облігації, відзначають рівень зайнятості, індекс споживчих цін, кількість нових будівельних майданчиків, індекс ділової активності Чикаго, а в прогнозуванні курсу долара до цього додаються міжнародна торгівля, поточний баланс, продуктивність праці тощо.

Водночас індикатори країн можуть суттєво відрізнятись. Так, у міжнародних порівняннях дедалі більше використовують національні статистичні індикатори, як правило, країн-лідерів: Німеччини, Японії, Франції, Великобританії, Китаю, Бразилії, а також ЄС.

У сучасному оцінюванні глобального лідерства найчастіше використовують кілька підходів: оцінку припливу прямих іноземних інвестицій і діяльність ТНК, глобалізацію технологічного базису, виміри регіональної інтеграції, фінансову глобалізацію та узагальнюючі показники глобалізації.

Розглянувши значну кількість методик дослідження [12;13], ми дійшли висновку, що в аналізі глобального лідерства найважливішими є три сфери оцінювання: діяльність ТНК, технологічна складова та узагальнюючі індикатори глобалізації (рис. 1.3).

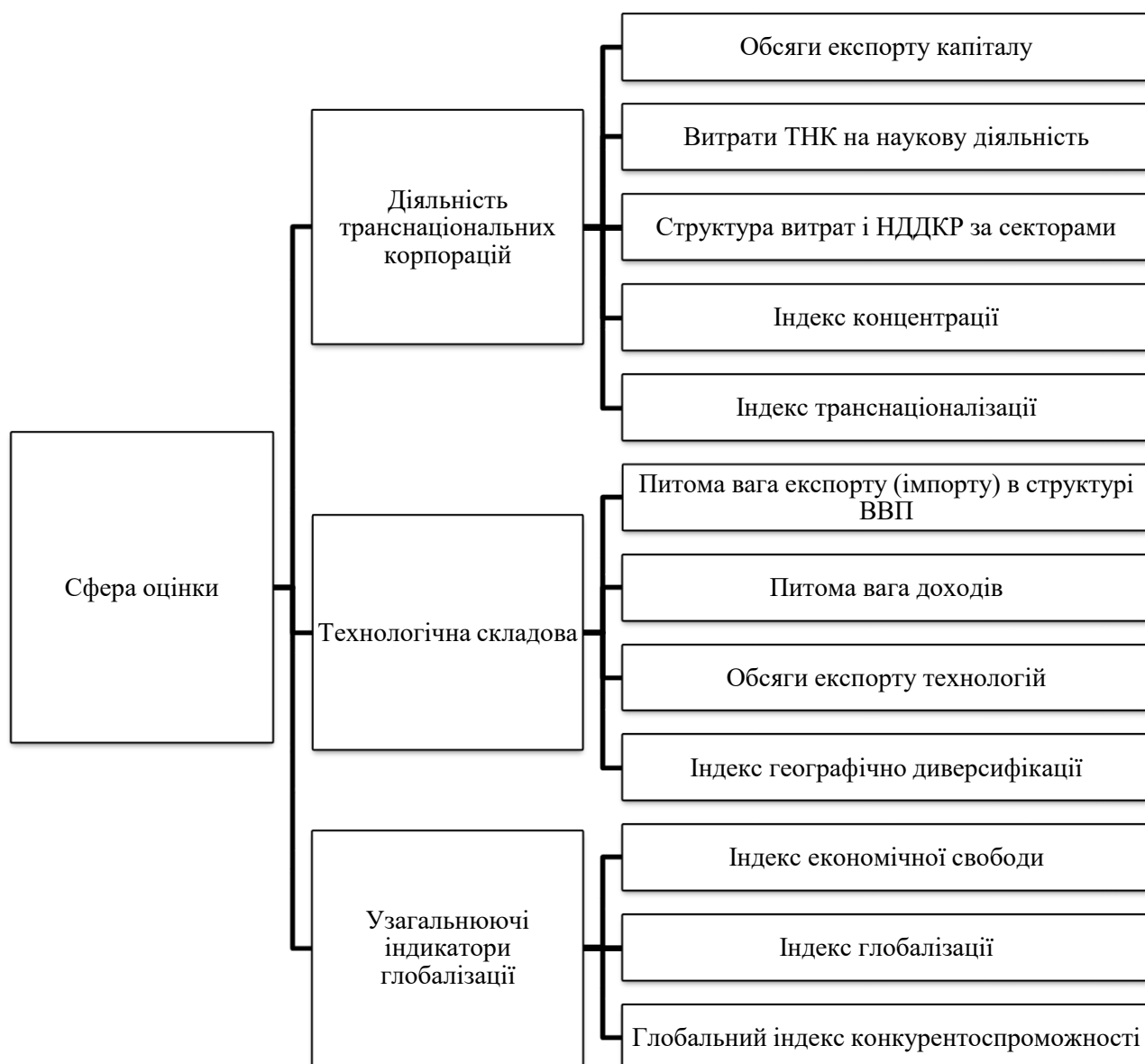


Рисунок 1.3 - Найважливіші індикатори оцінки лідерства в глобальній економіці

Сучасна діяльність ТНК оцінюється більше ніж тридцятьма параметрами, утім для дослідження технологічного лідерства можна використати найбільш значущі – структуру витрат на НДДКР, індекс концентрації Херфіндала, що дає змогу виявити обсяги потоків прямих іноземних інвестицій, а також індекс транснаціоналізації.

Зведені показники важливі, оскільки вони дозволяють побачити глибші зв'язки в глобальній економіці. Найважливішим є індекс Керні, який сьогодні розраховується для 72 країн, на які припадає 97% світового ВВП.

Отже, визначення глобального лідерства в сучасній системі світових економічних відносин здійснюється на двох рівнях - макроекономічному, де ранжуються країни-лідери, та мікроекономічному, де лідерами є бізнес-структури. У процесі посилення процесу глобалізації світової економіки вирішальну роль відіграють партнерські відносини за умови збереження конкуренції між окремими учасниками нових суб'єктів господарювання. Модель глобального лідерства пов'язує найважливіші процеси глобалізації з основними групами учасників глобального поділу праці. При аналізі глобального лідерства найбільш важливими є три сфери оцінки: діяльність транснаціональних корпорацій, технологічна база та загальні показники глобалізації.

1.3. Видова структура лідерства в глобальній економіці

Глобальна парадигма у XXI ст. стала домінуючою парадигмою економічних досліджень завдяки систематичній інтернаціоналізації потоків факторів, глобальних експансіоністських мотивів транснаціональних корпорацій (ТНК), регіонально-континентальній інтеграції світового економічного розвитку, інституціоналізації загальних ринків, регулятивній лібералізації та зміна координації.

Глобальне економічне лідерство пояснюється тим, що, окрім якісних макроекономічних параметрів, таких як рівень життя, доходи на душу населення, структура економіки та продуктивність, значущою є також абсолютна величина національної економіки, тобто обсяг продукту, виробленого за одиницю часу. Це означає, що країни, які досягають

максимально високого рівня ВВП в порівнянні з іншими країнами, можуть стати економічними лідерами незалежно від їх статусу розвитку. Великі національні економіки мають більший потенціал для збільшення ринків та різноманітних інвестиційних можливостей. Це може призвести до масштабного ефекту, який сприяє залученню більшої кількості ділових активностей, інвестицій та талановитої робочої сили. Зменшення транспортних та транзакційних витрат із лібералізацією зовнішньоекономічних зв'язків призвело до того, що учасники світових економічних відносин зможуть підвищити свою вагу у прийнятті важливих рішень за допомогою гравітаційного ефекту. Це дозволяє окремим національним економікам або економічним регіонам займати лідерські позиції та домінувати у процесі розподілу економічних вигадів і створенні конкурентних переваг. Однак, діюча модель глобальної економіки є в процесі формування і знаходиться під тиском від лідерів національних економік.

Глобалізація приводить до суттєвих змін у структурі ринку, характеристиках та факторах конкуренції, що є і причиною, і наслідком конкурентного розвитку. Вона є ключовим фактором утворення глобального ринку, який в свою чергу є системо утворюючим елементом глобальної економіки, з механізмами глобального попиту та пропозиції, що повністю ігнорують національні інтереси, кордони та регулятори. Процес глобалізації може стимулювати конкурентний розвиток, але також може призводити до конфліктів та криз на локальному та глобальному рівнях.

Лук'яненко Д.Г. вбачає глобалізацію як неуніверсальний процес, оскільки вона не охоплює всі країни, регіони і галузі, але водночас зазначає, що глобалізаційні виклики XXI століття призводять до посилення соціальних суперечностей на всіх рівнях, з особливою актуальністю лідерських амбіцій.

З одного боку, відбувається надзвичайно жорстока конкуренція між учасниками світового ринку за ресурси та умови сталого й безпечного розвитку на корпоративному, державному, регіональному та міжцивілізаційному рівнях. З іншого боку, розвиток технологій,

телекомунікаційних систем, інформаційних технологій та фінансового сектору призвів до формування глобального ринку, який має механізми самовідтворення та врівноваження глобального попиту і пропонування. Глобальний попит відображає бажання, потреби та можливості споживача купувати необхідні товари та послуги за інтернаціоналізованою ціною без обмежень за обсягами, видами товарів і територіями.

На глобальному ринку найбільш конкурентним є наукомісткий сегмент, який відзначається безпрецедентною динамічністю та стрімким розвитком. Цей сегмент характеризується швидким впровадженням нових товарів та інновацій у масштабах всього світу. Глобальний ринок високотехнологічних товарів має значний обсяг, який постійно зростає. На даному ринку відбувається комбінація товарів, послуг та інформації для реалізації інтелектуального капіталу. У свою чергу, успіх у науково-технологічній та інформаційній сферах стає ключовим фактором глобального лідерства. (рис.1.4)

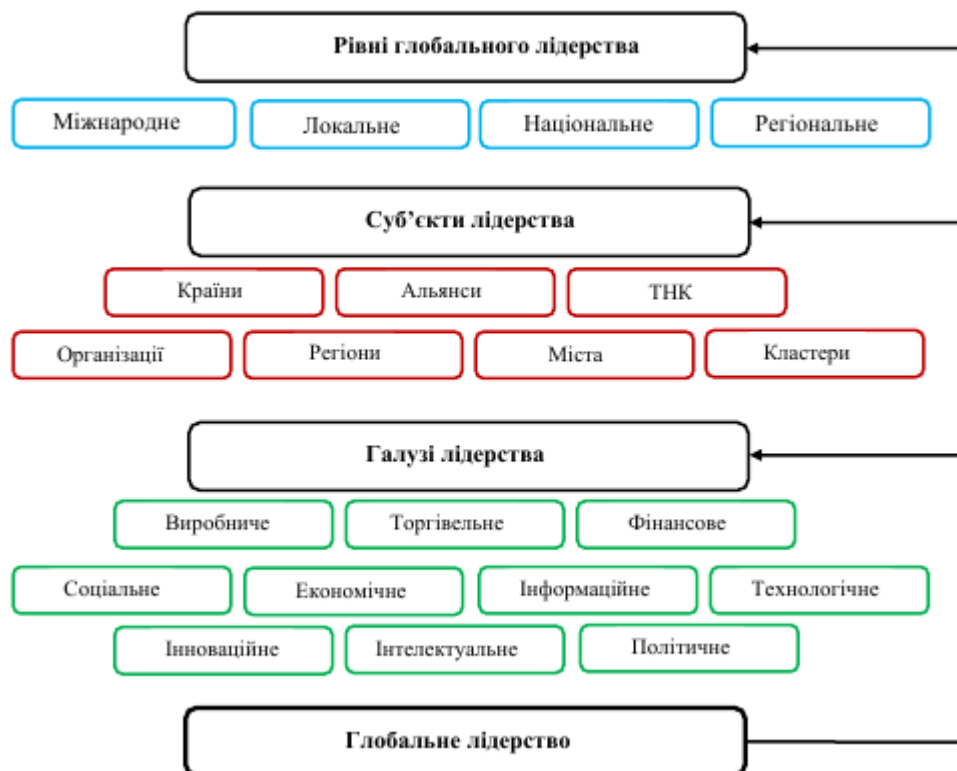


Рис. 1.4 Видова структура лідерства в глобальній економічній системі

Вітчизняний провідний науковець, професор Д.Г. Лук'яненко наголошує, що глобалізація не охоплює всі країни, регіони та галузі, тому виклики, що виникають у XXI столітті внаслідок глобалізації, посилюють суспільні протиріччя на всіх рівнях з преваленням лідерських амбіцій.

В той же час професор В.І. Чужиков зауважує, що умови глобалізації у світовій економіці ускладнюють ідентифікацію та класифікацію країн за рівнем їх економічного розвитку через декілька факторів:

- зростає відстань між країнами, які займають провідні позиції в економіці та країнами, які розвиваються.;
- Швидкий рух капіталу в країнах з мало диверсифікованою виробничою структурою може стимулювати швидке економічне зростання, але також може призвести до швидкого погіршення ситуації та системних криз господарства.
- Головним фактором впливу на суспільно-економічні процеси є діяльність транснаціональних корпорацій, міжнародних організацій та інших наднаціональних структур, яка відчутно впливає на країни як окремо, так і у світовому масштабі.
- Нові стандарти життя формуються і підтримувати їх у країнах "третього" світу вимагає значних витрат з державного бюджету, а для країн-лідерів стає об'єктом вибору між збільшенням темпів економічного зростання та підвищенням конкурентоспроможності національних економік та добробуту своїх громадян.
- Не існує чіткої парадигми подальшого розвитку, оскільки раніше запропонована парадигма сталого розвитку не змогла впоратися з викликами спадної частини країнового та глобального циклів, що сталися на початку XXI століття. Деякі країни, такі як Японія, мають негативні або близькі до нуля показники зростання ВВП. Більшість фахівців згодні, що зараз ми перебуваємо в передпарадигмальному періоді, де парадигма ще формується.

Стало узагальненим висновком, що економічна влада перемістилась від держав до інших глобальних суб'єктів, таких як ТНК, регіональні міждержавні інтеграційні об'єднання, міжнародні організації, міста світових фінансово-

інноваційних центрів, окремі впливові особи. Паралельно з цим розвивається нова тенденція, коли корпоративна влада регулює як державну, так і транснаціональну економіку та соціальну сферу через рейтингові агенції з консалтингом, глобальні олігополії у промисловості, банківському та страховому секторах, управління глобальними телекомунікаційними мережами, включаючи Інтернет.

Глобальна конкурентоспроможність означає можливість успішно конкурувати на світовому ринку завдяки постійному розвитку конкурентних переваг, які компенсують нерівності у глобальній взаємодії. Для досягнення цього важливі ефективні стратегії інвестування та інноваційного розвитку, які дозволяють підтримувати конкурентні переваги. Ключову роль при цьому відіграє якість керівного персоналу в бізнесі та державі. Це залежить від менталітету суспільства, а також від здатності до співпраці, особливо в перехідних етапах розвитку.

Таким чином, опрацювавши та проаналізувавши наявні інформаційні джерела щодо глобального лідерства в цілому, можемо дати визначення данному явищу як економічний показник, який характеризує позицію країни-лідера на світовій арені, в розрізі наступних макроекономічних індикаторів: ВВП; рівень інфляції; питома частка безробітних; індекс економічної свободи; індекс глобалізації; бюджетний баланс; співвідношення рівня державного боргу до ВВП. Країна, яку визнано глобальним економічним лідером визначає тенденції та вектори розвитку інших держав, мотивує на якісну зміну національних та глобальних економічних показників, що сприяє зростанню добробуту населення та рівня його соціально-економічного забезпечення.

РОЗДІЛ 2. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА АНАЛІЗ КРАЇН-ЛІДЕРІВ ГЛОБАЛЬНО ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

2.1. Кількісно-якісний аналіз розвитку глобальної економічної системи: показники, індекси , країно-регіональні особливості

Війна росії проти України продовжує затьмарювати світову економіку. Незважаючи на нещодавні ознаки покращення, очікується, що відновлення протягом наступних двох років буде помірним. Перспективи залишаються нестійкими і переважають ризики зниження. Висока невизначеність, викликана війною, може позначитися на діяльності всіх країн світу; торгова напруга висока і може погіршитися. Зросли побоювання щодо фінансової вразливості, у тому числі у фінансових установах, на ринках житла та країнах з низьким рівнем доходу. Хоча загальна інфляція почала знижуватись, вона залишається високою і може зберігатися до 2024 року.

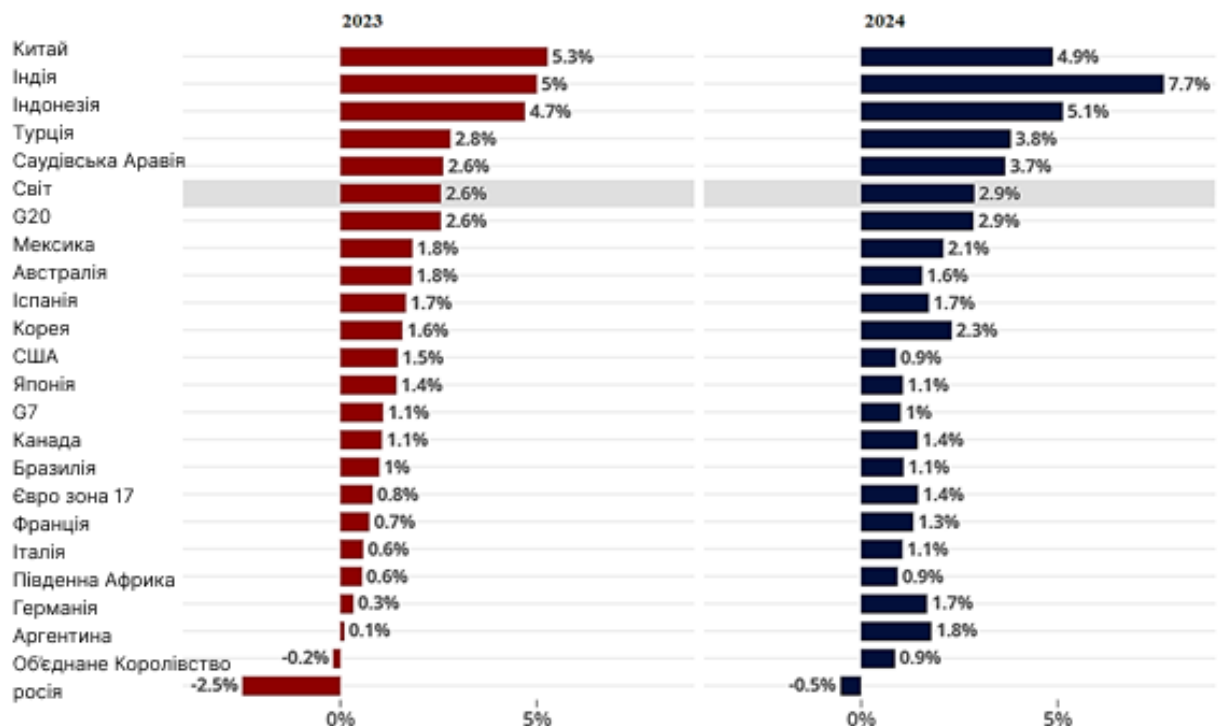


Рисунок 2.1 - Прогнози зростання реального ВВП на 2023-2024 рр., за рік %
Джерело: Складено на основі [14]

Глобальне зростання сповільнилося в 2022 році до 3,2%, що більш ніж на 1 процентний пункт слабше, ніж очікувалося наприкінці 2021 року, в основному через війну росії в Україні та пов'язану з цим кризу вартість життя в багатьох країнах. Прогнозується, що темпи зростання залишаться нижчими за тренд у 2023 та 2024 роках.



Рисунок 2.2 – Динаміка ціни на нафту марки Brent в 2019-2023 рр., дол./барель

Джерело: [14]

Ключовим фактором покращення активності та настроїв на початку 2023 року стало недавнє зниження цін на енергоносії та продукти харчування. Хоча рівні, як і раніше, відносно високі в порівнянні з довоєнним періодом, це підвищує купівельну спроможність більшості фірм і домогосподарств і допомагає знизити загальну інфляцію. Очікується, що раніше, ніж очікувалося, повторне відкриття в Китаї також позитивно вплине на світову активність, знизивши навантаження на ланцюжок поставок і стимулюючи міжнародний туризм.

Очікується, що уповільнення глобального зростання посилиться у 2023 році. Ця тенденція позначиться на траєкторії міжнародної торгівлі товарами, зростання якої знизиться нижче 2%. Зростання цін на транспорт закінчилося.

Протягом 2022 року всі основні економіки світу постраждали від уповільнення після відновлення 2021 року. За даними Світового банку, темпи зростання реального валового внутрішнього продукту впали з +5,9% до +2,9% у світі в цілому.

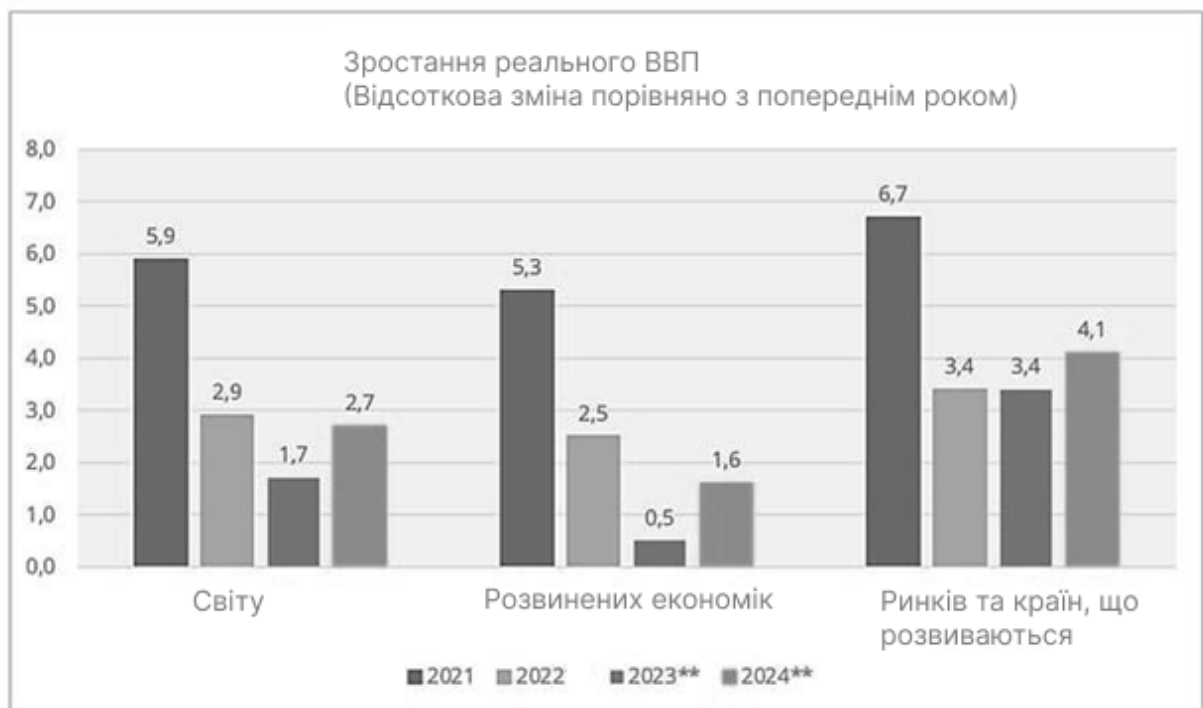


Рисунок 2.3 – Динаміка прогнозу світового ВВП в 2021-2024 рр.

Джерело: [14]

Таким чином, у країнах з розвиненою економікою, а також у країнах з ринком, що розвивається, і країнах, що розвиваються, темпи економічного зростання скоротилися приблизно вдвічі через «підвищену інфляцію, більш високі процентні ставки, скорочення інвестицій і збоїв, викликаних війною росії в Україні».

Прогнозується, що уповільнення продовжиться і навіть посилиться у 2023 році, за оцінками Світового банку. Установа різко переглянула свої прогнози у бік зниження, оскільки у своїх оновлених прогнозах у січні 2023 р.

вона висувала темпи зростання ВВП на рівні +1,7% у глобальному масштабі до 2023 року, порівняно із набагато оптимістичнішою оцінкою +3%, оголошеною у попередньому прогнозі, опублікованому в червні 2022 р.

Очікується, що різкий спад зростання буде широкомасштабним, при цьому прогнози на 2023 р. переглянуті у бік зниження для 95% країн із розвинутою економікою та майже 70% країн з ринком і країн, що розвиваються. З огляду на мінливі економічні умови, будь-який новий несприятливий розвиток-такі як вища, ніж очіувалося, інфляція, різке підвищення відсоткових ставок для її стримування, відновлення пандемії COVID-19 або ескалація геополітичної напруженості - можуть підштовхнути світову економіку до рецесії. Це означатиме, що вперше за понад 80 років дві глобальні рецесії відбулися протягом одного десятиліття.

Хоча траєкторії між країнами з розвинутою і економікою, що розвивається, в останні два роки були більш менш паралельними, очікується, що уповільнення, що продовжується, торкнеться країни з розвинутою економікою набагато сильніше: зростання ВВП у 2023 році оцінюється всього в 0,5%. Світовий банк прогнозує зростання на 1% у Японії, 0,5% у США та стагнація у Євразії.

З іншого боку, очікується, що країни з ринком, що формується, і країни, що розвиваються, збережуть ті ж темпи зростання, що і в 2022 році (+3,4%, що на 0,8 процентних пункти нижче прогнозу Світового банку в червні 2022 року). Це збільшення буде явно підтримане зонами Південної Азії та Східної Азії/Тихоокеанського регіону, де очікується зростання на +5,5% та +4,3% відповідно. Перші виграють від сприятливої динаміки, що спостерігається в Індії та Бангладеш, тоді як другі зможуть отримати вигоду від відновлення китайської економіки та вітру з Індонезії. Однак найближчим часом Китай продовжує стикатися з новими спалахами COVID-19 та перебоями у виробництві, пов'язаними із слабким зовнішнім попитом.

Міжнародний валютний фонд та ОЕСР менш тривожні у своїх прогнозах на 2023 рік. ОЕСР прогнозує глобальне зростання на рівні 2,2% у 2023 році та 2,7% у 2024 році.

Що стосується МВФ, то він трохи переглянув свій жовтневий прогноз у бік підвищення: зростання оцінюється у 2,9% у 2023 році та 3,1% у 2024 році. Передбачається, що +1,2% для розвинених країн і +4% для країн, що розвиваються.

У Єврозоні ситуація залишається дуже нестабільною, особливо для найбільшої економіки Європи, Німеччини, де очікується стагнація. Іспанія, з іншого боку, близька до середнього Європи з +1,1% проти +0,6% для Італії і +0,7% для Франції. Цей останній прогноз значно вищий за цифру +0,3%, висунуту Банком Франції. Ще одна погана новина для європейської економіки: очікується, що Великобританія, яка залишається ключовим торговим партнером ЄС, зазнає рецесії на рівні -0,6%. Це єдина велика світова економіка, на яку МВФ прогнозує рецесію.

Параметри, які знижуватимуть глобальне зростання, ті ж, що й у 2022 році. Прогноз низького зростання у 2023 році відображає підвищення ставок центральних банків для боротьби з інфляцією, особливо у країнах із розвиненою економікою, а також війну в Україні. Таким чином, в останньому перегляді своїх прогнозів МВФ врахував глобальні відсоткові ставки, переглянуті у бік підвищення, що відбивають посилення фактичного та зростання посилення політики основними центральними банками з жовтня». Ця політика боротьби з інфляцією починає приносити плоди, її зниження спостерігається з липня 2022 року у США та з листопада того ж року у зоні євро, тоді як Китай залишається відносно незачепленим цією тенденцією. Однак у країнах ОЕСР інфляція залишиться вищою за позначку 5% й у поточному 2023 році. Таким чином, інфляція вплине довгостроково на купівельну спроможність домогосподарств, а також на операційні витрати підприємств, які страждають, зокрема, від зростання цін на енергію та сировину. За даними МВФ, у 2023 році очікується падіння цін на нафту

приблизно на 16%, а цін на непаливні товари – у середньому на 6,3%. Загальне економічне середовище сильно впливає на світову торгівлю, зростання якої після падіння до 4% у 2022 році, згідно з оцінками Світового банку, сповільниться ще більше до 1,6% у 2023 році. Зокрема, очікується скорочення торгівлі товарами через слабкий попит та поступове зсув споживання у бік послуг. Світова організація торгівлі підтверджує дану тенденцію. Економісти СОТ у своїх прогнозах, опублікованих у жовтні 2022 р., оцінили зростання обсягу світової торгівлі товарами лише в 1% до 2023 р. Це дуже різке зниження порівняно з +3,5% у 2022 р. та попередньою оцінкою +3,4% на 2023 рік. Однак СОТ наполягає на тому, що з прогнозом пов'язаний високий ступінь невизначеності через зміну грошово-кредитної політики в країнах із розвинутою економікою та непередбачуваного характеру російсько-української війни. Прогнози СОТ передбачають негативний прогноз на рівні -2,8%, якщо матеріалізуються негативні ризики, і позитивний прогноз на рівні +4,6%, якщо світовий ринок залишатиметься стабільним.

Таблиця 2.1.- Динаміка світових потоків експорту та імпорту в розрізі окремих регіонів, 2021-2023* рр.

	Експорт			Імпорт		
	2021	2022	2023*	2021	2022	2023*
Північна Америка	+6.5%	+3.4%	+1.4%	+12.3%	+8.5%	+0.8%
Південна Америка	+5.6%	+1.6%	+0.3%	+25.4%	+5.9%	-1.0%
Європа	+7.9%	+1.8%	+0.8%	+8.3%	+5.4%	-0.7%
СНД	+0.5%	-5.8%	+3.3%	+9.1%	-24.7%	+9.4%
Африка	+5.2%	+6.0%	-1.0%	+7.7%	+7.2%	+5.7%
Середній схід	+1.4%	+14.6%	+1.5%	+8.4%	+11.1%	+5.7%
Азія	+13.3%	+2.9%	+1.1%	+11.1%	+0.9%	+2.2%

*- прогнозні значення

Джерело: складено автором на основі [14]

Таким чином, незважаючи на різні прогнози, що було оприлюднено, всі вони є спільними в тому, що глобальна економіка платить високу ціну за неспровоковану, невиправдану та незаконну агресивну війну росії проти України. війна гальмує темпи зростання економіки та чинить потужний додатковий тиск на підвищення цін, перш за все на продовольчі товари та енергоносії.

2.2. США як світовий лідер: аналіз та складові лідерства

В контексті мети нашого дослідження доцільним є аналіз стратегій лідерства США під час урядування різних президентів за період 1980-2022 рр.

Президентство Рональда Рейгана, що тривало з 1980 по 1988 рік, відзначалося його неоліберальною політикою, спрямованою на стимулювання економіки шляхом зниження податків і підтримки вільного ринку. Він пропагував ідею повернення до Золотого стандарту і створення спеціальної комісії для вивчення цього питання.

Одним із основних елементів Рейганової економічної політики було зниження податків відповідно до теорії Артура Лаффера. Він вважав, що зниження податків може стимулювати економіку, збільшити прибуткову базу та компенсувати втрати доходу через зниження ставок оподаткування. Цей принцип був відомий як "крива Лаффера". Приверженці Рейганоміки посилялися на поліпшення деяких економічних показників як свідчення успіху цієї політики, проте критики зазначали збільшення дефіциту державного бюджету та загального державного боргу.

"Мир через силу" була ще однією характеристикою президентства Рейгана, що призвела до значного збільшення витрат на оборону, включаючи рекордні оборонні видатки навіть у мирний час. Також були помітно знижені загальнодержавні ставки податку на прибуток. Рейган підписав ряд законів,

які призвели до збільшення податкових надходжень, але відсоток податків у ВВП залишався практично стабільним порівняно з попередніми 40 роками. Отже, президентство Рейгана відзначалося активною підтримкою політики зниження податків.

Під час президентства Рейгана, Конгрес прийняв і підписав закони про збільшення податків з 1981 по 1987 рік з метою забезпечення фінансування державних програм. Наприклад, ТЕФРА (Закон про податкову справедливість та фінансову відповідальність) 1982 року та ДЕФРА (Закон про зменшення дефіциту) 1984 року. ТЕФРА була найбільшим збільшенням податків у мирний час в історії США.

Президентство Рейгана мало прихильників, які вважали, що його економічна політика призвела до поліпшення деяких економічних показників і зростання промисловості. Проте були й критики, які вказували на збільшення нерівності доходів, державного боргу і дефіциту бюджету, а також недоліки у сферах соціального захисту та підтримки найбідніших верств населення. Після рецесії 1980-х років ВВП почав сильно зростати, з річним приростом 7,9% протягом президентства Рейгана. Безробіття, яке досягло піку 10,8% у 1982 році, зменшувалося протягом решти президентства, а було створено 16 мільйонів нових робочих місць.

Закон про податкову реформу 1986 року, підтриманий Рейганом, спрощував податковий кодекс, зменшуючи кількість податкових груп та обмежуючи пільги. Це призвело до зменшення податкових зобов'язань та звільнення бідних американців від сплати податку на прибуток. Урядові доходи скоротилися на 1%, але надходження від податку на прибуток і державні витрати зросли. Економічна політика Рейгана також включала скорочення державної допомоги, зниження максимальних ставок податку та скорочення бюджетів невійськових програм. Він також підтримував програми соціального страхування та Medicare.

Політика Рейгана, відома як "Рейганоміка", була критикована за зв'язок з обвалом фондового ринку 1987 року та зростанням державного боргу. Він

використовував позики для покриття дефіциту бюджету, що призвело до значного зростання боргу. Рейган призначив Волкера і Грінспена на керівні посади в Федеральному резерві для врегулювання цієї ситуації. Він також скасував контроль за цінами на внутрішню нафту і податок на прибуток, що раніше підсилювали залежність від імпортої нафти.

Президентство Рейгана включало програму "Проект Сократ", яка сприяла розвитку інноваційних технологій та забезпеченню економічної сили країни. Проте створення нового федерального відомства для реалізації цієї програми не було завершено за часів Рейгана, і його реалізація була зупинена адміністрацією Буша.

Протягом президентства Джорджа Герберта Вокера Буша (1989-1992), економіка США в цілому функціонувала добре після виходу з рецесії в кінці 1982 року. Проте в 1990 році виникла помірна економічна зміна. Рівень безробіття зріс від 5,9% у 1989 році до 7,8% наприкінці 1991 року. Федеральний дефіцит, залишений від епохи Рейгана, також збільшувався, зростаючи з 152,1 млрд. доларів у 1989 році до 220 млрд. доларів у 1990 році. Загалом, дефіцит збільшився втричі з 1980 року.

Президент Буш підтримував популярність завдяки своїй увазі на економічні та внутрішні проблеми, що хвилювали суспільство. Він зосереджувався на міжнародних питаннях, які менш турбували більшість виборців. Зменшення дефіциту федерального бюджету було одним з його головних внутрішніх пріоритетів, оскільки він вбачав в цьому великий вплив на довгострокове економічне здоров'я країни та її місце в світі.

Під президентством Джорджа Г. В. Буша було досягнуто домовленості щодо уникнення значних змін у бюджеті на 1990 рік. Проте в майбутньому зазначалася необхідність скорочення видатків або введення нових податків, щоб уникнути автоматичного скорочення видатків, передбаченого Законом про збалансований бюджет Гремма-Рудмана-Холлінгса 1987 року. Головний пріоритет Буша був спрямований на зменшення дефіциту, згідно з вимогами голови Федерального резерву Алана Грінспена. Буш висловив готовність до

програми зменшення дефіциту, включаючи скорочення видатків, стимулювання економічного зростання, реформу бюджетного процесу та збільшення податків.

У вересні 1990 року Буш і демократи Конгресу домовилися про скорочення фінансування програм і збільшення доходів. Компроміс: скорочення видатків, підвищення податку на газ. Гінґріч протестував проти податкового збільшення, ліберали критикували скорочення бюджету. Палата представників відхилила угоду, спричинивши закриття уряду на короткий час. Буш прийняв інший компромісний законопроект без сильної підтримки Республіканської партії.

Закон про примирення бюджету Omnibus 1990 року (OBRA-90), прийнятий 27 жовтня 1990 року, включав зменшення планового податку на бензин та збільшення податків на прибуток. Рішення Буша підписати цей закон спричинило критику з боку консерваторів та громадськості, але створило основу для бюджетних надлишків в кінці 1990-х років.

В період президентства Білла Клінтона (1993-2000) в США відбувся значний економічний розвиток. Клінтономіка включала модернізацію уряду для зроблення його привабливішим для підприємств, зменшення розмірів уряду, забезпечення фіскальної дисципліни та збільшення ефективності. Основні принципи Клінтономіки включали фіскальну дисципліну, зниження процентних ставок, пропаганду вільної торгівлі та інвестування в людський капітал через освіту і наукові дослідження. Ці принципи сприяли стабільності, залученню інвестицій та розвитку країни.

Після консервативної політики Рейгана та Буша, Білл Клінтон виступив з економічною платформою, спрямованою на збалансування бюджету, зниження інфляції, зниження безробіття та підтримку вільної торгівлі. Клінтономіка відзначалась високими видатками, низьким рівнем бідності, тривалим економічним зростанням, низьким безробіттям і зниженням бідності серед різних груп населення.

Клінтономіка спрямовувалась на стабільність, збалансований розвиток та підтримку середнього класу. Клінтон підписав Закон про примирення бюджету 1993 року, який включав зміни в систему оподаткування, такі як введення нового податку на прибуток для осіб з високими доходами та збереження ставки податку на прибуток для бізнесів.

У 1996 році Клінтон підписав Закон про захист робочих місць для малого бізнесу, який передбачав зниження податків для багатьох малих підприємств. Також було прийнято законодавство, що збільшило податкову знижку для власників підприємницької діяльності з 30% до 80% до 1997 року. Закон про допомогу з податків зменшив деякі федеральні податки. Ставка приросту капіталу була знижена з 28% до 20%, а ставка 15% була знижена до 10%. Також у відповідних роках було введено податковий кредит для дітей в домогосподарствах, залежно від їх кількості, що зростав з 400 доларів США на дитину у 1980 році до 500 доларів США у 1999 році.

Закон також усунув оподаткування прибутку від продажу житла до 500 000 доларів США для подружжя та 250 000 доларів США для одиноких осіб. Надалі, накопичення освіти та пенсійні фонди отримали податкові пільги. Після того, як республіканці отримали контроль над Конгресом у 1994 році, Клінтон був проти запропонованих ними знижень податків, вважаючи, що вони сприяють багатим та послаблюють економічне зростання. Проте в серпні 1997 року Клінтон і республіканці з Конгресу досягли компромісу щодо законопроекту, який знизив податок на приріст капіталу та податки на нерухомість, а також надав платникам податків кредит у розмірі 500 доларів США на дитину та податкові кредити на навчання та витрати в коледжі. Законопроект також передбачав створення нового індивідуального пенсійного рахунку (Roth IRA), щоб дозволити людям вкладати оподатковуваний дохід для виходу на пенсію, не сплачуючи податки при виведенні.

У 1996 році Конгрес прийняв Клінтонову пропозицію про посилення фінансової підтримки студентів з метою зробити вищу освіту більш доступною. Це включало розширення програми Pell Grants та зниження

процентних ставок для студентських позик. Клінтон настоював на фінансуванні освіти, державних програм, охорони навколишнього середовища та національної служби AmeriCorps, яку він запровадив. Незважаючи на його зусилля, не було досягнуто компромісу з Конгресом, і бюджетна битва 1995 року закінчилася безрезультатно через запропоновані скорочення в програмах Medicare, Medicaid, освіти та охороні навколишнього середовища.

Президентство Джорджа Уокера Буша, яке тривало з 2001 по 2008 роки, припадало на період економічного спаду та терористичних нападів, що суттєво вплинули на економіку країни. Під керівництвом Буша, федеральні витрати зросли з 1.789 трлн доларів до 2.993 трлн доларів, що складало 60% зростання. У той же час доходи зросли з 2.025 трлн доларів до 2.524 трлн доларів у період з 2000 по 2008 рік.

Під час президентства Буша доходи від податку на доходи фізичних осіб зросли на 14%, податки на прибуток підприємств - на 50%, а мита - на 40%. Значно зросли і витрати на оборону (на 107%), внутрішні видатки (на 62%), Medicare (на 131%), соціальне страхування (на 51%) та витрати на забезпечення доходів (на 130%). Загалом, доходи зросли на 35%, а витрати - на 65% при врахуванні циклічних корекцій.

У червні 2001 року, президент Буш підписав закон про зменшення податків на суму 1.35 трлн доларів США. У 2000 році було досягнуто рекордного профіциту в бюджеті в розмірі 237 млрд. доларів США, що становило третій поспіль річний профіцит та найбільший в історії. Починаючи з 2001 року, бюджетна стратегія Буша передбачала профіцит впродовж наступних десяти років на суму 5.6 трлн доларів.

Проте, через опозицію з боку Конгресу, Буш проводив зустрічі по всій країні в стилі міського голови, щоб збільшити громадську підтримку свого плану зниження податків на 1.35 трлн доларів США - одну з найбільших податкових реформ в історії країни. Буш аргументував, що невикористані державні кошти повинні бути повернуті платникам податків, стверджуючи: "Надлишок - це не гроші уряду. Надлишок - це гроші людей".

Під час президентства Джорджа В. Буша США стали свідками значного зростання витрат федерального уряду та впровадження податкових знижок. Ці заходи призвели до збільшення бюджетного дефіциту. Економічні виклики, такі як економічний спад та терористичні напади, поставили перед адміністрацією Буша складні завдання в управлінні економікою країни.

Упродовж періоду до 2003 року, економіка проявляла ознаки поліпшення, хоча зростання кількості робочих місць було обмеженим. У 2003 році було здійснено подальше зниження податків. За весь період від 2001 до 2008 року, середньорічний темп зростання ВВП становив 2,125%, що було меншим, ніж в попередніх економічних циклах. Коли Джордж Буш вступив на посаду, індекс промислових показників Dow Jones становив 10 587, а в жовтні 2007 року досяг позначки понад 14 000. Однак, до кінця президентства цей показник впав до середнього значення 7 949, що є одним з найнижчих показників за його президентський термін. Тільки четверо інших президентів США залишали свої посади з нижчим рівнем фондового ринку, ніж на початку їхнього президентства.

Протягом 2001-2009 років відбулося значне зростання дефіциту та боргу США. Валовий борг збільшувався на 500 мільярдів доларів щорічно починаючи з фінансового року 2003. Спочатку безробіття зросло з 4,2% в січні 2001 року до 6,3% у червні 2003 року, але пізніше знизилося до 4,5% у липні 2007 року. Однак, з урахуванням інфляції середній реальний дохід домогосподарств зменшився на 1175 доларів США за період з 2000 по 2007 рік.

У грудні 2007 року США стали свідками найтривалішої рецесії після Другої світової війни, спричиненої корекцією на ринку житла, іпотечною кризою та зростанням цін на нафту. Втрати робочих місць зростали швидким темпом, досягаючи рекордних показників. Президент Буш підписав пакет стимулів економічного стимулювання, спрямований на поліпшення ситуації, але в вересні 2008 року фінансова криза стала ще серйознішою, викликаючи

значну федеральну фінансову допомогу та визнання її однією з найгірших фінансових криз в історії, подібної до Великої депресії.

Відповідно до реакції на кризу, колишній голова Федеральної резервної системи Алан Грінспен висловив думку, що додаткове регулювання ринку житла було б корисним. Президент Буш запропонував план фінансового порятунку, спрямований на викуп значної частини іпотечного ринку США. Цей план мав на меті допомогти адміністрації Буша у вирішенні проблем та сприянні проведенню слухань в Конгресі за цим питанням.

Після того, як Обама став президентом у січні 2009 року, США знаходилася в глибокій Великій рецесії та фінансовій кризі, яка почалася у 2007 році. Щоб покращити економічну ситуацію, його адміністрація продовжила фінансову допомогу банкам та автомобільній промисловості, і запровадила програму стимулювання вартістю 800 млрд. доларів США, яка називалася Законом про відновлення і реінвестування Америки (ARRA) від 2009 року. Цей закон передбачав додаткові витрати та зниження податків. З початку 2010 року приватний сектор почав створювати нові робочі місця щомісяця, і ця тенденція тривала до кінця терміну президентства Обами. Але відновлення зайнятості в державному секторі відбувалося повільніше через скорочення бюджету.

У 2010 році президент Обама також підтримав прийняття Закону про захист пацієнтів та доступне медичне обслуговування (ACA), який став відомий як "Obamacare". Цей закон дозволив розширити медичне страхування до близько 24 мільйонів людей до 2016 року, шляхом комбінації державних медичних обмінів та розширення програми Medicaid.

До 2017 року майже 70% учасників Американської Біржі Здоров'я (ACA) могли придбати страховку за менш ніж 75 доларів США на місяць після отримання субсидій. Оцінки Бюджетного управління Конгресу США (CBO) свідчили, що ACA була помірним заходом щодо зменшення дефіциту, оскільки передбачала підвищення податків, переважно для осіб з високим доходом (приблизно 5% найбагатших платників податків), та скорочення

майбутнього збільшення витрат на програму "Медікер", компенсуючи субсидії.

З метою вирішення проблеми банківської кризи, Барак Обама підписав Закон Додда-Френка про реформу Уолл-Стріт та захист прав споживачів 2010 року. Цей закон обмежив ризики, які банки могли приймати, і переглянув застарілі регуляторні механізми, які були неефективними у моніторингу не депозитних або "тіньових" банківських установ, що стали центром кризи і переросли традиційний депозитний банківський сектор.

Президент Б.Обама підписав Акт про звільнення американських платників податків від 2012 року, що припинило дію податкових знижок для осіб з високими доходами, встановлених Бушем, і запровадило секвестр на витрати у військовій та інших категоріях. Ці заходи сприяли зменшенню дефіциту і обмеженню зростання витрат у майбутньому, а після відновлення економіки президент Обама зосередився на нерівності доходів та благополуччі.

Застосування вищих податкових ставок для осіб з високими доходами з 2013 року підвищило їх ефективні податкові ставки та сприяло зменшенню нерівності в доходах після сплати податків, несуттєво вплинувши на створення робочих місць. Проте нерівність у володінні багатством зростає, зокрема відсоткова частка найбагатших осіб збільшилася з 24% у 1979 році до 36% у 2007 році. Чистий капітал домогосподарств збільшився, але основна частина цього зростання припала на найзаможніші верстви суспільства. Президент Обама намагався розв'язати проблему нерівності доходів шляхом інвестицій у інфраструктуру, створення робочих місць та підвищення мінімальної заробітної плати, що мав на меті зменшення розриву між середнім класом та найзаможнішими верствами населення.

Економічна політика президента США Дональда Трампа відображала політичний зсув вправо. Він пропонував зниження прибуткового податку і дерегулювання, відповідаючи консервативній політиці Республіканської партії. Одночасно обіцяв значні інвестиції в інфраструктуру та захист

пенсійних прав літніх людей, відповідаючи ліберальній політиці Демократичної партії. Його антиглобалістська політика торгового протекціонізму та зменшення імміграції перетинала партійні лінії. Таке поєднання політичних позицій можна вважати "популістським" і залучило увагу виборців, що підтримували Обаму, але перейшли до Трампа на виборах 2016 року. Економічна стратегія "Америка перш за все" була орієнтована на захист інтересів американських робітників і сімей. Президент Трамп обіцяв інвестиції в інфраструктуру, військову сферу, охорону кордонів і боротьбу зі злочинністю. Його бюджет передбачав значне скорочення витрат на охорону здоров'я, зменшення дискреційних витрат, зниження корпоративних податків і податків на прибуток, а також зменшення дефіциту бюджету.

Елементи демократичної порядку денного в бюджеті президента Трампа на 2018 рік включали скорочення витрат на оборону та інвестиції в інфраструктуру з метою зменшення дефіциту. Проте, з плином часу відзначалося, що деякі з початкових обіцянок Трампа, спрямованих на більшу рівність, уступили місце більш типовим республіканським пріоритетам, таким як зниження податків і скорочення витрат на соціальний захист.

Президент Трамп намагався отримати підтримку від Федеральної резервної системи США (ФРС) для стимулювання економіки. Початково ФРС натякала, що жорсткість грошово-кредитної політики може протидіяти стимулам податково-бюджетної політики Трампа. Проте, у 2018 році ФРС підвищувала процентні ставки, але пізніше, у 2019 році, знизила їх через глобальний економічний спад та торгову політику Трампа. Президент Трамп критикував ФРС як за підвищення ставок, так і за низькі ставки за часів президента Обами.

У 2021 році Джо Байден був інавгурований президентом США і виділив кілька аспектів своєї роботи:

Боротьба з пандемією Covid-19: Байден вживав заходи для запобігання поширенню пандемії і зміцнення системи охорони здоров'я, включаючи

масову вакцинацію, розподіл медичного обладнання та матеріалів та впровадження заходів соціального дистанціювання.

Збільшення мінімальної заробітної плати: Байден підтримував підвищення федеральної мінімальної заробітної плати до 15 доларів на годину, з метою підтримки робітників і зменшення доходової нерівності.

Підтримка "зеленої енергетики": Байден запланував інвестувати 2 трлн доларів у розвиток "зеленої енергетики" з метою створення нових робочих місць, зменшення залежності від вуглеводнів і боротьби зі зміною клімату.

Заклик до інвестування в американську економіку: Байден планував підтримувати американські товари, послуги, дослідження і технології, закликаючи керівництво інвестувати внутрішню економіку та стимулювати розвиток національного бізнесу.

Приєднання до Паризького кліматичного договору: Байден відновив приєднання США до Паризького кліматичного договору, з якого країна вийшла за попереднього президента Дональда Трампа. Цей крок зобов'язував США зменшити викиди парникових газів до 28% до 2025 року і приєднатися до міжнародних зусиль у боротьбі зі зміною клімату спільно з іншими країнами.

Хоча Джо Байден не погодився з повним "Новим зеленим курсом", який був висунутий лівим крилом демократичної партії, він все ж пропонував фінансування і дослідження зеленої енергетики. Його плани включали значні інвестиції в розвиток та розширення використання відновлювальних джерел енергії, з метою зменшення залежності від вуглеводнів і боротьби зі зміною клімату.

Джо Байден також намірився співпрацювати з країнами світу та НАТО, покращуючи міжнародні стосунки та зміцнюючи союзи. Він підкреслював значення міжнародної співпраці у вирішенні глобальних проблем, таких як кліматичні зміни, тероризм та розповсюдження ядерної зброї.

Щодо програми Obamacare (Закон про доступну медичну допомогу), Байден планував її розширити. Він обіцяв, що всі американці зможуть зареєструватися в програмі Medicare, яка забезпечує медичні пільги, і знизить віковий поріг для її використання з 65 до 60 років.

Пом'якшення міграційної політики та підтримка "мрійників" також були важливими аспектами політики Байдена. Він зобов'язався надати допомогу "мрійникам" - людям, які були незаконно привезені в США в дитинстві, але отримали дозвіл на проживання відповідно до політики, що існувала за часів Обами. Крім того, Байден планував розширити їх доступ до федеральної допомоги студентам.[16]

Президент Джо Байден надає велике значення підтримці середнього класу в США. Він вважає, що зменшення економічних можливостей та мобільності є загрозою для американського суспільства і національної безпеки. В цьому контексті він підтримує політику, спрямовану на зміцнення економічної безпеки країни та покращення життя середнього класу.

Джо Байден також приділяє велику увагу зовнішній політиці. Його участь у самітах Великої сімки (G7), НАТО та зустрічі з Європейським союзом відображає його зобов'язання до багатосторонньої співпраці та міжнародного лідерства. Він прагне зміцнити партнерство з європейськими країнами і виступає за об'єднання західних демократій для протидії авторитаризму та недемократичним режимам.

Байден також підтримує Паризьку угоду про клімат та повернення до Світової організації охорони здоров'я (ВООЗ), які Дональд Трамп покинув. Ці кроки свідчать про зобов'язання адміністрації Байдена боротися з глобальними проблемами, зокрема зміною клімату та пандемією COVID-19, і співпрацювати з міжнародними партнерами. Одним із важливих кроків в зовнішньополітичній діяльності Джо Байдена було прийняття рішення про виведення військ з Афганістану. Президент заявив, що відмовляється від продовження війни і закриття її стало однією з його пріоритетних мет. Це рішення було підтримано американським народом, аналітична інституція

"Галлеп" показала позитивне ставлення більшості американців до цієї політики. Важливо зазначити, що під час прийняття цього рішення президент Байден врахував фактори, такі як тривалість війни та її вартість, і вважав, що покінчення з військовою присутністю в Афганістані є раціональним і стратегічним кроком. Виведення військ з Афганістану, однак, не означає, що США припинять співпрацю з країною. Байден наголосив на необхідності підтримки Афганістану в політичному, громадському та гуманітарному вимірах. [17]. Джо Байден прийшов до влади в Сполучених Штатах в складний час, коли світ зазнав впливу пандемії. Він продемонстрував свою досвідченість і вміння впроваджувати чітку політику, спираючись на демократичні цінності, використовуючи політичні інструменти та здійснюючи політичні дії з метою трансформації та покращення всіх сфер життя американського суспільства, забезпечення безпеки та добробуту громадян, а також на захисті демократичних цінностей. Отже, можемо виокремити основні напрями реалізації стратегій глобального економічного лідерства США в історичному контексті, що наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2- Основні вектори та інструменти реалізації стратегії глобального лідерства США , історична ретроспектива

№	Роки	Президент	Напрями глобального економічного лідерства
1	2	3	4
1	1980-1988	Р.У. Рейган	Зниження податків. Зменшення внутр. дискреції витрат. Фед. ставки на прибуток також були знижені. Збільшення військових витрат.
2	1989-1992	Д.Г.В.Буш	Збільшення податку на бензин та на газ. Прийняття бюджету omnibus 1990р.

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
3	1993-2000	У.Дж.Клінтон	Усунення дефіциту бюджету. Низькі процентні ставки, залучення інвестицій у приватний сектор. Інвестування в освіту та дослідження.
4	2001-2008	Дж.У.Буш	Зниження податків. Економічні програми, призначені для збереження фінансової системи країни.
5	2009-2016	Барак Обама	Збільшення витрат на охорону здоров'я, інфраструктуру, освіту, податкові пільги. Запровадження програми держано-приватних інвестицій. Поновлення позик для ТНК.
6	2017-2020	Д.Трамп	Скорочення видатків на охорону здоров'я. Економ. стратегія "Америка в першу чергу". Зменшення витрат на оборону.
7	2021	Дж.Байден	Збільшення мінімальної заробітної плати. Зміцнення системи охорони здоров'я. Збільшення інвестування в американську економіку. Пом'якшення міграційної політики.

Сполучені Штати пропонують найбільший споживчий ринок на землі із ВВП у 20,2 трлн. дол. та населенням 332,2 мільйонів осіб. Витрати домогосподарств є найвищими у світі, ними припадає майже третина світового споживання домогосподарств. У той же час, угоди про вільну торгівлю з 20 іншими країнами забезпечують розширений доступ до сотень мільйонів додаткових споживачів, і Сполучені Штати продовжують працювати з компаніями, щоб розширити можливості для американських експортерів.

Споживчий ринок США є найстійкішим на планеті. У 2022 році домогосподарства придбали товарів та послуг на суму понад 15 трлн. дол., або понад чверть всього споживання домогосподарств у світі. Згідно з останніми

статистичними даними, реальний (з поправкою на інфляцію) середній річний дохід домогосподарства США перевищує 62 тис. дол., а ВВП в розрахунку на одну особу становить 70 тис. дол.

Рівень інфляції, безробіття, динаміка ВВП та зовнішній борг є важливими економічними показниками, які характеризують стан економіки США. Особливу увагу також слід звернути на доходи домогосподарств, оскільки це відображає економічний статус населення.

Інфляція вказує на зростання загального рівня цін на товари й послуги протягом певного періоду часу. Високий рівень інфляції може негативно впливати на споживчу купівельну спроможність, оскільки люди отримують менше за свої гроші. США стежить за рівнем інфляції і прагне підтримувати стабільну інфляційну політику, спрямовану на досягнення рівноваги між збереженням цін стійкими і підтримкою економічного зростання.

Безробіття є показником ринкової ситуації праці й вказує на відсоток людей, які активно шукають роботу, але не можуть знайти її. Низький рівень безробіття свідчить про економічне зростання і може вказувати на підвищену споживчу витрату та покращення загального добробуту. США стежить за показниками безробіття, а влада приймає заходи для сприяння створенню нових робочих місць та зменшенню безробіття.

Динаміка ВВП вказує на зміни в обсязі виробництва та економічну активність країни. Ріст ВВП свідчить про збільшення виробництва й можливість покращення життєвого рівня населення. США є однією з стабільних економік у світі і має стабільну динаміку ВВП. Держава веде політику сприяння економічному зростанню, інвестиціям та створенню сприятливих умов для підприємництва.

Зовнішній борг вказує на заборгованість країни перед іноземними кредиторами. Велика сума зовнішнього боргу може створювати проблеми для економіки, оскільки потрібно сплачувати відсотки та головну суму боргу. Однак, США мають сильну економіку і здатність погашати свій зовнішній борг. Влада вживає заходів для контролю та зниження зовнішнього боргу,

сприяє привабливості країни для іноземних інвестицій та збалансованому управлінню фінансовими потоками.

Загалом, США забезпечують стабільний рівень інфляції, зменшення безробіття, динамічний розвиток ВВП та ефективне управління зовнішнім боргом. Доходи домогосподарств підтримуються широким спектром можливостей для заробітку та соціального захисту.

Динаміка основних індикаторів економічного розвитку США наведено нами у таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Динаміка макроекономічних показників США в 2018-2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Населення (млн)	325,3	327,0	328,5	331,2	332,2
ВВП душу населення (дол. США)	59	62	65	63	70
Економічне зростання (номінальний ВВП, річна змінна, %)	4.2	5.4	4.1	-1,5	10,7
Економічне зростання (ВВП, річна змінна, %)	2.2	2,9	2.3	-2,8	5,9
Внутрішній попит (річна вар.%)	2.3	3.1	2.3	-2,4	7,0
Особисте споживання (річна вар.%)	2,4	2,9	2.0	-3,0	8.3
Державне споживання (річний варіант, %)	0,4	1,7	3.3	2,6	0,6
Житлові інвестиції (річна змінна %)	4.0	-0,6	-1,0	7.2	10,7
Нежитлові вкладення основний капітал (річна змінна, %)	4.1	6,5	3,6	-4,9	6.4
Експорт (товари та послуги, річна змінна, %)	4.3	2,8	0,5	-13,2	6.1
Імпорт (товари та послуги, річна змінна, %)	4,5	4.2	1.1	-9,0	14.1
Промислове виробництво (річна вар.%)	1,3	3.2	-0,7	-7,2	4.4
Роздрібні продажі (річна змінна, %)	4.6	4.4	3.1	0,6	19,8
Індекс цін на житло (річна варіація, %)	5,9	5.7	2,4	5,5	16,9
Наявний дохід (річна вар.%)	2,7	3.3	3,5	6.2	1,9
Заробітна плата (річна вар.%)	2,5	3.0	3.3	4.9	4.2
Безробіття (% активного населення, кінець періоду)	4.1	3,9	3,6	6.7	3,9
Безробіття (% активного населення,)	4.4	3,9	3,7	8.1	5.4

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
Бюджетний баланс (федеральний, % ВВП)	-3,5	-3,9	-4,7	-15,4	-12,3
Державний борг (% ВВП)	105,3	107,1	108,6	131,8	127,1
Інфляція (ІСЦ, річна змінна, %, на кінець періоду)	2,1	1,9	2,3	1,4	7,0
Інфляція (ІСЦ, річна змінна, %, річних)	2,1	2,4	1,8	1,2	4,7
Інфляція (базова, річна змінна, %)	1,8	2,1	2,2	1,7	3,6
Цільова ставка за федеральними фондами (% , наприкінці періоду)	1,50	2,50	1,75	0,25	0,25
Забезпечена ставка фінансування овернайт (% , період дії)	1,47	3,00	1,55	0,07	0,05
Прибутковість 10-річних облігацій (% , кінець періоду)	2,41	2,69	1,92	0,93	1,52
Обмінний курс (дол. США за євро, період дії)	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1
Обмінний курс (дол. США за євро)	1,1	1,2	1,1	1,1	1,2
Баланс поточного рахунку (млрд. доларів США)	-361	-440	-446	-620	-846
Сальдо рахунку поточних операцій (% ВВП)	-1,9	-2,1	-2,1	-2,9	-3,6
Торговий баланс товарів (млрд. доларів США)	-799	-879	-857	-914	-1
Експорт товарів (річна змінна, %)	6,8	7,7	-1,3	-13,5	23,0
Імпорт товарів (річна вар. %)	6,8	8,5	-1,7	-6,6	21,5
Прямі іноземні інвестиції (млрд. доларів США)	309	203	225	151	367

Джерело: складено автором на основі [15]

Сполучені Штати є світовим лідером у галузі досліджень ринку споживчих товарів, інноваційних продуктів, виробництва, брендингу та маркетингу та пропонують висококваліфіковану робочу силу. Цей прибутковий ринок є потужним двигуном зростання для компаній будь-якого розміру.

Сполучені Штати також відомі інноваційними товарами та послугами, високими стандартами якості, обслуговуванням клієнтів та надійною діловою практикою, що дає американському експорту унікальну конкурентну перевагу. Підприємства США пов'язані з 20 додатковими країнами через угоди

про вільну торгівлю, що забезпечує розширений доступ до більш ніж 790 мільйонів споживачів. І США не ставить бар'єрів: за даними Світового банку, в жодній іншій країні немає швидших експортних процедур.

Глобальні компанії визнають цінність, яку пропонує Сполучені Штати як експортна платформа. Тільки філії іноземних компаній у США експортують товарів на суму 370 млрд. дол. США, що становить понад чверть усього експорту товарів США.

Минулий 2022 р. був ще одним успішним роком для торгівлі США, згідно з офіційною статистикою. Сильне зростання експорту та імпорту в 2022 році відбулося в міру того, як економіка оговталася від напруги, спричиненої пандемією, та нормалізувалася після безпрецедентних заходів фіскальної та грошово-кредитної політики США.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну, розпочате в лютому 2022 р., викликало перебої з поставками, які відбилися на всій світовій економіці, особливо позначившись на енергетиці та продовольстві. Продовження політики «Ноль-Ковід» у Китаї протягом більшої частини року вплинуло на виробниче виробництво та діяльність портів, сприяючи перебоєм у ланцюжку постачання.

Зберігалася висока інфляція, яка знижувалася протягом року, що викликало сильну реакцію Федеральної резервної системи, спрямовану стримування зростання цін. За підрахунками Бюро статистики праці, ціни на імпортні товари зросли на 3,5% у 2022 році порівняно з рекордним зростанням на 10,3% у 2021 році. Експортні ціни зросли на 5% порівняно з 14,9% у 2021 році. Ця економічна невизначеність послабила споживчий попит, уповільнивши сплеск, спричинений реакцією США на пандемію. Сильніший долар США також зробив американський експорт дорожчим, що зробило його менш привабливим для торгових партнерів.

Незважаючи на це, торгівля виявилася стійкою, приносячи вигоди американським робітникам, промисловості та споживачам.

Експорт товарів та послуг збільшився з 453,1 млрд. дол. США до 3 009,7 трлн. дол. США, вперше подолавши позначку 3 трлн дол. США. Імпорт товарів і послуг досяг 3 957,8 млрд. дол. США, що на 556,1 млрд. дол. США більше, ніж у 2021 році, і є найвищим показником за всю історію спостережень. Тільки експорт товарів збільшився на 324,2 млрд. дол. США до 2 085,6 млрд. дол. США у 2022 році, а імпорт товарів збільшився на 425,7 млрд. дол. США до 3 277,3 млрд. дол. США, що є рекордом. Експорт та імпорт послуг збільшився більш ніж на 100 млрд. дол. США у 2022 році, що стало успішним роком для зростання послуг.

Зростання експорту залишається сильним. Експорт товарів та послуг США збільшився на 17,7% у 2022 році, а експорт товарів збільшився на 18,4%. Обидва темпи зростання є вражаючими показниками після сильних показників за 2021 рік, що доводять стійкість торгівлі до уповільнення відновлення економіки після пандемії та інших перешкод, з якими зіткнулися США у 2022 році. Експорт послуг також збільшився, перевищивши загальний показник за попередній рік на 16,2%. У 2022 році США встановили рекорди експорту з 73 торговими партнерами.

Експорт товарів у 20 партнерів США за угодою про вільну торгівлю (ФТА), як і раніше, становить майже половину (понад 46,4% у 2022 році) всього експорту товарів США. Експорт до групи збільшився на 17,7% порівняно з аналогічним періодом 2021 року та становив 45% зростання експорту товарів США у 2022 році. Крім того, з розрахунку на душу населення громадяни цих 20 країн купували майже в 14 разів більше товарів американського виробництва, як та інші економіки. Це чудовий результат, враховуючи, що ці ринки становлять приблизно 6% населення світу за межами Сполучених Штатів.

У 2022 році Канада знову стала провідним ринком для експорту товарів зі США, при цьому експорт досяг 356,1 млрд. дол. США. Мексика посіла третє місце (після Європейського Союзу) із загальним обсягом експорту США у 324,4 млрд. дол. США.

Дефіцит із Канадою збільшився з 31,6 млрд. дол. США до 81,6 млрд. дол. США у 2022 році. Експорт збільшився з 48,4 млрд. дол. США до 356,1 млрд. дол. США, а імпорт збільшився з 79,9 млрд. дол. США до 437,7 млрд. дол. США.

На регіон Америки припадало 43,4% експорту США. Це значно більше, ніж частки багатьох країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону (26%) та всієї Європи (23,6%). На країни Америки припадало майже половина приросту експорту товарів США у 2022 році, що ще раз демонструє цінність регіональної мережі угод про вільну торгівлю.

Хоча торговельний баланс є поганим заходом для оцінки якості торгової політики країни, торговельний дефіцит США також зріс. Частково це пов'язано з поєднанням інфляційного зростання цін та сильнішого долара США, що робить експорт дорожчим. Сукупний дефіцит товарів і послуг склав 948,1 млрд. дол. США, що є найвищим дефіцитом за всю історію спостережень і зріс з 845 млрд. дол. США у 2021 році. Рекордний дефіцит товарів та менший профіцит послуг сприяли загальному збільшенню торговельного балансу. Дефіцит товарів та послуг у відсотках від ВВП у 2022 році залишився на рівні 3,7%, що нижче за рівень, досягнутий у 2000-х роках.

Будучи єдиним ринком, ЄС залишається головним торговим партнером США (поєднуючи експорт та імпорт), до якого включені послуги. Експорт товарів збільшився на 28,6% у 2022 році, внаслідок чого блок із 27 країн став другим за величиною експортним ринком для США після Мексики. США також зафіксували рекордно високе позитивне сальдо торгового балансу з Великобританією, яке сягнуло 13,3 млрд. дол. США. Послуги відіграють величезну роль у трансатлантичній торгівлі. Очікується, що США знову матимуть профіцит послуг із ЄС.

Китай залишається основним джерелом імпорту товарів США, що у 2022 році збільшилося з 31,8 млрд. дол. США до 536,8 млрд. дол. США. Експорт товарів до Китаю збільшився на 2,4 млрд. дол. США, досягнувши 153,8 млрд. дол. США. Дефіцит товарів з Китаєм збільшився на 29,4 млрд. дол.

США до 382,9 млрд. дол. США, але він залишається нижчим за рекордний дефіцит у 418,0 млрд. дол. США, встановлений у 2018 році. Однак частка Китаю в експорті та імпорті США трохи знизилася у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Дефіцит із Китаєм збільшився на 29,4 млрд. дол. США до 382,9 млрд. дол. США у 2022 році. Експорт збільшився на 2,4 млрд. дол. США до 153,8 млрд. дол. США, а імпорт збільшився на 31,8 млрд. дол. США до 536,8 млрд. дол. США.

Торгівля США з багатьма азіатськими ринками знову була значною за обсягами. Експорт товарів із США до регіону АСЕАН збільшився на 19% порівняно з 2021 роком, досягнувши рекордного рівня 111,3 млрд. дол. США. Експорт товарів до Сінгапуру підскочив на 30,1% до рекордних 46,2 млрд. дол. США, а експорт до Індії збільшився на 18,2% до рекордних 47,3 млрд. дол. США (після збільшення експорту на 47,6% у 2021 році). Експорт на Тайвань збільшився на 18,7%, досягнувши рекордних 43,7 млрд. дол. США.

Позитивне сальдо з Південною та Центральною Америкою збільшилося на 22,4 млрд. дол. США до 76,2 млрд. дол. США у 2022 році. Експорт збільшився на 50,8 млрд. дол. США до 225,7 млрд. дол. США, а імпорт збільшився на 28,4 млрд. дол. США до 149,5 млрд. дол. США.

У Сполучених Штатах знаходяться найрозвиненіші, ліквідніші, гнучкіші та ефективніші фінансові ринки у світі. Доступ до капіталу є важливою причиною, через яку підприємства вважають за краще інвестувати в ринок США, де широкий спектр джерел фінансування – від банків та інвестиційних компаній до венчурних капіталістів та бізнес-ангелів, сприяє інноваціям та розширенню бізнесу.

Компанії, що працюють у Сполучених Штатах, - від індивідуальних підприємців із мрією до усталених підприємств, які розширюють свою місцеву фізичну присутність, мають доступ до широкого спектру джерел короткострокових та довгострокових інвестицій. На відміну від багатьох інших ринків, інвестори капіталу у Сполучених Штатах, як правило, не беруть

участь у повсякденному управлінні чи операціях організацій, які вони фінансують. Джерела фінансування для підприємств, що працюють у Сполучених Штатах, включають:

1. Банки. Банківська система США підтримує найбільшу у світі економіку з найбільшою різноманітністю банківських установ та концентрацією приватного кредиту. Наприкінці 2022 року банківська система США мала активи на суму понад 19 трлн. дол.

Комерційні банки у Сполучених Штатах пропонують роздрібні та комерційні фінансові послуги компаніям будь-якого розміру, і, хоча ці банки не належать державі та не керуються ним, вони регулюються федеральним урядом або урядом штату відповідно до їх статутів.

Інвестиційні банки в Сполучених Штатах надають стратегічні рекомендації щодо залучення капіталу для нових інвестицій та злиття та поглинання, а також пропонують інші консультативні послуги, такі як оцінка та комплексна перевірка. Ці установи допомагають забезпечити фінансування бізнесу шляхом розміщення акцій, випуску облігацій або угод із цінними паперами/деривативами. Інвестиційні банки регулюються Конгресом та Комісією з цінних паперів та бірж, яка пропонує базу даних інвестиційних консультантів.

2. Приватний акціонерний капітал. У 2022 році американські приватні інвестиційні компанії інвестували 693 млрд. дол. США у компанії, що базуються у США. Прямий капітал включає широкий спектр цінних паперів і боргових зобов'язань, які обертаються на фондовій біржі. Одним із найпопулярніших механізмів прямих інвестицій є венчурний капітал (VC), як тип фінансування малих підприємницьких компаній.

Індустрія венчурного капіталу зародилася у Сполучених Штатах, які залишаються найпривабливішим ринком венчурного капіталу у світі. Тільки у 2022 році венчурні компанії отримали фінансування у розмірі 143 млрд. дол. США, що є найбільшою сумою з часів доткомів на початку 2000-х років.

Альтернативні механізми фінансування прямих інвестицій – чи то великі бізнес-ангели, які здійснюються окремими чи невеликими групами інвесторів, чи невеликі краудфандингові інвестиції – також викликають зростаючий інтерес, особливо серед невеликих новаторів.

Сприятливі умови для Сполучених Штатів для вирішення міжнародних справ включають такі динамічні характеристики, як мобільність та інтенсивність дій. Крім того, важливими є гнучкість і взаємозв'язки між різними сферами дії та діяльності. Таким чином, для Білого дому надзвичайно важливим стає питання взаємодії різних факторів, стратегічно важливими з яких є фінансовий потік, домінування ресурсів, комунікація та управління конфліктами. У цьому контексті ефективність лідерства США на світовій арені полягає в його здатності втілювати весь потенціал нації США в дії, стримувати ключові структурні ризики та допомагати формувати нові системні умови, що впливають на глобальний міжнародний лад. навколишнє середовище. Саме тому, на думку більшості провідних експертів, в найближчому майбутньому Сполучені Штати залишаться найпотужнішою силою в міжнародному співтоваристві. Вони матимуть беззаперечний глобальний вплив у сферах економіки, технологій, війська та дипломатії більше, ніж будь-яка інша країна чи міжнародна організація. Це поставить США в особливе положення в системі міжнародних відносин. Світ продовжуватиме дивитися на Сполучені Штати як на головного рушія глобалізації та країну, яка отримала найбільшу вигоду від цього процесу.

2.3. Роль бізнесу в набутті лідерських позицій США в глобальній економічній системі

Сполучені Штати Америки незмінно входять до кращих країн світу за загальною конкурентоспроможністю та простотою ведення бізнесу. Ділова культура США, що підтримується нормативно-правовою базою, особливо сприятливою для відкриття та ведення бізнесу, що заохочує вільне підприємництво та конкуренцію. У стабільній демократії з прозорою та передбачуваною правовою системою всі компанії, незалежно від національного походження, конкурують на рівних.

Науково-технологічний прогрес і освіта мають велике значення для досягнень американської економіки. За оцінками вчених з США, близько половини економічного зростання країни протягом останніх 50-60 років стало можливим завдяки впровадженню наукових та технологічних інновацій та високому рівню освіти. Видатки США на науково-дослідну та конструкторську роботу зросли з 1,5% до 2,9% ВВП в період з 1954 по 1967 рік. Протягом другої половини XX століття США створили найсильніший науково-технологічний потенціал у світі. У 2018 році обсяги видатків США на науку та технології досягли 397 мільярдів доларів. За рівнем видатків на науку і технології їх питома вага у світовому масштабі в 2017 році становила 33%, що перевищує суму видатків на ці цілі чотирьох інших провідних країн - Японії (19%), Китаю (9%), Німеччини (6%) і Франції (4%). Хоча США займають восьме місце в світі за питомою вагою видатків на науку та технології відносно ВВП, в доларовому еквіваленті обсяги фінансування наукових досліджень в країні є значно вищими, і США залишаються провідною науковою державою світу.

З початку 1980-х років витрати бізнесу на дослідження та розробки почали перевищувати витрати федерального бюджету. У 1953 році, коли дослідження в основному фінансувалися з федерального бюджету,

відношення витрат бізнесу на НДДКР до федеральних витрат становило 0,8 у постійних доларах. Однак у 2008 році цей коефіцієнт зріс до 2,57.

Це свідчить про те, що бізнес-лідери США визнають важливість фінансування наукових досліджень, щоб випереджати світову економіку. Це також підтверджує тенденцію зростання частки промисловості в загальних витратах на наукові дослідження та проектно-конструкторські роботи, яка зросла з 30,8% у 1964 році до 67,4% у 2018 році, тоді як частка витрат федерального бюджету, спрямована на наукові дослідження, знизилася за цей період з 66,8% до 26,1%.

Величезні переваги, отримані від науково-технічних досягнень, можуть бути використані в різних сферах економіки, хоча різні сектори вносять нерівний внесок у створення науково-технічних продуктів. У США можна виділити шість галузей економічної діяльності, які переважно ґрунтуються на знаннях та технологіях (так звані ЗТІ-галузі), і вони становили 76% всіх витрат на НДДКР, які фінансувалися компаніями, і 95% всіх витрат на НДДКР, що були фінансовані з федерального бюджету США. Ці галузі включають хімічну промисловість, виробництво комп'ютерів і електроніки, аерокосмічну і оборонну промисловість, автомобільний сектор, послуги в галузі комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, а також науково-технічні послуги.

У 2019 році компанії хімічної промисловості виконали найбільший обсяг НДДКР у США, зокрема в галузі виробництва медикаментів (на суму 47,6 млрд. доларів). Приблизно три чверті наукових досліджень здійснюються в лабораторіях хімічних компаній, а решта проводиться в університетських лабораторіях, федеральних установах та інших місцях.

Більшість витрат на НДДКР в галузі комп'ютерної індустрії та електроніки фінансуються промисловістю. Ця галузь становить найбільшу частку (22,8%) витрат на НДДКР, що фінансуються компаніями. За обсягами чистих продажів у 2020 році.

Було відзначено, що фінансування наукових досліджень у сфері комп'ютерних послуг перевищує фінансування НДДКР у галузі аерокосмічної та оборонної промисловості (загалом 30,3 млрд. доларів, залучені від компаній і федерального бюджету). Це пояснюється більш широким спектром застосування комп'ютерних послуг порівняно з аерокосмічними і оборонними технологіями. Особливу вагу мають науково-технічні послуги, включаючи розробки технологій, наукові дослідження і архітектурні послуги, які становлять 18% відношення "НФК/продажі" (витрат на НДДКР, фінансованих компаніями, до обсягів продажів на внутрішньому ринку США). Це свідчить про високий рівень та швидкість впровадження науково-технічних розробок у США в галузі науково-технічних послуг. В економіці США XXI століття знаннєво-інтенсивні технології виступають ключовими. Співвідношення знаннєво- і технологічно-інтенсивних секторів економіки до ВВП є найвищим у світі і становить 68% у 2020 році.

США продовжують зберігати світове лідерство в наданні послуг і виробництві високотехнологічної продукції, що відноситься до знаннєво-інтенсивних галузей.

Сполучені Штати Америки займають провідну позицію у світі як надавачі комерційних знаннєво-інтенсивних послуг, таких як фінансові, ділові і комунікаційні послуги. Питома вага цих послуг у їх загальному обсязі зростає і досягла 34% у 2020 році. Крім того, США виступають найбільшим виробником високотехнологічної продукції, вони забезпечують 30% світового випуску такої продукції, що становить 360 млрд. доларів. У галузі інформаційно-комунікаційних послуг і виробництва продукції в сфері інформаційних технологій США також лідирують у світі. Їх частка у глобальній доданій вартості цієї галузі становила 27% в 2019 році.

США показують великий внесок у розвиток науки та інновацій, використовуючи два показники: кількість патентів, що свідчить про їх винахідницьку активність, і кількість публікацій у провідних наукових журналах, яка відображає рівень сучасних досліджень. Протягом останніх

двох десятиріч, США збільшували свій профіцит у торгівлі нематеріальними активами, такими як патенти, торгові марки, авторські права тощо.

Сьогодні США займають провідні позиції в глобальній економіці, завдяки не тільки великому ринковому потенціалу, ефективному корпоративному сектору та можливостям фінансування масштабних проєктів, але й завдяки найвищому рівню розвитку науки й техніки, якісній освітній системі, потужній інноваційній сфері, гнучкому державному регулюванню і співпраці між бізнесом і науковими установами. Вони також мають значний досвід у швидкому реагуванні на зміни в світовій економіці.

В США інноваційний процес має своїми основами різні форми і функціонує на основі інноваційного підприємництва. Венчурний бізнес є найбільш ефективною формою інноваційного підприємництва, яка з'явилася в США. Розвиток венчурного бізнесу сприяє інтенсивності та ефективності інноваційного процесу. Венчурний бізнес має переваги у гнучкості, мобільності та здатності швидко адаптуватися та впроваджувати нові ідеї. В США венчурні інвестиції становлять близько 0,5% ВВП, а багато з цих інвестицій спрямовуються на ранні стадії інноваційної діяльності. У країні 4% найуспішніших компаній, більшість з яких отримують підтримку венчурного капіталу, створюють 70% всіх робочих місць. США також контролюють 75% світового венчурного капіталу.

Венчурні структури сприяють активному та взаємовигідному співробітництву малого й великого бізнесу. Вони забезпечують розроблення та впровадження інновацій до стадії їх практичного використання за допомогою малого бізнесу, а великі компанії відповідають за подальше впровадження цих інновацій у виробництво через високоризикові довгострокові проєкти. Венчурний бізнес розвивається у найбільш рентабельних галузях економіки, особливо в високотехнологічних та новітніх секторах. Це сприяє динамічному розвитку венчурного підприємництва та галузей, пов'язаних з ним. Венчурні структури створюють інвестиційний

процес, що відповідає потребам прискорення науково-технічного прогресу та жорсткості глобальної конкуренції.

У 2022 році на 10 найбільших роботодавців зі списку 500 найприбутковіших компаній США, складеного Fortune, працювало близько 7 мільйонів людей. Це означає, що лише 10 компаній були основним джерелом доходу приблизно на 4% від загальної чисельності робочої сили США, яка становила 164 млн. осіб у вересні 2022 р. за даними Бюро статистики праці (BLS).

Нижче представлені 10 найбільших роботодавців зі списку Fortune 500 станом на 2022 рік, які ранжировані в порядку зменшення.

10. UnitedHealthcare. UnitedHealthcare, що входить до складу UnitedHealth Group, є найбільшою компанією медичного страхування США як за загальною кількістю працівників, так і за доходами. У компанії з Міннесоти, доходи якої у третьому кварталі склали 80,9 млрд. дол. США, 2022 року працювало близько 350 тисяч осіб.

9. Berkshire Hathaway. Berkshire Hathaway розпочала своє життя у 19 столітті як бавовняна фабрика. Під керівництвом легендарного інвестора Уоррена Баффета компанія перетворилася на справжню імперію, під егідою якої є багато відомих брендів, включаючи Kraft Heinz, Duracell, Dairy Queen і, звичайно ж, GEICO Auto Insurance. За даними Forbes, у 2022 році в десятках дочірніх компаній Berkshire Hathaway працювало 372 тисячі осіб.

8. Starbucks. Наприкінці 2021 року лише у США налічувалося понад 15 000 точок Starbucks, включаючи магазини, керовані компанією, та ліцензовані магазини. Це означає, що щодня продаються мільйони чашок кави. У компанії із Сієтла, яка нещодавно призначила колишнього виконавчого директора PepsiCo Лаксмана Нарасімхана своїм наступним генеральним директором, у 2022 році працювало понад 383 000 осіб, що приблизно на 34 000 осіб більше, ніж у 2021 році.

7. United Parcel Service. Заснована в Сієтлі в 1907 році компанія United Parcel Service, відоміша як UPS, сьогодні має штаб-квартиру в Атланті. Щодня

компанія обробляє понад 25 мільйонів посилок та документів у середньому у більш ніж 220 країнах та територіях. UPS також володіє та/або орендує близько 585 літаків у своєму глобальному парку, що більше, ніж більшість пасажирських авіакомпаній. У 2022 році в UPS працювало понад 400 000 осіб.

6. Kroger. Kroger є четвертим за обсягом продажів продовольчим рітейлером у США після Walmart, Amazon та Costco. Бакалійник із Цинциннаті має понад 2726 магазинів у 35 штатах. Цього місяця Kroger оголосив про плани злиття з конкурентом Alberton's, що (у разі схвалення регулюючими органами) дозволить створити другий за величиною супермаркет США після Walmart. За даними Forbes, у 2022 році в компанії працювало 420 тис. осіб.

5. Target. Компанія Target, офіційно відома як Dayton's, відкрила свій перший магазин у Міннеаполісі у 1962 році. Лише у 2000 році материнська компанія Dayton-Hudson Corp. офіційно змінила назву на Target Corp, після чого її тикер на NYSE став TGT. Target є сьомим за величиною роздрібним продавцем у США, обсяг продажу якого у 2021 році становив 104,6 млрд. дол. США. В 2022 році у ньому працювало близько 450 000 осіб.

4. FedEx. FedEx - найбільший у світі вантажний перевізник LTL, що має понад 2200 офісів FedEx, 120 000 наземних транспортних засобів та майже 700 літаків. Заснована в 1971 році як Federal Express, компанія спочатку замислювалася як спеціалізована кур'єрська служба для Федеральної резервної системи, здатна доставляти чеки та інші документи між банківськими відділеннями одночасно. За даними Forbes, у FedEx працювало 484 тисячі осіб.

3. Home Depot. Home Depot - найбільший у світі рітейлер товарів для дому з 2300 магазинами по всій Північній Америці. 2021 року компанія отримала величезний дохід у розмірі 151,2 млрд. дол. США. В 2022 році у магазині помаранчевих коробок працювало майже півмільйона людей.

2. Amazon. Як відомо багатьом, Amazon починав як продавець книг, оскільки, за словами засновника Джеффа Безоса, у категорії книг більше товарів, ніж у будь-якій іншій категорії. Сьогодні колосальні три чверті

операційного прибутку компанії генеруються Amazon Web Services (AWS), її хмарною платформою для бізнесу, запущеною в 2006 році. У 2022 році в Amazon працювало 1,6 млн. осіб, що приблизно на 310 000 більше, ніж у 2021 році.

1. Walmart. Найбільший рітейлер у світі, Walmart, у 2021 році заробив понад півтрильйона доларів на світових продажах. Компанія з Арканзасу управляє більш ніж 11 000 магазинів у 25 різних країнах. Крім того, у ній працює на сотні тисяч людей більше, ніж у її головного конкурента Amazon. У 2022 році в гіганті роздрібної торгівлі працювало близько 2,3 млн. осіб, що зробило його найбільшим роботодавцем у цьому списку.

Події 2022 року мають наслідки для світових ринків капіталу. Загалом оцінки лістингових компаній значно знизилися. 100 найдорожчих компаній світу втратили 7,2 трлн дол. США ринкової капіталізації протягом року. Сукупна капіталізація 100 найбільших компаній впала на 20% і становила приблизно 28,6 трлн дол. США. Особливо різкі матеріальні втрати зазнали сектори «споживчих товарів» і «технології». Ринкова вартість виробників споживчих товарів та технологічних компаній впала на 29% та 27% відповідно.

Тим часом компанії з секторів «Енергетика» і «Промисловість» досягли найбільшого зростання до кінця року. Вісім та дев'ять компаній із цих двох секторів увійшли до топ-100 відповідно; торік їх було п'ять у кожному випадку.

Такими є результати аналізу, проведеного аудиторсько-консалтинговою фірмою EY, яка кожні шість місяців вивчає ринкову капіталізацію найдорожчих компаній світу. Останній термін проведення цього аналізу – 27 грудня 2022 року після закриття торгів.

Компанії із США в 2022 році знову зберегли свою першість на міжнародних фондових біржах. Станом на кінець 2022 року 61 корпорація США входила до 100 найцінніших компаній світу (попередній рік: 62). Домінування американських компаній стає ще очевиднішим, якщо

подивимося на першу десятку: з десяти найцінніших компаній світу дев'ять американських.

Найдорожча компанія у світі - Apple, ринкова вартість якої складає 2,1 трлн. США. Новачком на другому місці стоїть Saudi Aramco, єдина компанія в топ-10, яка не має штаб-квартири в США. Нафтова компанія із Саудівської Аравії оцінюється в 1,9 трлн дол. США, відтіснивши Microsoft (1,8 трлн дол.США) та материнську компанію Google Alphabet (1,1 трлн дол. США) на третє та четверте місця. Інші ряди займають американські компанії Amazon (847 млрд. дол. США).

Технологічні компанії загалом втратили свої позиції. В результаті на кінець 2022 року галузь, як і раніше, представлена в топ-100 21 компанією в порівнянні із 28 компаніями, що були представлені у даному рейтингу роком раніше, а решта компаній втратила вартість і, відповідно, рейтингові позиції, у ряді випадків значно. Найбільші американські корпорації Tesla, Apple, Meta, Microsoft, Alphabet та Amazon, які входять до топ-10, загалом втратили у вартості майже 4,6 трлн дол.. Топ-20 найбільших відповідно до капіталізації компаній на ринку США наведено нами у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – ТОП-20 найбільших компаній США за капіталізацією станом на 01.01.2023 р.

<i>Рейтинг</i>	<i>Назва</i>	<i>Капіталізація</i>	<i>Ціна акції</i>
1	2	3	4
1	Apple AAPL	\$2.613 T	\$161.95
2	MicrosoftMSFT	\$2.139 T	\$281.96
3	Alphabet (Google) GOOG	\$1.298 T	\$101.14
4	Amazon AMZN	\$1.074 T	\$101.68
5	NVIDIA NVDA	\$681.10 B	\$273.32
6	Berkshire Hathaway BRK-B	\$671.12 B	\$303.24
7	Tesla TSLA	\$638.65 B	\$196.96
8	Meta Platforms (Facebook) META	\$550.33 B	\$207.44
9	Johnson & Johnson JNJ	\$477.13 B	\$152.94
10	Visa V	\$472.31 B	\$221.73
11	Exxon Mobil XOM	\$451.86 B	\$109.12

<i>Продовження таблиці 2.4</i>			
1	2	3	4
12	UnitedHealth UNH	\$432.48 B	\$463.62
13	Walmart WMT	\$393.12 B	\$145.21
14	JPMorgan Chase JPM	\$377.98 B	\$128.16
15	Procter & Gamble PG	\$347.95 B	\$147.04
16	Mastercard MA	\$346.99 B	\$358.76
17	Eli Lilly LLY	\$322.28 B	\$338.41
18	Chevron CVX	\$311.76 B	\$162.12
19	Home Depot HD	\$292.12 B	\$285.24
20	AbbVie ABBV	\$278.43 B	\$157.83

Джерело: складено автором на основі [18]

Різке зростання відсоткових ставок, інфляція, війна в Україні, проблеми з ланцюжками постачання та зростання цін на енергоносії в усьому світі - всі ці події залишили свій слід на світових біржах. Багато технологічних компаній значно зросли в ціні під час пандемії і зараз зіткнулися зі значно складнішими економічними умовами. Бізнес відіграє важливу роль у набутті лідерських позицій США в глобальній економічній системі. Технологічні компанії, зокрема, мають значний внесок у розвиток інновацій, створення робочих місць та зміну економічного ландшафту. Бізнес-сектор також впливає на формування економічної політики та регулювання в США. Більшість технологічних компаній мають значний політичний вплив і активно займаються лобіюванням, сприяючи створенню сприятливих умов для свого розвитку і конкурентоспроможності. Вони співпрацюють з урядом і виступають ініціаторами та учасниками розвитку стратегічних проектів і програм. У світовій економічній системі США займають лідируючу позицію завдяки сильному підприємницькому середовищу, сприятливій інноваційній клімату, високому рівню фінансової підтримки та розвиненій інфраструктурі. Бізнес має можливість впливати на ці фактори, сприяючи створенню конкурентних переваг для США і забезпечуючи їх лідерство в глобальному економічному просторі.

РОЗДІЛ 3. ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Компаративний аналіз рівня соціально-економічного розвитку та рейтингових позицій України до та під час війни

Відкритий й зухвалий та нічим не спровокований повномасштабний напад РФ за широкої підтримки білорусси 24 лютого 2022 року на нашу державу (що є складовою російсько-української війни, яка триває з 2014 року) має масштабні загрози та надсерйозні виклики для України як у близькому майбутньому, так і довгостроковій перспективі. Станом на 15 грудня 2022 року, загальна частка окупованих агресором українських територій становить 18%, а це у кількісному вимірі становить 108 тисяч квадратних кілометрів, і для порівняння, є відповідним одній третині території Німеччини. Необхідно зазначити, що до початку цієї війни дані окуповані території генерували близько 12% загального ВВП країни. Впродовж масштабних бойових дій, які тривають вже другий рік на нашій території, економіка та соціальна сфера України зазнала та й відчуває й надалі потужного впливу цілого ряду деструктивних чинників.

Так, за оцінками НБУ за час війни наша держава несе втрати близько 50% «незгенерованого» ВВП, на що свідчить той факт, що кожен день війни вартує вітчизняні економіці понад 50 млрд.дол. грн.. і це без урахування колосальних втрат, спричинених, катастрофічними за масштабами, руйнуваннями та втратою людського капіталу

Згідно офіційних даних Національного Банку України, зокрема економіка України демонструє скорочення у середньому у 35%, що є закономірним наслідком того, що економічна діяльність послаблена руйнуванням виробничих потужностей, пошкодженням сільськогосподарських угідь і так далі.

Відповідно до прогнозів, наданих компанією Dragon Capital,, які були оновлені 22 грудня 2022 року, за підсумками поточного 2023 року ВВП України ймовірно знизиться ще на 5% після скорочення на 35%. В той же час експерти інвестиційної компанії ICU зберегли прогноз зростання ВВП в цьому 2023 році на рівні 4%.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль 13 грудня 2022 року у своїй промові на міжнародній конференції в місті Париж зробив заяву про те, що є висока ймовірність падіння ВВП у 2023 році, що може сягнути 9% – в залежності від масштабів та наслідків тривалих та ракетних російських атак, про що зазначається у матеріалах видання Washington Post.

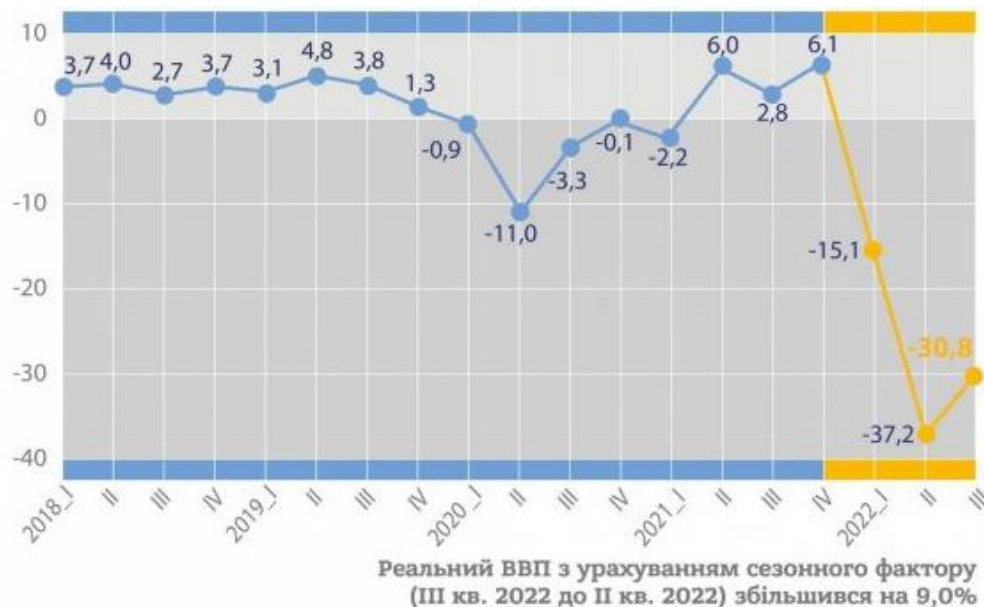


Рис. 3.1 Динаміка реального ВВП України у % до відповідного кварталу попереднього року

Війна росії проти України знижує ділову активність, скорочуючи експортні доходи та доходи бюджету, тоді як потреби у державних видатках зростають. Оцінки втрачених виробничих потужностей та економічної активності у 2022 році варіюються від 30% до 50%. Майже половина підприємств скоротили чи припинили свою діяльність. Експорт скоротився наполовину, тому що основні експортні шляхи через Чорне море і в росію були

закриті, і лише невелика частина може вийти на західні ринки суходромом або через Дунай. За оцінками, 30% урожаю не було посаджено у весняний сезон 2022 року, а сільськогосподарські запаси було знищено або зіпсовано, що поставило під загрозу постачання продовольства в Україні та в усьому світі. Щонайменше 15% працівників було звільнено, а більшості інших скоротили робочий час та доходи.

Тиск щодо поточних операцій є стійким у дуже короткостроковій перспективі, але він зростає. Імпорт скоротився через скорочення постачання ключових товарів, таких як паливо, але він впав менше, ніж експорт, що поглибило дисбаланс поточного рахунку державного бюджету. Поряд із зростанням попиту на переведення заощаджень в іноземну валюту це створює тиск на платіжний баланс.

За новітніми оцінками Світового банку, відновлення та реконструкція соціального, виробничого та інфраструктурного секторів нашої країни потребуватимуть щонайменше 349 мільярдів доларів. Ця сума перевищує розмір довоєнної економіки України у 2021 році більш ніж в 1,5 рази.

Зараз економіка України не в змозі одночасно забезпечити фінансування великої та боєздатної армії і підтримати прийнятний рівень життя для населення. Щоб економіка зростала, необхідно поліпшувати рівень економічної свободи, оскільки Україна залишається однією з країн з найнижчим рівнем економічної свободи у світі. Наші фінансові можливості не дозволяють належним чином функціонувати фінансовій системі та забезпечувати повний обсяг соціальних виплат. Отримані безповоротні гранти та фінансова допомога на поворотній основі допомагають збалансувати бюджети.

Вторгнення росії в нашу країну негативно позначилося на виконанні ключових бюджетних показників. Тільки за перші чотири місяці 2022 року державний бюджет було виконано з дефіцитом у розмірі 145,6 мільярда гривень. Дефіцит державного бюджету на березень 2022 року становив 1-2 мільярда доларів на місяць, але в серпні-вересні ця сума зросла до 5-9

мільярдів доларів, що майже в 4,5 раза більше, згідно з даними Державної казначейської служби, які оприлюднило Міністерство фінансів України. Приходи від митниць становлять лише 15-20% порівняно з довоєнними надходженнями, оскільки було припинено роботу Київської, Одеської, Північної та Східної митниць. Після нападу росії 24 лютого, Державна митна служба України опублікувала інформацію про припинення роботи окремих митних пунктів на кордоні з росією та білоруссю. Кабінет Міністрів України видав розпорядження № 188-р від 26 лютого 2022 року, яким офіційно тимчасово закрито ряд пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю, переважно на кордоні з росією та білоруссю або в безпосередній близькості до районів активних бойових дій. Фактично митне оформлення товарів з росії та білорусі було припинене.

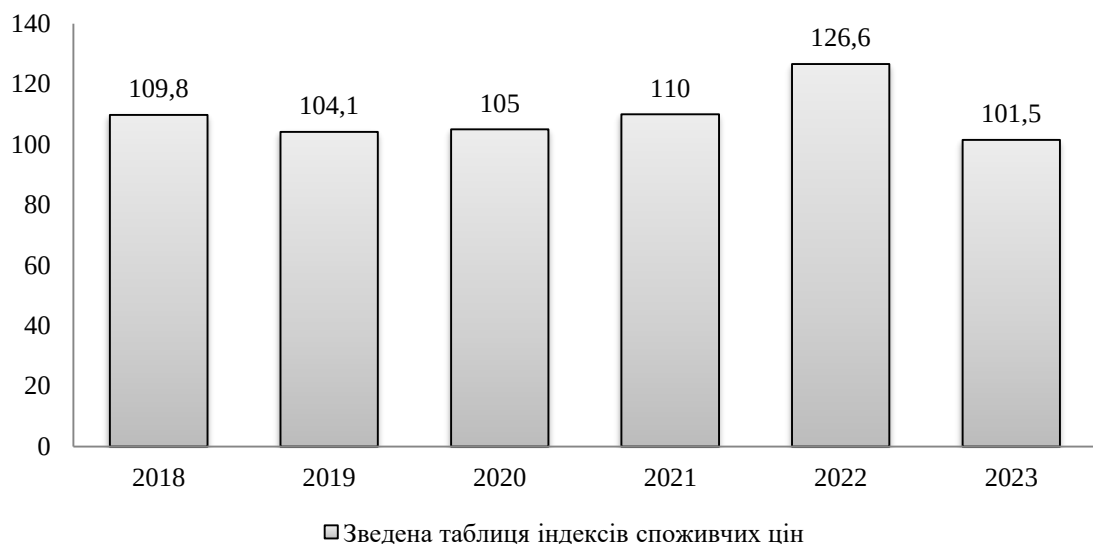


Рисунок 3.1 – Динаміка інфляції в Україні в 2018-2023 рр., %

Джерело: складено автором на основі [19]

У той час, як банки залишаються на стабільному рівні, доступ до готівкових грошей став обмеженим. Національний банк України підвищив облікову ставку з 10% до 25% у середині червня 2022 року, щоб запобігти відпливу депозитів з банків та покращити попит на гривню. Очікувані фінансові потоки від міжнародних партнерів України, ймовірно, підтримають

обмінний курс та внутрішню грошово-кредитну стабільність, хоча невизначеність термінів та обсягів цієї підтримки створює проблеми для управління політикою та збільшує невизначеність для приватного сектору.

Таблиця 3.1 – Макроекономічні показники України та прогнозоване їх значення, 2023-2025 рр. (за даними НБУ)

Показники	2021	2022	2023*	2024*	2025*
1	2	3	4	5	6
РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР, % р/р, якщо не зазначено інше					
Номінальний ВВП, млрд. грн	5460	4825	5985	7085	8175
Реальний ВВП	3,4	-30,3	0,3	4,1	6,4
Дефлятор ВВП	25,1	26,8	23,7	13,7	8,4
ІСЦ (середнє за період)	9,4	20,2	20,3	14,4	7,9
ІСЦ (на кінець періоду)	10,0	26,6	18,7	10,4	6,7
Базова інфляція	7,9	22,6	15,8	8,7	3,0
Небазова інфляція	13,5	30,6	21,9	12,3	10,5
Адміністративно регульовані ціни	13,6	15,3	14,7	24,5	20,2
Номінальна заробітна плата, (у середньому за період)	20,9	0,5	25,0	21,7	12,4
Реальна заробітна плата (у середньому за період)	10,5	-15,8	3,3	6,5	4,3
Безробіття, % (МОП, у середньому за період)	9,8	25,8	26,1	20,0	17,6
ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС (за аналітичною формою НБУ)					
Поточний рахунок, млрд. дол.	-3,9	8,6	-20,4	-8,4	-5,5
Експорт товарів та послуг, млрд. дол.	81,5	57,1	49,0	56,8	60,8
Імпорт товарів та послуг, млрд. дол.	84,2	80,9	99,9	85,2	80,4
Приватні грошові перекази в Україну, млрд. дол.	14,0	13,1	15,9	15,0	14,8
Фінансовий рахунок, млрд. дол.	-4,4	11,5	-13,2	-6,8	-7,4
Зведений баланс, млрд. дол.	0,5	-2,9	-7,2	-1,6	1,9
Валові резерви, млрд. дол.	30,9	28,5	27,0	31,0	34,6
Місяців імпорту майбутнього періоду	4,6	3,4	3,8	4,6	4,9

*-прогнозні дані

Джерело: складено автором на основі [20]

Фінансова стабільність залежить від офіційної зовнішньої підтримки. Податкові надходження впали на 14% від початку війни. Уряд значною мірою

залежав від фінансового фінансування та кредитів для задоволення своїх щомісячних фінансових потреб у розмірі приблизно 4,7 млрд. євро.

Таблиця 3.2 – Динаміка складових Державного бюджету України в 2018-2022 р., млн. грн.

Доходи	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту, % (2022/2018)	Темп приросту, % (2022/2020)
1	2	3	4	5	6	7	8
Усього	998278,9	998278,9	1076017	1296853	1787396	79,05	37,83
Податкові надходження	799776	799776	851115,6	1107091	949764,4	18,75	-14,21
Інші податки та збори	3855	3855	3306,2	3916,5	3322,4	-13,82	-15,17
Неподаткові надходження	186684,2	186684,2	212946,9	175358	346327,7	85,52	97,50
Інші неподаткові надходження	15762,6	15762,6	15038,2	17994,9	16147	2,44	-10,27
Власні надходження бюджетних установ	46129	46129	68980,8	88365,7	234842,3	409,1	165,76
Доходи від операцій з капіталом	183	183	79,4	328,7	611	233,88	85,88
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1139,9	1139,9	1029,7	1289,9	481090,7	42104,64	37196,74
Цільові фонди	1770,8	1770,8	187,1	209,4	136,2	-92,31	-34,96
Офіційні трансферти	8725	8725	10658	12576,1	9465,6	8,49	-24,73

Джерело: складено автором на основі [19]

Уряд також оцінює, що його здатність залучати нове фінансування через внутрішні облігації обмежена 1 млрд. дол. США на місяць. Державні боргові зобов'язання вітчизняних банків високі. У період з 24 лютого по 7 червня 2022 року Україна отримала понад 7,9 млрд. дол. США в основному у вигляді гуманітарних грантів та 49,4 млрд. дол. США у вигляді кредитів та іншого фінансового повернення.

Протягом досліджуваного періоду загальна сума державного та гарантованого державою боргу в Україні мала тенденцію до зростання із рівня в 2141,69 млрд. грн. в 2017 році до рівня в 4072,85 млрд. грн. за результатом 2022 року.

Зростання державного боргу відбувалося за рахунок збільшення суми зовнішнього боргу, яка за період 2020-2023 рр. зросла із рівня в 1518,93 млрд. грн. в 2020 році до рівня в 2738,27 млрд. грн. станом на 28.02.2023 року.

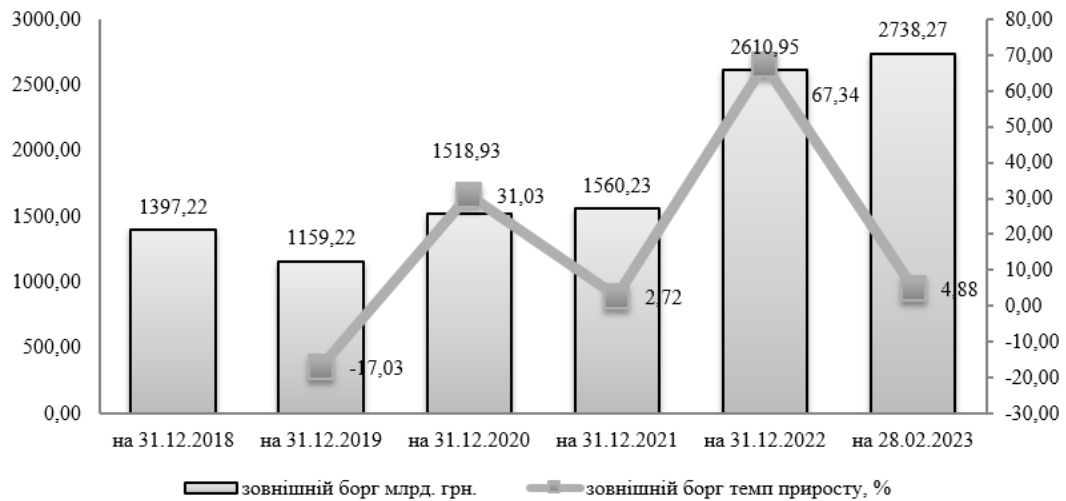


Рисунок 3.2 – Динаміка зовнішнього боргу в Україні в 2018-2023 рр.,
млрд. грн.

Джерело: [20]

Також в динаміці збільшився внутрішній борг України із рівня в 1033,0 в 2020 році до рівня в 1503,89 млрд. грн. станом на 28.02.2023 року.

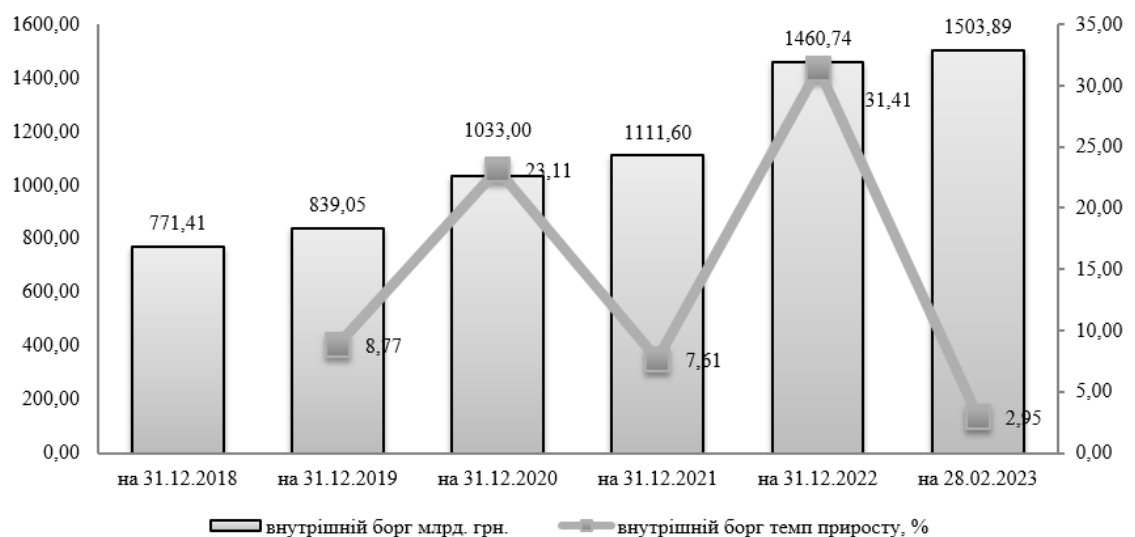


Рисунок 3.3 – Динаміка внутрішнього боргу в Україні в 2018-2023 рр.,
млрд. грн.

Джерело: [19]



Рисунок 3.4 – Динаміка офіційних міжнародних резервів України
в 2018-2022 рр., млн. дол.

Джерело: [20]

Хоча економічна ситуація, ймовірно, стабілізується та відновиться в міру ослаблення кризи, руйнація виробничих потужностей залишається бар'єром для майбутнього зростання. У короткостроковій перспективі відбулося різке скорочення пропозиції робочої сили, оскільки більше третини населення було переміщено внаслідок війни.

У державному бюджеті на 2023 рік планується виділити понад 1,1 трлн гривень, що становить майже 50% від загальних видатків на сектор безпеки та оборони. Зупинка діяльності підприємств і невиплата податків призводять до економічних втрат для держави, які можна оцінити через дефіцит бюджету.

Суспільно-політичний стрес, викликаний повномасштабною військовою агресією РФ проти нашої країни, має серйозні наслідки для всіх сфер, секторів і галузей української економіки, як на рівні країни, так і на регіональному рівні. Глибинні та якісні негативні зміни впливають на всі аспекти життя і господарювання.

Таким чином, сьогодні можна оцінити економічні втрати держави через оцінку дефіциту бюджету, який виникає внаслідок зупинки підприємств і несплати податків.

Держава зазнала суттєвої втрати людського потенціалу через фізичні втрати серед цивільного населення та військових. Більш ніж 4 мільйони осіб були змушені емігрувати за кордон, де вони мають можливість скористатись різними урядовими програмами, щоб залишитись на 1,5-3 роки або навіть відмовитись повертатись до України. Російська агресія в Україні призвела до найбільшої масової кризи переміщення населення за останні тридцять років, поглибивши вже існуючий глобальний рівень проблеми біженців.

До цього нараховується понад 6,5 мільйонів внутрішньо переміщених осіб, які через переїзд, спровокований війною, втрачають робоче місце (в найкращому випадку на короткий період), місце проживання і часто не можуть повністю реалізувати свій потенціал на новому місці проживання. Це призводить до перерозподілу і дисбалансу на національних і регіональних ринках праці, що призводить до зростання соціального навантаження та напруги в регіонах, куди переселяються біженці. Особливо це стосується Карпатського регіону та інших західних областей. Крім того, мобілізація персоналу з підприємств також призводить до погіршення кадрового потенціалу цих підприємств.

Міграційні процеси, які відбуваються в даний час, мають особливо велике значення для західних регіонів України. Обсяги, напрямки і темпи цих міграційних процесів стали визначальними для регіонального розвитку в цих областях.

В таблиці 3.3 нами представлені дані щодо міграційного руху населення України у перші місяці повномасштабного вторгнення РФ, зокрема в розрізі основних дистинацій та регіонів.

Таблиця 3.3 Вимушений міграційний рух населення України як джерело кон'юнктурного дисбалансу та територіальних дисбалансів на вітчизняному ринку праці .

Територія перебування	Внутрішньо переміщені особи		Територія походження	Внутрішньо переміщені особи	
	Тис. осіб	%		Тис. осіб	%
Україна	6500 ³	100,0	Україна	6500 ³	100,0
Західний макрорегіон	2586 ⁴	39,8	Західний макрорегіон	188 ⁶	2,9
Карпатський регіон	912	14,0			
Обл: Закарпатська	380 ⁵	5,8			
Івано-Франківська	70 ⁵	1,1			
Львівська	400 ⁷	6,2			
Чернівецька	62 ⁸	1,0			

1) Дані за перший місяць повномасштабного вторгнення росії на територію України.

2) Показники включають офіційно зареєстрованих осіб-переселенців та незареєстрованих ВПО, приблизно.

Джерело: [24]

Також відзначається збільшення навантаження на соціальну інфраструктуру, таку як лікарні, школи, житлові та комунальні господарства, у згаданих регіонах. Соціально-економічне напруження і дисбаланс можна пояснити видовою структурою внутрішньо переміщених громадян і її особливостями. Більшість переселенців складають діти до 5 років, особи у віці від 5 до 18 років, літні люди та особи, які не працездатні через вік або

непритомність. За даними Міжнародної організації з міграції, близько 28% домогосподарств внутрішньо переміщених осіб мають дітей до 5 років, 61% прибули з дітьми віком від 5 до 18 років, понад 10% родин мають вагітних жінок або тих, хто перебуває у декретній відпустці на догляд за дитиною. Люди похилого віку складають 56% з них, а 10% є особами з обмеженими можливостями.

За даними експертів Всесвітнього Банку, в Україні прогнозується значне зростання рівня бідності, яке може досягти трьохдесятикратного підвищення. Стан безробіття також наближається до рекордного показника у 30%, що становить негативний рекорд протягом всієї історії незалежності країни. Ймовірно, цей показник буде продовжувати зростати і надалі.

У результаті широкомасштабних військових дій, українські підприємства значно постраждали. За оцінками експертів з компаній Gradus та KUS Business, лише 85% бізнес-структур вдалося продовжити свою діяльність, хоча деякі з них працюють у режимі обмеженої або часткової активності. При цьому близько 1% підприємств були змушені припинити свою роботу назавжди, а 35% тимчасово зупинили діяльність і чекають на закінчення конфлікту (за іншими оцінками, ця частка становить 28%).

Крім того, 86% компаній працюють з низьким рівнем завантаження своїх потужностей порівняно з періодом до війни, а 33% не можуть вчасно та повністю виплачувати заробітну плату своїм працівникам (за іншими даними, ця частка становить 38%, і 38% підприємств відправили працівників на неоплачувану відпустку). Крім того, 29% компаній не можуть розрахуватися зі своїми контрагентами. Також було зазначено, що 22% персоналу українських компаній було звільнено протягом першого місяця війни. Найбільш постраждали галузі є ті, де дистанційна робота є неможливою, такі як авіація, морські перевезення та страхування, оскільки вони безпосередньо взаємодіють зі споживачами. Також в складних умовах опинилися аграрні компанії, які мають прив'язку до конкретних територій, а робота на полі вимагає негайних заходів.

Основні проблеми, з якими стикаються вітчизняні підприємства в поточних умовах, включають нестачу замовлень, логістичні труднощі та недостатність сировинних ресурсів. Ці проблеми також впливають на компанії, які працюють віддалено від активних бойових дій. За перші два тижні війни, вітчизняний бізнес зазнав втрат у розмірі близько 80 мільярдів доларів США, згідно з економічним відомством України.

Варто відзначити, що вітчизняний бізнес та економіка загалом продемонстрували високий рівень адаптивності. За лише три місяці після початку війни кількість підприємств малого та середнього бізнесу, що припинили свою діяльність, зменшилась з 87% до 56%. В той же час, кількість компаній, які частково відновили свою роботу, зросла більш ніж втричі (до 20%). Навіть з'явилися компанії, яким вдалося збільшити обсяги своєї роботи - 9% загалом, з них 4% зазнали зростання більше ніж на 40%. Це свідчить про те, що бізнес виявив гнучкість і здатність швидко адаптуватися до складних умов. Навіть у такому непевному періоді, підприємства змогли знайти способи відновити або розширити свою діяльність. Це свідчить про високий потенціал нашого бізнесу для відновлення і розвитку після війни.

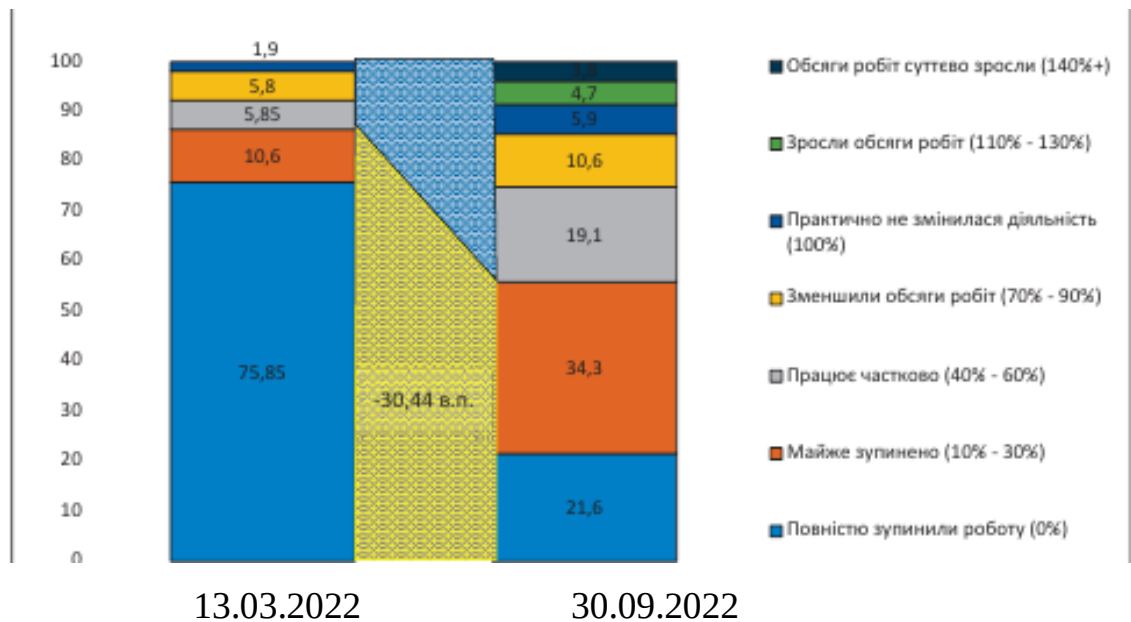


Рис. 3.5 Стан бізнес-діяльності в умовах війни, станом на 13.03.2022 та 30.09.2022

Джерело: [25]

Орієнтація на експорт є важливою особливістю вітчизняної економіки, оскільки понад третина ВВП країни, зокрема 34% у 2021 році, формується завдяки експортним операціям. Експортний потенціал є важливим елементом економічної безпеки України. За офіційними даними Міністерства економіки України, внаслідок російської агресії у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився вдвічі, а імпорт зменшився більш ніж утричі порівняно з лютим 2022 роком.

У структурі національного експорту традиційно вагомі місця займають сировинні групи товарів. Наприклад, у 2021 році найбільш поширеними були чорні метали (20,5%), зерно (18%), руди (10,5%) та жири та олійні продукти (10,3%). Ці групи товарів відіграють важливу роль у зовнішньоекономічній діяльності України та сприяють формуванню експортного потенціалу країни.

Експортний потенціал країни переважно концентрується у шести областях, причому найбільша частка експорту (29% національного обсягу) припадає на три з цих областей. Важливо зазначити, що ці області, такі як Донецька, Запорізька та Миколаївська, зазнають різної інтенсивності бойових дій або обстрілів ракетами та артилерією.

Різке скорочення експорту, зокрема металургійних продуктів, пов'язане з кількома факторами. По-перше, це скорочення обсягів виробництва, що стало наслідком втрат близько 30% виробничих потужностей. Наприклад, заводи "ММК Ілліча" та "Азовсталь", які є другим і третім найбільшими металургійними підприємствами в Україні, зазнали значних руйнувань. Крім того, коксохімічний завод в Авдіївці, який є партнером цих підприємств у ланцюгу виробництва, також постраждав.

Другою причиною є порушення логістики та блокування портів агресором. Перед війною морські перевезення становили до 62% вартості всіх експортних перевезень. Блокування портів активно сприяє втраті традиційних лідерських позицій нашої країни на глобальному ринку, особливо в секторах металургії та сільського господарства. Інші країни, зокрема Росія, Індія та Індонезія, швидко займають ці вільні ніші, що становить серйозну загрозу для

нашої економіки. Якщо обставини залишаться незмінними, це може призвести до неминучої втрати нашого експортного потенціалу.

Енергетична галузь України зазнала значних втрат і наразі належить до ризикованих секторів. До початку масованих атак з боку росії на енергетичні об'єкти, прогнозувалося, що Україні потрібно буде отримати щонайменше 55 млрд. доларів США допомоги від зарубіжних партнерів у 2023 році. Однак, після ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі, деякі офіційні особи припускають, що країні може знадобитись додатково до 2 млрд. доларів США щомісяця.

Таким чином, в сучасних умовах енергетична безпека та її забезпечення мають вирішальне значення для функціонування економіки та повсякденного життя громадян.

- Втрата частки енергетичного потенціалу в наслідок втрат в видобутку та переробці вуглеводневих ресурсів.
- Розрив головних логістичних ланцюгів поставок енергетичних ресурсів, що ускладнює їх транспортування та постачання.
- Значне зростання вартості головних енергоресурсів на міжнародних ринках, що створює фінансові труднощі для країни.
- Збільшена конкуренція за енергетичну сировину та ресурси, що погіршує доступ до них для України.
- Обмеження в накопиченні запасів газу та вугілля через активні бойові дії.
- Втрата можливості управління Запорізькою атомною електростанцією, що призвело до значного зменшення її виробництва.
- Пошкодження греблі, що порушило нормальний режим роботи гідроелектростанцій.

Крім цього, одним з актуальних питань є відновлення територій, які були окуповані, проте вартість їх відновлення є непередбачуваною. В умовах війни ми можемо тимчасово відкласти списання або реструктуризацію збитків. Нам потрібно проявляти обережність і розсудливість навіть у найскладніші часи,

які ми переживаємо зараз, і враховувати як прямі, так і косвенні наслідки цієї війни.

Загальна сума прямих збитків, які документовано, у житловій та нежитловій нерухомості, а також іншій інфраструктурі України станом на грудень 2022 року перевищує 127 млрд доларів за вартістю заміщення.

Ці дані взято з детального звіту проекту "Росія заплатить" (KSE Institute) щодо економічних збитків, які Україна зазнала внаслідок пошкоджень та руйнувань фізичних активів, спричинених військовою агресією росії.

Поміж численних внутрішніх проблем, що виникли в результаті війни та мають значний вплив на соціально-економічний розвиток країни, слід зазначити такі аспекти економічної безпеки України в цілому:

➤ Україна стикається з великою потребою заміщення імпортованого бензину та дизельного палива з РФ та Білорусі. За структурою імпорту, ці види палива становлять 42% та 63% відповідно. Вітчизняні нафтопереробні заводи в Україні задовольняють лише 46% попиту на бензин та 14% попиту на дизельне паливо. Проблема з паливом ускладнюється через обстріли підприємств, зокрема Кременчуцького нафтопереробного заводу, який є важливим гравцем на ринку дизельного палива в Україні, займаючи 14% його обсягу. Це створює значні виклики для країни, оскільки недостатнє виробництво внутрішнього палива та обмежена можливість імпорту суттєво впливають на національну економіку та енергетичну безпеку. Необхідно шукати шляхи для розвитку вітчизняної нафтопереробної галузі, залучення інвестицій та розширення виробничих потужностей з метою задоволення внутрішнього попиту на паливо та зменшення залежності від імпорту. Крім того, необхідно приділяти особливу увагу захисту нафтопереробних заводів від обстрілів та інших загроз, що можуть пошкодити їхню роботу та спричинити додаткові проблеми з постачанням палива.

➤ Зараз лише 27% від загальних вітроенергетичних потужностей в Україні фактично виробляють електроенергію, оскільки решта потужностей виведені з експлуатації. Це означає, що більшість вітроенергетичних

установок не працюють через різні причини, такі як технічні проблеми або небезпека у зоні бойових дій.

Крім того, важливо зазначити, що 47% відновлюваних енергетичних потужностей, включаючи вітроенергетику, знаходяться в зоні бойових дій. Це створює серйозні труднощі для розвитку та ефективної експлуатації цих установок, оскільки вони піддаються ризику пошкодження та зниження продуктивності через воєнні дії. Для забезпечення стабільного розвитку вітроенергетики в Україні необхідно звернути увагу на відновлення та захист енергетичних потужностей у зоні конфлікту, а також впровадження ефективних заходів для підтримки інших функціонуючих вітроелектростанцій та стимулювання подальшого розвитку цієї промисловості в безпечних регіонах країни.

➤ Найбільші виробники добрив в Україні змушені були зупинити своє виробництво і законсервувати свої потужності. Крім того, була введена заборона на експорт добрив (до країн Європейського Союзу, які становили майже 45% українського експорту азотних добрив). Тепер є необхідність у пошуку альтернативних джерел постачання добрив для заміщення імпорту з Білорусі, який становить 32,1% від загального обсягу імпорту. Це призводить до значних викликів для галузі добривного виробництва в Україні. Зокрема, необхідно шукати нові шляхи для підтримки і розвитку внутрішнього виробництва добрив, а також залучати альтернативних постачальників для забезпечення потреб ринку. Такі заходи стануть важливим кроком у забезпеченні стабільності та зростання сектору добривної промисловості в Україні.

➤ У зв'язку зі зростанням продажів медичних препаратів на 57%, половина фармацевтичних заводів була змушена припинити свою роботу. Навіть підприємства, які продовжують функціонувати, стикаються зі значними труднощами, що виникають внаслідок бойових дій. Зокрема, вони зіткнулися з проблемами у ланцюжках поставок, руйнуванням складів, відсутністю вантажного транспорту та загрозою для життя працівників. Ці

ускладнення серйозно впливають на фармацевтичну промисловість в Україні і ставлять під загрозу доступність та постачання необхідних медичних препаратів. Необхідно прикласти значні зусилля для вирішення цих проблем, включаючи відновлення ланцюжків поставок, захист фармацевтичних підприємств від можливих загроз та забезпечення безпеки персоналу. Це допоможе забезпечити нормальне функціонування фармацевтичної галузі та задоволення потреб населення в необхідних медичних препаратах.

Рейтинги міжнародних організацій та установ дозволяють мати уявлення щодо реальної соціально-економічної ситуації в країні, ідентифікувати її слабкі сторони, вади, ризики та загрози та віднайти ймовірні шляхи підвищення конкурентоспроможності країни. Аналітичне дослідження цих рейтингів надає широкі опції щодо відслідковування позиції України, а також оцінити реальний стан як рівня її економічних індикаторів розвитку, так і конкурентних факторів.

На момент написання роботи світові рейтинги ще не врахували поточних змін позицій України, залишаючи місця 2021 року. А в ряді індексів, зокрема в такому, як Індекс Біг-Маку, Україна поряд із росією виключені за підсумками 2022 року.

Таблиця 3.4. Позиціонування України в основних світових рейтингах, 2021 р.

Організація, що формує рейтинг	Назва Рейтингу	Позиція в рейтингу серед числа країн
Institute for Economics and Peace	Глобальний індекс миру	82 з 144
United Nations Development Programme	Індекс людського розвитку	85 з 182
Transparency International	Індекс корупції	146 з 180
World Economic Forum	Глобальний індекс конкурентоспроможності	82 з 133

Джерело: складено автором на основі [26]

Щодо місця країни у рейтингу в індексі економічної свободи, то Україна за останніми наявними даними обіймала 130 місце серед 177 країн світу, що також було представлено у рейтингу.

Рейтинг країн за індексом економічної свободи 2022 р.

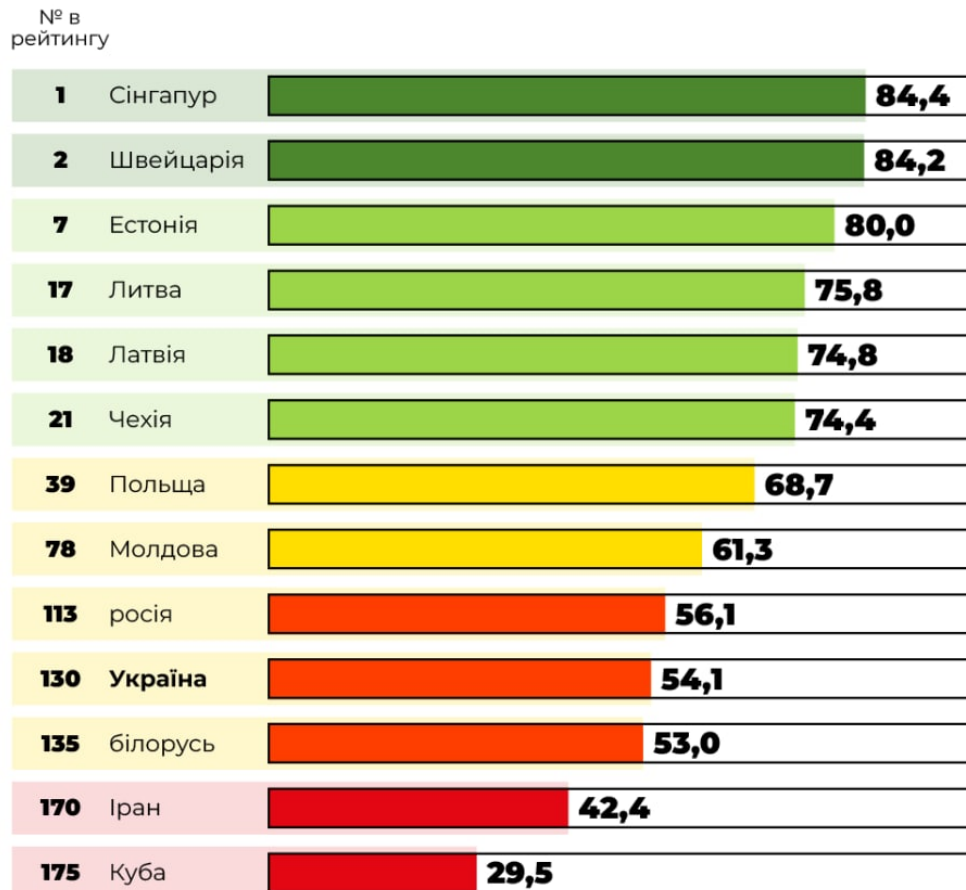


Рис 3.6. Рейтинг індексу економічної свободи, 2022 рік

Джерело: [26]

Індекс економічної свободи - щорічний показник, який розраховують експерти Wall Street Journal спільно із Heritage Foundation. Сукупний бал даного індексу формує середнє арифметичне значення показників, що входять до 4 групи критеріїв та містять в собі три різні пункти. Забезпечити свободу підприємництва – одна із пріоритетних задач держави на економічному фронті навіть в умовах війни.



Рис. 3.7. Індекс економічної свободи України 2022 року, бали представлені в розрізі складових критеріїв індексу

Джерело: [26]

В цьому контексті відповідно до аналітичної точки зору, доцільно навести позиції в даному рейтингу сусідніх із Україною держав. З наведеного компаративного аналізу стає очевидним той факт, що до початку війни значення індексу економічної свободи для України мало найбільш динамічне й позитивне зростання серед сусідніх країн.

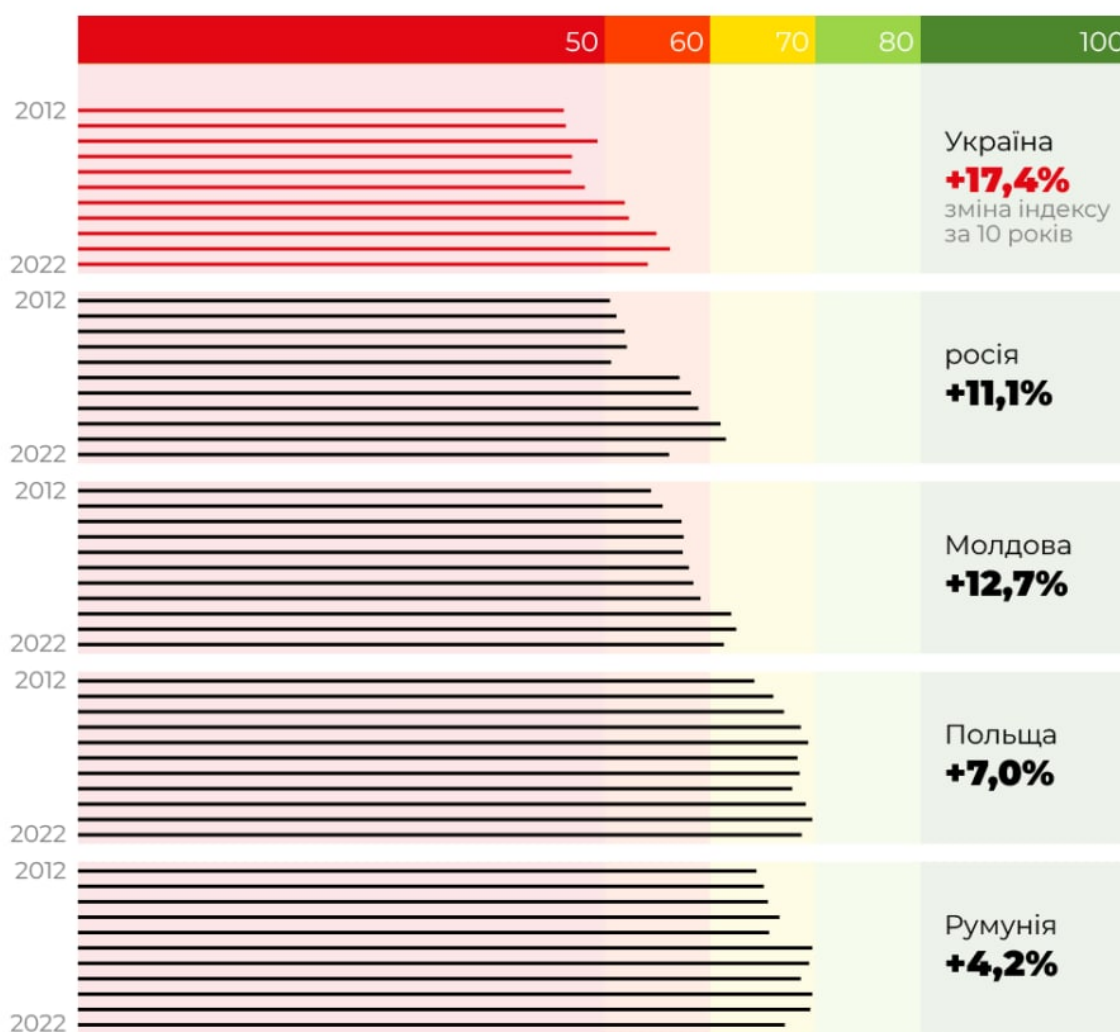


Рис. 3.8. Порівняльний аналіз зростання індексу економічної свободи України порівняно із країнами-сусідами у 2022 року
Джерело: [26]

У цей же час важливо зазначити, що економіка України продемонструвала значні адаптаційні можливості, про що свідчать висновки як вітчизняних, так і міжнародних експертів. Хоча ситуація є складною, вона залишається під контролем. Аналітики вказують на те, що пік спаду вже подолано, і економіка стабілізувалась, хоча ризики пов'язані з можливими ракетними атаками на військові та цивільні об'єкти залишаються високими, і їх наслідки наразі неможливо повністю передбачити.

Також варто відзначити, що до вересня 2022 року вже було проведено 58 аукціонів в рамках процесу малої приватизації, що дозволило залучити 1,5

млрд гривень до державного бюджету. Переможці аукціонів мають здійснити погашення заборгованостей підприємств перед державним бюджетом та забезпечити виплату заробітної плати.

Крім того, уряд активно працює над залученням іноземних інвестицій в Україну, зокрема, за допомогою такого ресурсу, як платформа Advantage Ukraine, а також шляхом надання страхового покриття військовим ризикам для інвесторів.

У цій складній ситуації уряд виявляє активність і працює над різними напрямками, спрямованими на підтримку економіки та залучення інвестицій для подальшого розвитку країни.

3.2. Взаємодія Україна-США: вектори, особливості та перспективи

Беззаперечним фактом є те, що Сполучені Штати залишаються провідною країною у міжнародних відносинах і одним з ключових стратегічних партнерів Європейського Союзу та інших країн, що прагнуть будувати демократію, зокрема України, Грузії та інших. В рамках стратегічного партнерства з Україною, США визначаються декілька ключових напрямків співпраці, зокрема в економічній, політичній та військовій сферах. Україна активно розвиває тісне співробітництво з Сполученими Штатами, реалізуючи програми співпраці, які базуються на відповідних договорно-правових засадах. Договірною-правова база українсько-американських відносин налічує 144 міжнародних документи, включаючи 128 чинних міжнародних договорів, укладених між Україною та США.

Сполучені Штати встановили дипломатичні відносини з Україною у 1991 році, після набуття нею незалежності від Радянського Союзу. Сполучені

Штати надають великого значення успішному переходу України до сучасної демократичної держави з процвітаючою ринковою економікою. Політика США зосереджена на реалізації та зміцненні демократичної, процвітаючої та безпечної України, більш тісно інтегрованої до Європи та євроатлантичних структур. Хартія про стратегічне партнерство між США та Україною наголошує на важливості двосторонніх відносин і намічає розширення співробітництва у сферах оборони, безпеки, економіки та торгівлі, енергетичної безпеки, демократії та культурних обмінів.

У ньому також наголошується на незмінній відданості Сполучених Штатів підтримці розширення взаємодії між Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) та Україною.

Допомога уряду США Україні спрямована на підтримку розвитку демократичної, процвітаючої та безпечної України, яка повністю інтегрована в євроатлантичну спільноту. Американо-українська рада з торгівлі та інвестицій була створена у 1994 році відповідно до Угоди між країнами про торговельно та інвестиційне співробітництво та працює над розширенням комерційних та інвестиційних можливостей шляхом виявлення та усунення перешкод для двосторонньої торгівлі та інвестиційних потоків. [21]

Основним документом, що регулює двосторонню співпрацю, є Хартія Україна - США про стратегічне партнерство. В нинішніх умовах найбільш значущим є зміст цієї хартії, де акцентується на тому, що співробітництво між двома демократичними державами базується на спільних цінностях та інтересах. Це охоплює поширення демократії та економічної свободи, захист безпеки та територіальної цілісності, забезпечення верховенства права, підтримку інновацій і технічного прогресу. Особлива увага приділена економічному співробітництву, яке має на меті сприяння створенню робочих місць, економічному зростанню, підтримці реформ та лібералізації економіки, розвитку сприятливого для торгівлі та інвестицій бізнес-клімату і поліпшення доступу на ринки товарів та послуг. Україна та США визнають, що торгівля має важливе значення для глобального економічного зростання, розвитку,

свободи і процвітання, тому активно підтримують двосторонню співпрацю у цьому напрямку.

Економічне співробітництво між країнами є необхідним чинником для розвитку світової економічної системи, оскільки воно приносить вигоду обох сторонам. У контексті війни з Росією, ця країна розглядається лише як політичний партнер, а для України торговельно-економічне співробітництво зі Сполученими Штатами, що є найбільшою економікою світу, має великий інтерес, особливо в умовах російської агресії, яка потребує геополітичних змін у економічних зв'язках. Крім того, економічні контакти з США, крім економічних переваг, створюють позитивне враження про українську економіку, що свідчить про надійність України як торговельного та економічного партнера.

Офіційне закріплення торговельно-економічного співробітництва між США та Україною відбулося у 1992 році угодою про торговельні відносини. У цьому документі встановлювалися основні принципи співробітництва, такі як недискримінаційний режим для товарів та послуг, заходи для поширення комерційних контактів з метою збільшення обсягів торгівлі, спрощення процедур роботи торгових урядових представництв з громадянами, а також регламентація роботи комерційних представництв і вирішення спорів.

За даними, США займають шосту позицію серед країн-імпортерів товарів з України.

Однак, існує позитивна тенденція щодо географічної різноманітності українського експорту. У 2012 році 26% українського експорту припадало на РФ, але до 2021 року ця частка скоротилася до 9,9%. Щодо Сполучених Штатів Америки, в порівнянні з 2012 роком їх частка в українському експорті зменшилася на 0,3 відсоткових пункти і становить 1,2%.

Імпорт США з України включає залізо та сталь, неорганічні хімікати, нафту, вироби із заліза та сталі, літаки та сільськогосподарську продукцію.

При аналізі географічної структури торгівлі послугами варто зазначити, що позиція Сполучених Штатів Америки виявляється сильнішою порівняно з

торгівлею товарами. Україна включається на третє місце у експорті послуг до США, тоді як в імпорті послуг вони посідають перше місце. Імпорт послуг, відмінно від експорту, характеризується більшою географічною різноманітністю. Структура торгівлі послугами між цими двома країнами є цікавим аспектом для дослідження.

Таблиця 3.5- Торгівля послугами Україна-США, 2021р.

Назва	Експорт	Імпорт
Транспортні послуги	52,1	15,7
Подорожі	2,2	2
Послуги зв'язку	1,8	1,4
Будівельні послуги	0,2	0,3
Страхові послуги	0,4	0,5
Фінансові послуги	8,1	16,3
Комп'ютерні послуги	20,1	4,9
Роялті	0,2	6,8
Інші ділові послуги	1	10
Ділові, професійні та технічні послуги	11,6	11,8
Послуги приватним особам, посл. В галузі культури та відпочинку	0,2	0,7
Ремонтні послуги	2	0,9
Державні послуги, які не відносяться до інших категорій	0	28,7

Джерело: складено на основі [27]

Транспортні послуги займають найбільшу частку в експорті до США, становлячи 52% загального обсягу. Особливо значимими є морські перевезення, що може бути зрозуміло з урахуванням географічного положення України та США. Транспортні послуги становлять головну складову

українського експорту послуг, складаючи 62,8% від загального обсягу. Що стосується імпорту послуг, то транспортні послуги займають третю позицію, що свідчить про їх важливість у двосторонній торгівлі.

Українські комп'ютерні послуги займають другу найбільшу позицію в експорті до США, становлячи 20,1% загального обсягу. Україна має значну кількість ІТ-компаній, які працюють в сфері офшорного програмування та консультаційних послуг, переважно для зарубіжних клієнтів. Навіть в умовах воєнного конфлікту, цей сектор залишається активним.

Що стосується імпорту послуг, то найбільша частка припадає на державні послуги, що становить 29%. США активно співпрацюють з Україною у питаннях розширення демократичних принципів державного управління та передачі досвіду у реформуванні судової та адміністративної систем. Фінансові послуги займають другу позицію, становлячи 16% і включають фінансове посередництво банків, управління фінансовими ринками та портфелем цінних паперів. На третьому місці розташовуються транспортні послуги, як про це було зазначено раніше.

Варто зазначити, що США не були осторонь й під час незаконної анексії рф Криму. Неоголошена війна на Донбасі (лютий 2014 року) та анексії Криму (березень 2014 року) стала новим етапом взаємовідносин між США та Україною.

З 2014 року Сполучені Штати виділили Україні допомогу на суму понад 7,3 мільярда доларів, включаючи допомогу у сфері безпеки та галузі, що не пов'язані з нею. Крім того, Сполучені Штати надали три державні гарантії щодо кредитів на загальну суму 3 млрд. дол..

15 березня 2022 року Президент Дж. Байден підписав двопартійний Закон про додаткові асигнування для України, щоб надати додаткову військову, гуманітарну та економічну допомогу у розмірі 13,6 млрд. дол., щоб допомогти Україні захистити себе від неспровокованого подальшого вторгнення росії, забезпечити, щоб уряд України міг ефективно

функціонувати у час війни та підтримати народ України, коли він зазнає атак з боку російських сил.

Допомога, що фінансується відповідно до Закону України про додаткові асигнування, також буде надано країнам, які постраждали від української кризи.

З урахуванням ресурсів, передбачених у Додатковому пакеті для України, Президент США оголосив про загальну суму допомоги в галузі безпеки у розмірі 1 млрд. дол., щоб надати Україні зброю, необхідну їй для ефективного захисту.

Сполучені Штати є найбільшим донором гуманітарної допомоги Україні, надавши вже майже 653 млн. дол. гуманітарної допомоги вразливим громадам у регіоні з того часу, як дев'ять років тому росія вперше вторглася в Україну, зокрема, майже 302 млн. дол. в 2022 році. Гуманітарна допомога США включає надання продуктів харчування, безпечної питної води, житла, невідкладної медичної допомоги та захисту населення, що постраждав від бойових дій[21].

Щодо військової підтримки, то з початку повномасштабної війни США залишаються й надалі найбільшим донором військової допомоги Україні – її сукупний обсяг із лютого 2022 року перевищив 20 млрд дол.США. Зокрема, безпрецедентний пакет на суму понад 3 млрд. був виділений вже в поточному році: він включає близько п'ятидесяти БМП Bradley, бронетранспортери, самохідні гаубиці, артилерійські та мінометні снаряди, боєприпаси для HIMARS, авіаційні та протитанкові ракети та інші види озброєння.

На початку війни поставлені США протитанкові та зенітні системи, такі як 8000 «Джавелінів» та 1600 «Стінгерів», дозволили Україні виграти битву за Київ. Надіслана США артилерія та боєприпаси, у тому числі 160 гаубиць та 38 високомобільних артилерійських реактивних систем, підвищили здатність України захищати свою територію на Донбасі та проводити успішні контрнаступи у Харкові та Херсоні, відвойовуючи сотні кілометрів території та звільнення міст і сіл, що зазнали неймовірної російської жорстокості.

Надані США системи протиповітряної оборони та протидії безпілотникам допомагають Україні захистити своїх людей та інфраструктуру від атак росії, що тривають. [22]

США надали понад мільйон артилерійських боєприпасів; понад 100 000 пострілів 125 мм танкових боєприпасів; та 100 000 набоїв до стрілецької зброї. США також надали гелікоптери; безпілотні кораблі берегової оборони, а також системи та обладнання для боротьби з БПЛА. А Міністерство оборони та Державний департамент опублікували план щодо запобігання та протидії можливому незаконному використанню зброї та техніки. [22]

На рис. 3.9 зображено скільки військової допомоги і коли США виділили з 2022 року.



Рис. 3.9. Обсяги військової підтримки України з боку США

Джерело: [23]

Вважаємо за доцільне розглянути етапність та особливості підтримки нашої країни з боку США в умовах повномасштабного вторгнення рф в Україну.

Після початку повномасштабної війни, адміністрація Джо Байдена виділила Україні значну суму військової допомоги. У лютому 2022 року було

виділено 350 млн доларів. У березні ця сума зросла до 1,1 млрд доларів, розподілених на кілька траншів: 200 млн, 800 млн та 100 млн. Ця допомога включала зенітні системи, протитанкову зброю Javelin, гранатомети, гвинтівки, кулемети, шоломи, бронежилети, бронебійні системи АТ-4 та інше озброєння.

У квітні Україна отримала ще 1,2 млрд доларів військової допомоги від США, включаючи 320 млн доларів з іноземного військового фінансування та допомогу від 15 країн-союзників. Також у травні було надано два пакети допомоги на суму 150 млн. та 100 млн. доларів.

1 червня Джо Байден оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги на суму 700 млн. доларів, включаючи ракетні установки HIMARS, протитанкову зброю Javelin, артилерійські снаряди, гелікоптери та інше озброєння.

15 червня було оголошено про надання ще одного пакету військової допомоги Україні на суму 1 млрд. доларів. Цей пакет включав артилерію, засоби берегової оборони та боєприпаси для артилерійських та передових реактивних систем. 23 червня Україна отримала додаткову допомогу на суму 450 мільйонів доларів.

У липні США продовжили виділяти великі суми військової допомоги: 1 липня - 820 млн. доларів, 8 липня - 400 млн. доларів, 22 липня - 270 млн. доларів.

У серпні США надали Україні додаткову військову допомогу на суми 550 млн, 1 млрд. і 775 млн. доларів. Однак, найбільш значний пакет допомоги був оголошений Джо Байденом на День Незалежності України - 2 млрд. 980 млн доларів. Цей пакет включав ЗПК NASAMS, снаряди для мінометів та артилерії, контрбатареїні радары, ракетні системи та інше озброєння.

У вересні обсяг американської військової допомоги для України склав майже 3 млрд доларів: 8 вересня - 675 млн, 15 вересня - 600 млн, 26 вересня - 450 млн, 28 вересня - 1,1 млрд.

У жовтні США продовжили надавати військову допомогу Україні шляхом виділення трьох пакетів на суми 625 млн, 725 млн і 275 млн доларів. В листопаді також були надані два пакети допомоги на суму 400 млн доларів.

9 грудня було оголошено про надання додаткової військової допомоги Україні на суму 275 млн доларів. Американська допомога завершила рік з загальною сумою 1 млрд 850 млн доларів, включаючи системи протиповітряної оборони Patriot.

6 січня було оголошено про надання рекордного обсягу військової допомоги Україні - 3 млрд 75 млн доларів. А 19 січня стало відомо, що була надана допомога на суму 2,5 млрд доларів.

Останнім наразі пакетом військової допомоги від США, який був оголошений 3 лютого, стало 2 млрд 175 млн доларів. Цей пакет включав боєприпаси для системи ракетної артилерії HIMARS, далекобійні ракети GLSDB, артилерійські та мінометні снаряди, великокаліберні кулемети, протитанкові ракети Javelin, ЗРК Hawk та інше озброєння.

Сполучені Штати є найбільшими донорами щодо надання нашій державі фінансової допомоги. Обсяг прямої бюджетної підтримки сягає понад 15,5 млрд дол. США від моменту початку повномасштабної війни

Сполучені Штати надали прихисток 100 000 громадян України та інших осіб, які рятуються від російської агресії. Для виконання цього зобов'язання Сполучені Штати залучили весь спектр юридичних шляхів, включаючи американську програму прийому біженців, гуманітарне умовно-дострокове звільнення та візи. [21]

Сполучені Штати тісно координують свої дії з міжнародними партнерами для спостереження за ситуацією в Україні та працюватимуть із цими партнерами для задоволення гуманітарних потреб в Україні та регіоні.

Отже, за останній рік Сполучені Штати надали життєво важливу підтримку народу України, працюючи у тісній співпраці з урядом України, щоб надати їм те, що їм потрібне. Президент Дж. Байден регулярно вів діалог із президентом України, приймав його у Білому домі та відвідував Київ, щоб

переконливо показати непохитну підтримку Сполучених Штатів. США на сьогодні лідирує у світі щодо надання допомоги у забезпеченні безпеки - від «Джавелінів», які зупинили атаку російських танків на Київ, до систем ППО, які перехопили російські удари по критично важливій інфраструктурі України, до бронетехніки, яка потрібна Україні для наступного етапу війни. США також активізувалися, щоб надати фінансову та гуманітарну допомогу, допомагаючи українцям зберегти доступ до основних послуг, таких як охорона здоров'я та опалення, тощо.

Для захисту прав людини в Україні та її сусідах президент Дж. Байден у березні 2022 року запустив Європейську ініціативу демократичної стійкості (EDRI). Через EDRI США вже надали Україні майже 220 млн. дол. на підтримку свободи ЗМІ та надання можливості українським ЗМІ продовжувати роботу під час війни, для протидії дезінформації, підвищення безпеки активістів та вразливих груп, зміцнення демократичних та антикорупційних інститутів та підтримки відповідальності за порушення прав людини та міжнародного права.

Коли росія атакувала енергетичну інфраструктуру України, намагаючись використати зиму як зброю проти українського народу, Сполучені Штати та їхні союзники та партнери надали енергетичну допомогу, відновивши електроенергію, обігрів будинків та дозволивши народу України зосередитися на захисті свого суверенітету.

Разом із союзниками та партнерами США надали критичне електричне обладнання, щоб допомогти Україні провести аварійний ремонт своєї енергосистеми та зміцнити стійкість української енергосистеми перед цілеспрямованими атаками росії.

США також працювали з Україною над просуванням її енергетичного переходу та створенням системи, відокремленої від російської енергетики. І США працювали над тим, щоб стабілізувати глобальні енергетичні ринки, обмежити доходи росії та пом'якшити вплив росії на енергетичну безпеку світу.

Через Цільову групу США-ЄС з енергетичної безпеки США забезпечили Європу достатньою кількістю газу на зиму. Сполучені Штати також вивільнили 180 мільйонів барелів нафти зі Стратегічного нафтового резерву, забезпечили продовження міжнародних платежів за енергоносії в умовах наших санкцій та запровадили верхню межу цін G7+ на морську російську нафту та нафтопродукти.

США також зробили кроки щодо зниження ядерних ризиків, пов'язаних з безрозсудними діями росії на українських атомних електростанціях та навколо них для підтримки енергетичної інфраструктури, у тому числі шляхом навчання аварійно-рятувальних служб, радіаційного контролю та надання аварійного дизельного палива та інших матеріалів для забезпечення ядерної безпеки.

Працюючи з європейськими партнерами та Україною, Сполучені Штати також створили Контактну групу з оборони України - коаліцію з 50 країн-партнерів, яка покращила спільну координацію постачання допомоги в галузі безпеки, щоб допомогти народу України, який продовжує захищатися від несправедливих та неспровокованих дій росії не лише захищатися, але й атакувати. Водночас члени цієї групи вже надали допомогу у забезпеченні безпеки на суму 50 млрд. дол., включаючи майже 700 танків та тисячі інших броньованих машин, понад 1000 артилерійських систем, понад два мільйони артилерійських боєприпасів, понад 50 передових систем залпового вогню та протиракетні засоби, а також новітні корабельні та протиповітряні системи.

Сполучені Штати виділили 13 млрд. дол. у вигляді грантів на підтримку бюджету України, і незабаром почнуть виділяти ще 9,9 млрд. дол., які схвалив Конгрес, щоб гарантувати, що український уряд може продовжувати задовольняти нагальні потреби своїх громадян і надавати основні послуги в міру необхідності. протистоїть агресії росії, що триває. [22]

Через механізм Світового банку «Державні витрати на підтримку адміністративного потенціалу» Сполучені Штати використали його для

надання бюджетної підтримки на основі відшкодування видатків, гарантуючи, що фінансування буде виплачено Україні лише після перевірки видатків.

Виконуючи свою провідну роль у міжнародних фінансових інститутах, Сполучені Штати також тісно співпрацювали з Міжнародним валютним фондом, Групою Світового банку та Європейським банком реконструкції та розвитку для підтримки України, у тому числі для зміцнення енергетичної безпеки, продовольчої безпеки та підтримки для вразливих верств населення та внутрішньо переміщених осіб по всій країні. Разом із «Великою сімкою» США запустили Міжвідомчу координаційну платформу донорів для України, щоб покращити спільну координацію економічної підтримки невідкладних фінансових потреб України та майбутніх зусиль щодо відновлення та реконструкції економіки.

3.3. Потенційні сценарії покращення позицій України в світі у післявоєнний період з урахуванням досвіду США

Вторгнення росії в Україну, на жаль, ще далеке від завершення, але вже очевидно, що Україна відстояла свою незалежність і виборола право набуття повноправного членства демократичного світу. Ця траєкторія руху України була ще більше посилена та підтверджена влітку 2022 року, коли наша держава отримала офіційний статус кандидата на вступ до ЄС.

Втім, майбутнє процвітання України — це не лише питання закінчення війни та просування до членства у Європейському Союзі. Попереду комплексна ревіталізація всієї економіки та національної інфраструктури нашої держави. Для того, щоб ця реконструкція вдалася, не можливим є повернення до довоєнних умов. Натомість, Україна має унікальну можливість відновити себе та набути статусу однієї із найсучасніших націй в глобальному

просторі. Таким чином, актуалізується питання не лише післявоєнного відновлення нашої країни, а й посилення її суб'єктності в глобальній економічній системі з урахуванням головних трендів сьогодення.

У короткостроковій перспективі підтримання макроекономічної стабільності в умовах зриву війни, що триває, і необхідності захищати країну зміцнить обороноздатність України та забезпечить міцну основу для відновлення. Прагнення максимально збільшити підтримку міжнародних партнерів у вигляді грантів або кредитів на дуже пільгових умовах, а також розробка механізмів, що забезпечують впевненість у розмірі та термінах підтримки, зміцнить довіру та фінансування бюджету та поточного рахунку.

У довгостроковій перспективі гнучке макроекономічне управління залишатиметься важливим управління відновленням і підтримки конкурентоспроможності економіки. Розробка більш ефективної податкової системи сприятиме стійкості державних фінансів.

Довгострокове відновлення – це можливість «поліпшити» інвестиційний клімат, посилити конкуренцію, прозорість та сумлінність у всіх секторах, підвищити кваліфікацію, стимулювати цифровізацію та підтримувати дослідження, розробки та інновації.

Базуючись на дослідженнях та аналізі стратегій США, які призвели до розвитку економіки країн, та перетворили їх на світового лідера, можемо виокремити наступні стратегічні вектори повоєнного економічного розвитку для України:

- Здешевлення кредитних ресурсів
- Збільшення обсягів експорту
- Залучення прямих іноземних інвестицій
- Впровадження прогресивних технологій та ідей
- Податкова реформа
- Податок на виведений капітал
- Подальша діджиталізація

- Виробництво
- ІТ-технології
- Енергоресурси
- Освіта

Адже повоєнна ревіталізація України- це широка можливість побудувати країну із незалежною економікою, громадяни якої задоволені належним рівнем добробуту та ефективною сервісною цифровою державою, що являтиметься надійним економічним партнером у світі та взірцем для наслідування розвитку для всіх, без виключення, країн світу. Важливим питанням залишається імплементація та реалізація цієї стратегії в розрізі наведених векторів:

Здешевлення кредитних ресурсів. Зважаючи на досвід Сполучених Штатів Америки, уряд там надає фінансову підтримку малому та середньому бізнесу шляхом надання кредитів під низький відсоток. Одним з організаційних діловодів, що займаються цим, є Адміністрація малого бізнесу США. Місія цієї адміністрації полягає у підтримці та зміцненні національної економіки шляхом сприяння створенню та розвитку малого бізнесу, а також сприяння економічному відновленню після катастроф.

Під час пандемії COVID-19 у США була запроваджена програма прощення кредитного заборгованості, що базується на витратах на заробітну плату, оподаткування та інших витратах. Також була надана фінансова допомога, залежно від кількості працівників у позичальника.

Збільшення експорту. Розумні і тактичні переговори з іноземними партнерами можуть сприяти збільшенню експорту і покращенню торгівельних зв'язків. Ці переговори мають на меті вирішення різних торгівельних питань, таких як зниження торговельних бар'єрів, встановлення справедливих умов торгівлі та врегулювання спорів. Шляхом ефективних переговорів можна знайти спільні точки зору, домовитися про взаємовигідні рішення і забезпечити стабільність у торговельних відносинах на довгостроковій основі.

Цифровізація. Цифровізація охоплює різні сфери життя і галузі, включаючи бізнес, урядову діяльність, освіту, охорону здоров'я, торгівлю, транспорт, комунікації та багато інших. Вона дає можливість впроваджувати нові технології, такі як штучний інтелект, Інтернет речей, хмарні обчислення, аналітику даних та автоматизацію процесів, для поліпшення продуктивності, ефективності та якості послуг. Переваги цифровізації включають прискорення обробки і передачі інформації, зниження витрат на зберігання та обробку даних, полегшення доступу до інформації та послуг, підвищення інноваційності та конкурентоспроможності, поліпшення взаємодії з клієнтами та користувачами.

Вплив діджиталізації став ще більш очевидним під час війни, коли українці часто зверталися до віртуального формату документів, щоб ідентифікувати себе та для перетину кордону й контрольно-пропускних пунктів. Протягом перших тижнів з 24 лютого 2022 року саме цифровізація стала базисом для забезпечення ефективної роботи держави, зокрема, функціонувалт митні органи, виплачувалися пенсії та зарплати, повноцінно працювала національна банківська система. Таким чином, і надалі постійної підтримки потребує цифровізація. Її актуальність та затребуваність ще більше збільшилася із початком війни: через масові переміщення людей, втрату ними житла, документів, постійні кібератаки, потребу в цифрових рішеннях для підвищення бойової міцності військ . В той же час в якості перепони цифрового відновлення України, варто зазначити корупцію. В Україні ще й досі існує велика проблема корупції. Через це, вибір проєктів на відбудову може перетворитись на велику корупційну систему, яка буде фінансувати непотрібні проєкти. Задля нівелювання виникнення такого ризику доцільним є створення цифрової платформи, яка збиратиме та аналізуватиме проєкти, щодо їхньої пріоритетності та процесу реалізацію. Також може виникнути проблема неможливості координації з боку донорів під час спонсорства відновлення окремих регіонів. Отже, тут також можна застосувати інноваційне цифрове рішення: реєстр об'єктів, які потребують відновлення.

Використання цифрових інструментів, має допомогти побудувати якісно нову та прогресивну Україну, зробити це швидко та ефективно, та водночас зменшити ризик неефективного використання ресурсів та можливих маніпуляцій з боку зовнішніх ворогів нашої держави.

Освіта. Підвищувати якість навчального процесу, імідж вітчизняних учбових закладів, постійно якісно покращувати освітній процес. Чому Китай досі не може обігнати США? Тому що в США локалізовано центр наукової діяльності, університети визнаються усім цивілізованим світом. Технології йдуть динамічно вперед, наявна широка можливість для наукового розвитку та реалізації інноваційних досліджень у широкому спектрі сфер наукової діяльності.

Виробництво. Підвищити рівень інформування потенційних інвесторів. Україна має підвищити економічну складність виробництва у ключових галузях та інтегрувати його у ланцюжки створення вартості ЄС у рамках своєї ширшої європейської інтеграції. Це означає перехід від видобутку та експорту сировини до більш технологічно просунутого виробництва з доданою вартістю, такого як електроніка, транспортні засоби та машини – і це з упором на зниження викидів вуглецю.

Одним із прикладів можуть бути зелені індустріальні парки. Якщо ці парки розташовані у правильних місцях навколо столиці Києва, щоб використовувати навички ІТ, ці парки мають потенціал для масштабування економічного зростання та створення стимулу для повернення біженців. Децентралізовані та економічно незалежні регіони також відіграють ключову роль у регіональному розвитку, що дуже важливо за часів турбулентності.

1. Сформулювати набір проектів та ініціатив, що мають на меті залучення інвестицій у сферу виробництва.

2. Зміцнити механізми партнерства між державою та приватним сектором у промисловому сегменті.

3. Створити розвитковий банк з метою підтримки новостворених підприємств.

4. Ефективно використати ресурси регіонального фонду для вдосконалення виробничої інфраструктури та запуску нових виробництв.

5. Збільшити обсяги фінансування інновацій у промисловому секторі, залучаючи ресурси фінансово-кредитних установ та інвестиційних фондів.

6. Підвищити конкурентоспроможність промислових підприємств на міжнародних ринках.

Енергетика. В результаті останніх досліджень маємо інформацію, що енергетична система України потребує переходу до альтернативних джерел енергії у зв'язку з виснаженням природних ресурсів.

Необхідне застосування відновлюваних джерел енергії, таких як: гідроенергетика, сонячна енергія, вітрова енергетика, геотермальна енергетика, біомаса та відходи.

У довгостроковій перспективі Україна має потенціал для трансформації в нову, технологічну та зелену економіку, що має вирішальне значення для відновлення країни після російської агресії.

Маючи багаті природні ресурси, Україна може підтримати перехід до «зеленої» економіки та зміцнити енергетичну безпеку. Зокрема, країна може постачати сонячну, вітрову та гідро-електроенергію, а також воднево-зелену сталь та акумулятори, а також виробляти безпечну та якісну сільськогосподарську продукцію, яка зміцнить продовольчу безпеку.

ІТ-технології. Технологічний сектор також утвердився як ключовий драйвер економіки довоєнної України. Станом на кінець 2021 року, ІТ-індустрія генерувала близько 6,8 млрд. дол. США щорічних експортних надходжень, що становило блтзько10% від загального експортного доходу України. Навіть у воєнний час ІТ продемонстрували свою стійкість у стресових ситуаціях. Галузь продовжує виконувати контракти, експортувати

послуги, давати валютну виручку та підтримувати економіку. Наприклад, за даними НБУ, у першому кварталі 2022 року ІТ-індустрія згенерувала рекордний за всі роки свого існування квартальний експорт у 2 млрд. дол. США, при цьому їй вдалося зберегти до 95% контрактів. Вітчизняна ІТ-індустрія, безумовно, має потенціал для того, щоб відповідати майбутнім викликам та запитам. Напередодні вторгнення в країні було понад 250 000 ІТ-інженерів, які працювали на компанії, які розробляли передові рішення для багатьох світових брендів. ІТ-сфера сьогодні функціонує значно краще, ніж інші галузі, демонструючи стабільність та прибутковість, багато в чому завдяки своїй мобільності, гнучкості та можливості працювати дистанційно без прив'язки до фізичного простору. На думку експертів, потенціал України у продукуванні високотехнологічного продукту та сервісів є величезним. Це не лише створення додаткових робочих місць, а й виробництво із високою часткою доданої вартості, що може суттєво збільшити обсяги надходжень до державного бюджету. Для забезпечення реалізації цього потенціалу в повному обсязі й позиціонувати країну на світовій арені, для забезпечення майбутнього успіху, Україна в особі державних органів, зокрема, Міністерство цифрової трансформації, має співпрацювати із провідними світовими експертами для розробки ефективної стратегії цифрової трансформації.

Підтримка макроекономічної стабільності буде залишатися складним завданням в умовах відновлення, що вимагатиме врівноваження очікуваних великих фінансових впливів на реконструкцію з втраченими виробничими потужностями економіки та необхідністю підтримки робітників і підприємств, які переходять на нові види діяльності та нові місця.

Відновити середньострокову податково-бюджетну основу, що забезпечує фінансову стійкість і управляє очікуваною підтримкою відновлення з урахуванням ситуації, що змінилася. Середньострокові бюджетні цілі – досягнення первинного профіциту бюджету та збереження державного боргу на рівні нижче 60% ВВП – є міцною основою для майбутньої середньострокової стратегії.

Майбутня стратегія України має бути спрямована на обмеження валових потреб у фінансуванні та розвиток фіскального простору для реагування на майбутні потрясіння при управлінні фінансуванням реконструкції. Повернення коефіцієнтів державного боргу до скромних рівнів сприятиме стійкості. Зміцнення процесу підготовки бюджету може допомогти забезпечити досягнення бюджетних цілей за рахунок збалансованих рішень про доходи та витрати, а не за рахунок скорочення видатків, що підтримують зростання.

У міру того, як Україна відновлюватиме свій виробничий потенціал, міжнародною фінансовою підтримкою необхідно буде керувати, щоб уникнути створення сталого інфляційного тиску або швидкого підвищення обмінного курсу, що послаблює міжнародну конкурентоспроможність експортерів. Інтеграція цих механізмів у структуру грошово-кредитної політики та управління резервами центрального банку та управління сприятиме стабільності грошово-кредитної політики.

Оскільки управління грошово-кредитною політикою залишатиметься надзвичайно складним протягом цього періоду, подальше зміцнення внутрішнього управління та операційної практики Національного банку України шляхом подальшого забезпечення незалежності НБУ та налагодження обмінів з високоефективними центральними банками в інших країнах може бути ефективним.

Вкрай важливо, щоб українська економіка після закінчення війни залишалася конкурентоспроможною. Це означає скорочення його вуглецевого сліду та скорочення забруднення за збереження його енергетичної незалежності. Це також означає перебудову необхідних виробничих потужностей з використанням технологій у галузі енергетики, розвиток екологічно чистого транспорту та забезпечення зарядної інфраструктури. Україні також необхідно відповідально використати потенціал природних ресурсів та забезпечувати Європу та світ товарами, необхідними для зеленого переходу, включаючи літій, кобальт, титан та багато іншого, всі з яких Україна

має у своєму розпорядженні. Зрештою, дуже важливо інтегрувати європейські продовольчі, енергетичні та промислові виробничо-збутові ланцюжки у нову «зелену» економіку.

Україна може запропонувати Європі та світу провідну газову інфраструктуру та сховище, а також водневий хаб. Декарбонізація має стати центральною ідеєю реконструкції України для побудови орієнтованої на майбутнє «зеленої» економіки. Війна росії проти України, схоже, вже прискорить глобальний перехід до зеленої енергетики, але в короткостроковій перспективі вона має серйозні наслідки для цін на енергоносії та ринкові структури.

Інвестиції у відновлювані джерела енергії та водень мають вирішальне значення для енергетичної безпеки. Україна могла б допомогти Європі позбутися ненадійних і політично заряджених російських копалин видів палива, перетворившись на екологічно чистий енергетичний центр, готовий до виробництва та зберігання водню. Швидкий технологічний розвиток робить відновлювані джерела енергії більш доступними та поширеними. Зелені фінанси є надзвичайно важливими для створення фінансових засад сталої економіки – це особливо важливо для багатьох молодих та амбітних підприємців України, які історично боролися за залучення проектного фінансування.

Окрім того, у рамках співпраці України з США та Європейським Союзом доцільним є використання рекомендацій, що ґрунтуються на чотирьох ключових елементах.

По-перше, уряд України має мобілізувати більше ресурсів для покращення свого фінансового становища (дефіцит бюджету становить близько 5 млрд. дол. на місяць, що становить приблизно 30% довоєнного місячного ВВП), щоб країна могла фінансувати величезні військові витрати та підтримувати основні витрати, комунальні послуги в економіці, зруйновані війною. Мета повинна полягати у збільшенні збирання податкових надходжень (наприклад, закрити лазівки, запровадити нові податки,

підвищити податкові ставки, зробити податки прогресивнішими). Частина дефіциту, що залишилася, повинна фінансуватися в основному за рахунок негрошових коштів: бажано за рахунок зовнішньої допомоги, а якщо ні, то за рахунок випуску внутрішніх боргових зобов'язань (Міністерство фінансів має пропонувати облігації по всьому діапазону кривої прибутковості за ставками, ближчими до ринкових), з набагато меншою опорою на сеньйораж (друк грошей).

Також іноземна військова допомога, звісно, залишається життєво важливою, але США та країни ЄС України мають радикально збільшити економічну допомогу та прискорити її виділення, щоб послабити бюджетні обмеження України та забезпечити короткострокове вирішення внутрішніх та зовнішніх економічних дисбалансів. Поточний рівень підтримки - «занадто мало, надто пізно». Наприклад, у травні ЄС запропонував термінову програму макрофінансової допомоги у розмірі 9 млрд. євро, але до липня йому вдалося мобілізувати лише 1 млрд. євро, а 8 млрд. євро, що залишилися, обговорювалися протягом 5 місяців. Щоб запобігти економічній катастрофі, США та країни ЄС України мають негайно переказати дані кошти для підтримки. Крім того, необхідно розширити базу донорів, включивши до неї не лише уряди, а й корпоративний сектор та неурядові організації.

По-друге, існує гостра потреба у стабільній гривні та зменшення інфляції. Сильна залежність від друкування грошей для фінансування державного дефіциту була неминуча у перші місяці війни, але якщо нинішня залежність від фінансового фінансування збережеться, інфляція, що вже перевищує 20% на кінець 2022 року, може легко піднятися набагато вище. Метою має бути відносно низька інфляція.

Під час національної мобілізації основна відповідальність за досягнення стабільності цін лягає на фіскальні органи, які можуть впливати на інфляцію за допомогою інструментів, які вони обирають для залучення ресурсів з внутрішнього приватного сектора. Уряд має прагнути до збільшення національних заощаджень, а не покладатися на фінансування від центрального

банку. За погодженням із фіскальними органами, центральний банк має запровадити гнучку основу для підтримки макроекономічної стабільності. Керований обмінний курс відповідає цій меті.

По-третє, зовнішні дисбаланси слід усувати шляхом поєднання суворого контролю за впливом капіталу, обмежень на імпорт (таких як вищі податки на імпорт та обов'язковий список найважливіших імпортних товарів) та певної гнучкості обмінного курсу, щоб не ставити під загрозу внутрішню макроекономічну стабільність перед обличчям з'явлених фінансових потреб. Радикально обмежуючи вибір потенційних інвестицій, посилення контролю над капіталом також допоможе уряду мобілізувати більше ресурсів за нижчою ціною із внутрішнього ринку капіталу. Вкрай важливо повністю призупинити виплати за зовнішнім боргом.

По-четверте, хоча уряди воєнного часу зазвичай беруть на себе розподіл ресурсів, українські обставини вимагають більш ринкових механізмів розподілу для забезпечення рентабельних рішень, які не перевантажують державні можливості, не ускладнюють існуючі проблеми (такі як корупція) або заохочують діяльність на чорному ринку. Цей елемент має вирішальне значення, тому що війна є масовим шоком перерозподілу.

Економіка Східної України значною мірою зруйнована (деякі з найбільших сталеливарних заводів перебували у Маріуполі), тоді як Західна Україна постраждала меншою мірою.

Існує також значна диференціація між виробничими секторами. Наприклад, російські ракети знищили всі великі нафтопереробні заводи, але ІТ-сектор залишається сильним. Внаслідок російського вторгнення в деяких секторах та районах України наразі практично відсутня економічна активність. Вивільнені ресурси мають бути використані в іншому місці, і державна політика має сприяти цьому великомасштабному перерозподілу ресурсів.

З цієї метою мета повинна полягати в радикальному дерегулюванні економічної діяльності, відмові від контролю за цінами, сприянні узгодженню

робочої сили та капіталу та поліпшенню управління заарештованими російськими та іншими санкційними активами.

Таким чином повоєнна реалізація векторів розвитку можлива за умови сприяння держави, усіх сфер бізнесу та наших громадян та міжнародних партнерів. Ми повинні докласти чималих зусиль задля становлення та процвітання нашої держави у майбутньому. У нас є всі шанси для цього. Україна – країна талантів, ми вміємо боротися, як із ворогами, так і з труднощами та знаходити вихід із надскладних ситуацій. Для ефективного та швидкого відновлення перш за все важливо розпочати його якомога швидше — мобілізувати ресурси та розпочати процес соціально-економічної ревіталізації нашої країни. Водночас післявоєнна трансформація країни змусить українську владу та вітчизняну технологічну індустрію мислити набагато масштабніше, ніж будь-коли раніше, а завдяки безпрецедентній підтримці міжнародних партнерів України, поточні амбітні бачення нової української економіки цілком здійсненні. Цілком ймовірно, що це буде зелена економіка, що базується на передовій цифровій революції.

ВИСНОВКИ

На основі проведеної ідентифікації та аналізу країн-лідерів глобально економічної системи, а також дослідження позиціонування України в глобальній економіці в сучасних умовах можемо зробити наступні висновки. Встановлено, що глобальну економіку пов'язують з динамічною глобальною структурою світової економіки, що розвивається. Це багатогранна і розгалужена система соціально-економічних явищ, що втілює в собі результати структуро-утворювальних і стратифікаційних процесів, становить зміст глобалізації, а її основним атрибутом є глобальна влада.

Досліджено, що глобальне економічне лідерство в ХХІ столітті являє собою економічний показник, що характеризує позиції країни-лідера на світовій арені, в розрізі наступних макроекономічних індикаторів: ВВП; рівень інфляції; безробіття; індекс економічної свободи; індекс рівня глобалізації; бюджетна рівновага; співвідношення державного боргу до ВВП. Країна, яку визнано глобальним економічним лідером задає тенденції національних та світових економічних показників, що в свою чергу сприяє зростанню добробуту населення та рівня його соціально-економічного забезпечення.

Встановлено, що визначення глобального лідерства в системі сучасних світогосподарських зв'язків здійснюється на двох рівнях – макроекономічному, де лідерство ранжує країни, та мікроекономічному, де лідерами є бізнес-структури. У процесі посилення процесу глобалізації світової економіки вирішальну роль відіграють партнерські відносини за умови збереження конкуренції між окремими учасниками нових суб'єктів господарювання. Модель глобального лідерства пов'язує найважливіші процеси глобалізації з основними групами гравців глобального поділу праці. При аналізі глобального лідерства найбільш важливими є три сфери оцінки: діяльність транснаціональних корпорацій, технологічна база та загальні показники глобалізації.

Основними чинниками ефективної реалізації економічної політики США є наслідування політичної та економічної політики кожної наступної президентської адміністрації; реалізація податкових реформ; скорочення обсягів видатків, широка підтримка малого, середнього та великого бізнесу з боку держави; спрямування державних коштів у розвиток наукової сфери та ін.

Насьогодні однією із найбільш прогресивних, високотехнологічних та інноваційних вважається саме освіта, яку пропонують вищі освітні заклади саме в США.

Досліджено, що США пропонують найбільший споживчий ринок на землі із ВВП у 20,2 трлн. дол. та населенням 332,2 мільйонів осіб. Сполучені Штати є світовим лідером у галузі досліджень ринку споживчих товарів, інноваційних продуктів, виробництва, брендингу та маркетингу та пропонують висококваліфіковану робочу силу. Цей прибутковий ринок є потужним двигуном зростання для компаній будь-якого розміру. Глобальні компанії визнають цінність, яку пропонує Сполучені Штати як експортна платформа. Тільки філії іноземних компаній у США експортують товарів на суму 370 млрд. дол. США, що становить понад чверть усього експорту товарів США. 2022 р. був ще одним успішним роком для торгівлі США. Сильне зростання експорту та імпорту в 2022 році відбулося в міру того, як економіка оговталася від напруги, спричиненої пандемією, та нормалізувалася після безпрецедентних заходів фіскальної та грошово-кредитної політики США. У Сполучених Штатах знаходяться найрозвиненіші, ліквідніші, гнучкіші та ефективніші фінансові ринки у світі. Доступ до капіталу є важливою причиною, через яку підприємства вважають за краще інвестувати в ринок США, де широкий спектр джерел фінансування – від банків та інвестиційних компаній до венчурних капіталістів та бізнес-ангелів, сприяє інноваціям та розширенню бізнесу.

Встановлено, що США незмінно входять до кращих країн світу за загальною конкурентоспроможністю та простотою ведення бізнесу. Ділова культура

США, що підтримується нормативно-правовою базою, особливо сприятливою для відкриття та ведення бізнесу, що заохочує вільне підприємництво та конкуренцію. У стабільній демократії з прозорою та передбачуваною правовою системою всі компанії, незалежно від національного походження, конкурують на рівних. У 2022 році на 10 найбільших роботодавців зі списку 500 найприбутковіших компаній США, складеного Fortune, працювало близько 7 мільйонів людей. Це означає, що лише 10 компаній були основним джерелом доходу приблизно на 4% від загальної чисельності робочої сили США, яка становила 164 млн. осіб у вересні 2022 р. за даними Бюро статистики праці (BLS). Найдорожча компанія у світі - Apple, ринкова вартість якої складає 2,1 трлн. США. Новинкою на другому місці стоїть Saudi Aramco, єдина компанія в топ-10, яка не має штаб-квартири в США. Нафтова компанія із Саудівської Аравії оцінюється в 1,9 трлн дол. США, відтіснивши Microsoft (1,8 трлн дол.США) та материнську компанію Google Alphabet (1,1 трлн дол. США) на третє та четверте місця. Інші ряди займають американські компанії Amazon (847 млрд. дол. США).

Проаналізовано, що війна росії проти України знижує активність, скорочуючи експортні доходи та доходи бюджету, тоді як потреби у державних видатках зростають. Оцінки втрачених виробничих потужностей та економічної активності у 2022 році варіюються від 30% до 50%. Майже половина підприємств скоротили чи припинили свою діяльність. Фінансова стабільність залежить від офіційної зовнішньої підтримки. Податкові надходження впали на 14% від початку війни. Уряд значною мірою залежав від фінансового фінансування та кредитів для задоволення своїх щомісячних фінансових потреб у розмірі приблизно 4,7 млрд євро. Протягом досліджуваного періоду загальна сума державного та гарантованого державою боргу в Україні мала тенденцію до зростання із рівня в 2141,69 млрд. грн. в 2017 році до рівня в 4072,85 млрд. грн. за результатом 2022 року. Зростання державного боргу відбувалося за рахунок збільшення суми

зовнішнього боргу, яка за період 2020-2023 рр. зросла із рівня в 1518,93 млрд. грн. в 2020 році до рівня в 2738,27 млрд. грн. станом на 28.02.2023 року. Низка зовнішніх партнерів пообіцяла подальшу суттєву підтримку, хоча частку безоплатного фінансування важко оцінити. Очікується, що зобов'язання міжнародних партнерів України у розмірі понад 28 млрд. євро з початку червня 2022 року обмежать витік бюджетних резервів до 9 мільярдів євро у 2022 році.

Визначено, що за останній рік Сполучені Штати надали життєво важливу підтримку народу України, працюючи у тісній співпраці з урядом України, щоб надати їм те, що їм потрібне. Президент Дж. Байден регулярно вів діалог із президентом України, приймав його у Білому домі та відвідував Київ, щоб переконливо показати непохитну підтримку Сполучених Штатів. США на сьогодні лідирує у світі щодо надання допомоги у забезпеченні безпеки - від «Джавелінів», які зупинили атаку російських танків на Київ, до систем ППО, які перехопили російські удари по критично важливій інфраструктурі України, до бронетехніки, яка потрібна Україні для наступного етапу війни. США також активізувалися, щоб надати фінансову та гуманітарну допомогу, допомагаючи українцям зберегти доступ до основних послуг, таких як охорона здоров'я та опалення, тощо.

Встановлено, що військовий досвід багатьох країн, у тому числі України в 2014–2015 роках, свідчить про те, що уряд має зробити низку важких виборів. Бюджетні обмеження особливо болючі та потребують багатьох жертв, які поділяє кожен українець. Україні доведеться мобілізувати більше ресурсів для оплати величезних військових витрат, а також допомоги населенню, що постраждав від війни. Наслідки цієї війни вимагає обачності та обережності у державних фінансах, міцної гривні та скорочення інфляції, гнучкої фінансової системи, ретельного управління зовнішніми балансами, а також гнучкості та ефективності у розподілі обмежених ресурсів. Різні гілки влади мають координувати свої зусилля задля досягнення цієї мети. Нинішня ситуація в країні найскладніша, але Україна не самотня у цій війні. Підтримка

США та країни ЄС України абсолютно необхідна не лише для існування країни, а й для майбутнього світового ладу та безпеки.

У короткостроковій перспективі підтримання макроекономічної стабільності в умовах зриву війни, що триває, і необхідності захищати країну зміцнить обороноздатність України та забезпечить міцну основу для відновлення. Прагнення максимально збільшити підтримку міжнародних партнерів у вигляді грантів або кредитів на дуже пільгових умовах, а також розробка механізмів, що забезпечують впевненість у розмірі та термінах підтримки, зміцнить довіру та фінансування бюджету та поточного рахунку.

У довгостроковій перспективі гнучке макроекономічне управління залишатиметься важливим управління відновленням і підтримки конкурентоспроможності економіки, адже довгострокове відновлення – це можливість «поліпшити» інвестиційний клімат, посилити конкуренцію, прозорість та сумлінність у всіх секторах, підвищити кваліфікацію, стимулювати цифровізацію та підтримувати дослідження, розробки та інновації.

Базуючись на дослідженнях та аналізі стратегій США, які призвели до розвитку економіки країн, та перетворили їх на світового лідера, можемо виокремити наступні стратегічні вектори повоєнного економічного розвитку для України: здешевлення кредитних ресурсів; збільшення обсягів експорту; залучення прямих іноземних інвестицій; впровадження прогресивних технологій та ідей ; податкова реформа; податок на виведений капітал; подальша діджиталізація; виробництво; ІТ-технології; енергоресурси та освіта

Адже повоєнна ревіталізація України- це широка можливість побудувати країну із незалежною економікою, громадяни якої задоволені належним рівнем добробуту та ефективною сервісною цифровою державою, що являтиметься надійним економічним партнером у світі та взірцем для наслідування розвитку для всіх, без виключення, країн світу.

Важливим питанням залишається імплементація та реалізація цієї стратегії в розрізі наведених векторів:

Майбутнє процвітання України — це не лише питання закінчення війни та просування до членства у Європейському Союзі. Попереду комплексна ревіталізація всієї економіки та національної інфраструктури нашої держави. Для того, щоб ця реконструкція вдалася, не можливим є повернення до довоєнних умов. Натомість, Україна має унікальну можливість відновити себе та набути статусу однієї із найсучасніших націй в глобальному просторі. Таким чином, актуалізується питання не лише післявоєнного відновлення нашої країни, а й посилення її суб'єктності в глобальній економічній системі з урахуванням головних трендів сьогодення.

Таким чином повоєнна реалізація векторів розвитку можлива за умови сприяння держави, усіх сфер бізнесу та наших громадян та міжнародних партнерів. Ми повинні докласти чималих зусиль задля становлення та процвітання нашої держави у майбутньому. У нас є всі шанси для цього. Україна – країна талантів, ми вміємо боротися, як із ворогами, так і з труднощами та знаходити вихід із надскладних ситуацій. Для ефективного та швидкого відновлення перш за все важливо розпочати його якомога швидше — мобілізувати ресурси та розпочати процес соціально-економічної ревіталізації нашої країни. Водночас післявоєнна трансформація країни змусить українську владу та вітчизняну технологічну індустрію мислити набагато масштабніше, ніж будь-коли раніше, а завдяки безпрецедентній підтримці міжнародних партнерів України, поточні амбітні бачення нової української економіки цілком здійсненні. Цілком ймовірно, що це буде зелена економіка, що базується на передовій цифровій революції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Wyman, O. (2015). Globalization in Manufacturing Industries. from Marsh & McLennan Companies
2. Решетило В. П. Економічна глобалізація і суперечності структурної політики держави /В. П. Решетило, І. А. Островський. – Ефективна економіка. – 2016. – № 6. [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.economy.nayka.com.ua/>.
3. Vadlamannati, K. C. (2015). Rewards of (dis)integration: Economic, social, and political globalization and freedom of association and collective bargaining rights of workers in developing countries. *Industrial & Labor Relations Review*, 68(1), 3-27.
4. Dunn, T. E., Lafferty, C. L., & Alford, K. L. (2012). Global Leadership: A New Framework for a Changing World. *SAM Advanced Management Journal*, 77(2), 4-14.
5. Глобальна економіка : підручник / за заг. ред. Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник. – Київ : КНЕУ, 2015. – 588 с.
6. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – Київ : Знання, 2007. – 670 с.
7. Global Leadership Research, Practice, and Development / М. Е. Mendenhall та ін. London: Routledge, 2011. 432 p.
8. Ikenberry G. John. The Future of International Leadership. *Political Science Quarterly*. 1996. Vol. 111. № 3. P. 385–402.
9. Wendt A. Constructing International Politics. *International Security*. 1995. Vol. 20 (1). P. 71–81. URL: https://www.researchgate.net/publication/265960638_Constructing_International_Politics

10. Технологічна модернізація в європейській економіці : монографія / О. С. Бурміч, О. Д. Лук'яненко, Є. Г. Панченко, В. І. Чужиков ; за заг. ред. В. І. Чужикова. – Київ : КНЕУ, 2013. – 266 с.
11. Dunn, T. E., Lafferty, C. L., & Alford, K. L. (2012). Global Leadership: A New Framework for a Changing World. *SAM Advanced Management Journal*, 77(2), 4-14.
12. Кальченко Т. В. Глобальна економіка: методологія системних досліджень : монографія / Т. В. Кальченко. – Київ : КНЕУ, 2006. – 248 с.
13. Технологічна модернізація в європейській економіці : монографія / О. С. Бурміч, О. Д. Лук'яненко, Є. Г. Панченко, В. І. Чужиков ; за заг. ред. В. І. Чужикова. – Київ : КНЕУ, 2013. – 266 с.
14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://www.oecd.org/economic-outlook/march-2023/\]](https://www.oecd.org/economic-outlook/march-2023/)
15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://tradingeconomics.com/united-states/gdp-growth\]](https://tradingeconomics.com/united-states/gdp-growth)
16. Joe Biden: Where does he stand on key issues? (2021). BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/election-us-2020-53575474>
17. Jeffrey M. Jones. (2021). Biden Approval/Drops to 50%, Lowest for Him to Date. Gallup. URL: <https://news.gallup.com/poll/352733/biden-approval-drops-lowest-date.aspx>
18. <https://companiesmarketcap.com/usa/largest-companies-in-the-usa-by-market-cap/>
19. Показники макроекономічного розвитку України URL: <https://index.minfin.com.ua/>
20. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.
21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://ua.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/\]](https://ua.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/)
22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/\]](https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/)

23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://www.slovoidilo.com>]
24. [The European Investment Bank condemns the military invasion of Ukraine by Russian troops. We stand by the Ukrainian authorities and the people of Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eib.org/en/projects/regions/eastern-neighbours/ukraine/eib-solidarity?sortColumn=StartDate&sortDir=desc&pageNumber=0&itemPerPage=10&pageable=true&language=EN&defaultLanguage=EN&tags=ukraine-solidarity&ortags=true.>]
25. Показники діяльності суб'єктів господарювання, згруповані за спеціальними агрегаціями (2010-2021). – Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/pdsg_sa_2010_2021ue.xlsx.]
26. Показник індексу економічної свободи 2022 року. – UA War Infographics, діаграма[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://t.me/uawarinforgragics>.
27. CPB World Trade Monitor [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cpb.nl/en/world-trade-monitor>.
28. Україна та війна стала темою номер № 1 у світових ЗМІ цього року. – Железний нардеп, 25.12.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://t.me/yzheleznyak/3156>.
29. Adler, N. J. (2013). Global leadership: Women leaders. In W. Mendenhall, T. Kuhlmann, & G. Stahl (Eds.), *Developing global business leaders: Policies, processes and innovations* (pp. 73-97).
30. Westport, CT: Quorum Books. Arora, A., Jaju, A., Kefalas, A. G., & Perenich, T. (2014). An exploratory analysis of global managerial mindsets: A case of U.S. textile and apparel industry. *Journal of International Management*, 10, 393-411.
31. Barefoot, K. B. & Mataloni Jr., R. J., 2010. *U.S. Multinational Companies*, s.l.: s.n.

32. Bennett, J. M., 2009. Cultivating intercultural competence - a process perspective. In: D. K. Daerdrff, ed. *The SAGE handbook of intercultural competence*. Thousand Oaks: SAGE Publications, pp. 121-157
33. Bhola, H. S., 2012. A Discourse on Educational Leadership: Global Themes, Postmodern Perspectives. *Studies in Philosophy and Education*, March, Vol. 21(Iss. 2), pp. 181-202.
34. Caligiuri, P. & Tarique, I., 2012. Dynamic cross-cultural competencies and global leadership effectiveness. *Journal of World Business*, October, Vol. 47(Issue 4), pp. 612-622.
35. Dorfman, P. et al., 2012. GLOBE: A twenty year journey into the intriguing world of culture and leadership. *Journal of World Business*, October, Issue Vol. 47, pp. 504-518.
36. Javidan, M. & Walker, J. L., 2012. A whole new global mindset for leadership. *People & Strategy*, Vol. 35(Iss. 2), pp. 36-42.
37. Maznevski, M. L. & Lane, H. W., 2011. Shaping the global mindset: Designing educational experiences for effective global thinking and action.. In: N. Boyacigiller, R. Goodman & M. Phillips, eds. *Lessons from Master Teachers*. New York: Routledge, pp. 171-184.
38. Mendenhall, M. E., 2012 Leadership and the birth of Global Leadership. In: M. E. Mendenhall, et al. eds. *Global Leadership - Research, Practice and Development*. New York and London: Routledge, pp. 1-20.
39. Mendenhall, M. E. et al., 2012. *Global Leadership - Research, Practice and Development*. 2nd edition ed. New York and London: Routledge. Mendenhall, M. E., Reiche, S. B., Bird, A. & Osland, J. S., 2012 b.
40. Defining the “global” in global leadership. *Journal of World Business*, October, Vol. 47(Issue 4), pp. 493-503.

Огляд зарубіжної літератури

1. ***Vadlamannati, K. C. (2015). Rewards of (dis)integration: Economic, social, and political globalization and freedom of association and collective bargaining rights of workers in developing countries. Industrial & Labor Relations Review, 68(1), 3-27.***

Economic, social, and political globalization and freedom of association and collective bargaining rights of workers in developing countries." It was written by K. C. Vadlamannati and published in the Industrial & Labor Relations Review in 2015. The article explores the relationship between globalization and the freedom of association and collective bargaining rights of workers in developing countries.

The main focus of the article is to analyze the impact of economic, social, and political globalization on the labor rights of workers in developing nations. It investigates whether globalization, which involves increased economic integration and interconnectedness among nations, leads to improvements or deterioration in workers' freedom of association and collective bargaining rights.

The article provides a comprehensive review of the literature on the relationship between globalization and the freedom of association and collective bargaining rights of workers in developing countries. It highlights the need for policymakers and stakeholders to consider the potential implications of globalization on labor rights and to develop strategies that promote inclusive and fair outcomes for workers in the context of globalization.

2. ***Global Leadership Research, Practice, and Development / M. E. Mendenhall ma in. London: Routledge, 2011. 432 p.***

"Global Leadership Research, Practice, and Development" is a book published in 2011, edited by M. E. Mendenhall and other contributors. The book focuses on the

field of global leadership, exploring various aspects of leadership in a global context. It aims to provide insights and practical guidance for individuals and organizations operating in a globalized world.

The book includes a collection of chapters written by different authors, each contributing to different areas of global leadership research and practice. These chapters might cover topics such as cross-cultural leadership, the challenges of leading in multinational organizations, global leadership development programs, and the impact of globalization on leadership practices.

- 3. Dunn, T. E., Lafferty, C. L., & Alford, K. L. (2012). *Global Leadership: A New Framework for a "Global Leadership: A New Framework for a Changing World"* by Dunn, T. E., Lafferty, C. L., & Alford, K. L., published in the SAM Advanced Management Journal in 2012, it focuses on introducing a new framework for understanding global leadership in the context of a changing world.**

The article begins with an introduction that discusses the importance and challenges of leadership in a globalized and evolving business environment. It highlights the need for a new framework that reflects the complexities of leading across cultures, managing diverse teams, and navigating global markets.

The authors draw on existing theories, models, and empirical research to develop their proposed framework. They explore various dimensions of global leadership, such as cultural intelligence, adaptability, strategic thinking, and the ability to build and leverage global networks.

The article also discusses the implications of the changing world on leadership development and identifies key competencies and skills that global leaders should possess. It may highlight the importance of continuous learning, cross-cultural communication, and the ability to embrace diversity and inclusion.

- 4. Bennett, J. M., 2009. *Cultivating intercultural competence - a process perspective*. In: D. K. Daerdorff, ed. *The SAGE handbook of intercultural competence*. Thousand Oaks: SAGE Publications, pp. 121-157.**

The chapter explores the development of intercultural competence from a process perspective. Intercultural competence refers to the ability to effectively and appropriately communicate, interact, and work with individuals from different cultures.

The chapter discuss various theories, models, and frameworks related to intercultural competence. It may explore the factors that influence the development of intercultural competence and the processes through which individuals acquire and enhance their intercultural skills.

5. Bhola, H. S., 2012. *A Discourse on Educational Leadership: Global Themes, Postmodern Perspectives. Studies in Philosophy and Education, March, Vol. 21(Iss. 2), pp. 181-202.*

"A Discourse on Educational Leadership: Global Themes, Postmodern Perspectives." It was authored by H.S. Bhola and published in the journal *Studies in Philosophy and Education* in March 2012. The article explores the topic of educational leadership, focusing on global themes and postmodern perspectives.

The article offers a discourse or discussion on educational leadership within a global context. It delve into various themes and issues related to educational leadership, examining how these themes play out in different parts of the world.

6. Dorfman, P. et al., 2012. *GLOBE: A twenty year journey into the intriguing world of culture and leadership. Journal of World Business, October, Issue Vol. 47, pp. 504-518.*

"GLOBE: A Twenty Year Journey into the Intriguing World of Culture and Leadership." It was authored by Peter Dorfman and others and was published in the *Journal of World Business* in October 2012. The article presents a literature review or retrospective analysis of the Global Leadership and Organizational Behavior Effectiveness (GLOBE) project, which is a long-term research initiative exploring the relationship between culture and leadership.

The article discusses the GLOBE project, which has been ongoing for twenty years. The GLOBE project aims to examine the impact of culture on leadership practices and organizational behavior in various countries around the world. The article provides an overview of the project's evolution, methodology, and key findings.

In terms of structure, the article begins with an introduction that explains the significance of studying culture and leadership.

7. Maznevski, M. L. & Lane, H. W., 2011. *Shaping the global mindset: Designing educational experiences for effective global thinking and action..* In: N. Boyacigiller, R. Goodman & M. Phillips, eds. *Lessons from Master Teachers*. New York: Routledge, pp. 171-184

"Shaping the Global Mindset: Designing Educational Experiences for Effective Global Thinking and Action." It was written by Martha L. Maznevski and H. Lane. W. Lane and is included in the book "Lessons from Master Teachers," edited by N. Boyacigiller, R. Goodman, and M. Phillips, published by Routledge in 2011.

The chapter explores the concept of the global mindset and discusses the design of educational experiences to cultivate effective global thinking and action among individuals.

The chapter delves into the importance of developing a global mindset in today's interconnected and globalized world. It discusses the knowledge, skills, and attitudes required for individuals to understand and navigate cultural differences, communicate across borders, and effectively work and lead in diverse global contexts.

8. Mendenhall, M. E., 2012 *Leadership and the birth of Global Leadership*. In: M. E. Mendenhall, et al. eds. *Global Leadership - Research, Practice and Development*. New York and London: Routledge, pp. 1-20.

"Leadership and the Birth of Global Leadership" by Mark E. Mendenhall. The chapter is part of the book "Global Leadership: Research, Practice, and Development" edited by M. E. Mendenhall and others. The book was published by Routledge in New York and London in 2012.

The chapter explores the concept of global leadership and its emergence. It provides an overview of the historical development and evolution of the field of global leadership.

The chapter discusses the factors that contributed to the emergence of global leadership as a distinct area of study. It explores the challenges and opportunities presented by globalization and the increasing interconnectedness of the world. The author discusses how these developments have shaped the need for leaders who can operate effectively in diverse cultural and geographic contexts.

9. Mendenhall, M. E. et al., 2012. *Global Leadership - Research, Practice and Development*. 2nd edition ed. New York and London: Routledge.
Mendenhall, M. E., Reiche, S. B., Bird, A. & Osland, J. S., 2012 b.

The book is published by Routledge in New York and London. "Global Leadership: Research, Practice and Development" is a book that focuses on the topic of global leadership. It is edited by Mark E. Mendenhall, Sully B. Reiche, Allan Bird, and Joyce S. Osland. The book explores various aspects of global leadership, incorporating research, practical insights, and developmental perspectives.

The book offers a comprehensive examination of the field of global leadership, drawing upon contributions from multiple authors. It covers a wide range of topics related to leadership in a global context, including cross-cultural communication, managing diverse teams, leading in multinational organizations, and developing global leadership competencies.

10. Defining the “global” in global leadership. *Journal of World Business*, October, Vol. 47(Issue 4), pp. 493-503.

The article discusses different perspectives on global leadership and highlights the complexity and challenges associated with leading in a globalized world. It explores how globalization, cultural diversity, and technological advancements have shaped the concept of global leadership and influenced leadership practices.

ANNOTATION

Gorbach Z. "Leadership in the global economic system". Manuscript. Qualifying bachelor's thesis on specialty 292 "International Economic Relations", 2023.

Based on the identification and analysis of the leading countries of the global economic system, as well as the study of the positioning of Ukraine in the global economy in modern conditions, we can draw the following conclusions.

It is established that the global economy is associated with the dynamic global structure of the developing world economy. It has been studied that global economic leadership in the 21st century is an economic indicator that characterizes the position of a leading country on the world stage, in terms of the following macroeconomic indicators: GDP; inflation rate; unemployment; index of economic freedom; index of the level of globalization; budget balance; ratio of public debt to GDP. The country, which is recognized as a global economic leader, sets the trends of national and world economic indicators, which in turn contributes to the growth of the population's well-being and the level of its social and economic security.

It has been analyzed that Russia's war against Ukraine reduces activity, reducing export revenues and budget revenues, while the needs for public expenditures increase.

After conducting this research, the author came to the conclusion that, based on the research and analysis of the US strategies that led to the development of the countries' economy and turned them into a world leader, we can single out the following strategic vectors of postwar economic development for Ukraine: lowering the cost of credit resources; increase in export volumes; attraction of direct foreign investment; introduction of progressive technologies and ideas; tax reform; tax on withdrawn capital; further digitization; production; IT technologies; energy resources and education.

Key words: Leadership, economic system, competitiveness, globalization, innovation, economic integration.

Year of the defence : 2023

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи антиплагіатною інтернет-системою Unicheck



Ім'я користувача:
Міжнародного менеджменту Олійник Вікторія

ID перевірки:
1015267323

Дата перевірки:
26.05.2023 10:51:32 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
26.05.2023 10:59:50 EEST

ID користувача:
100005721

Назва документа: Горбач З.Я.Лідерство в глобальній економічній системі

Кількість сторінок: 119 Кількість слів: 26637 Кількість символів: 202379 Розмір файлу: 2.44 MB ID файлу: 1014941372

10.6% Схожість

Найбільша схожість: 2.3% з Інтернет-джерелом (<https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/45241>)

8.75% Джерела з Інтернету

341

Сторінка 121

3.86% Джерела з Бібліотеки

546

Сторінка 124

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1